

Broj 3/2014.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

BISKUPOVA BOŽIĆNA ČESTITKA	233
PISMO PAPE EMERITUSA, BENEDIKTA XVI. SVEUČILIŠNOJ ZAJEDNICI	234
PISMO PAPE EMERITUSA, BENEDIKTA XVI. SUDIONICIMA ZNANSTVENOGA SKUPA O POŠTOVANJU ŽIVOTA	237
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	239
Poruka pape Franje za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 2015.	240
Apostolsko pismo Svetog Oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života	242
Poruka Pape Franje za početak Godine posvećenoga života	248
Dekret o potpunom oprostima u Godini Bogu posvećenih osoba	249
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	251
Priopćenje sa 62. zasjedanja BK BiH	252
Poziv na Opće izbore 2014.	254
Poruka za Godinu posvećenoga života	255
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	259
Imenovanja i razrješenja	260
OKRUŽNICE	261
Molitva za uspjeh Biskupske sinode	261
Molitva Svetoj obitelji pape Franje	262
Sveopća molitva vjernika	262
GODINA BOGU POSVEĆENIH OSOBA	263
"Poruka BK BiH za Godinu posvećenoga života"	263
RASPORED DIJELJENJA SV. KRIZME U 2015. GODINI	264
TEČAJEVI PRIPRAVE ZA SAKRAMENTALNI BRAK	265
NOVI ĐAKONI	266
Marin Skender	266
Josip Čule	267
Damir Pažin	268
Fra Marin Karačić i fra Ivan Marić, mlađi	270
Bogoslov Ilija Petković primio službu akolitata	273
IZVJEŠĆE SA SKUPŠTINE SVEĆENIČKE UZAJAMNOSTI	274
Svećenički dom i fond Uzajamnosti	275

OBLJETNICE I SLAVLJA	278
21. obljetnica pokolja u Grabovici	278
Predsjednik Republike Hrvatske posjetio Grabovicu	281
Uzvišenje Svetoga Križa	282
Sveti Mihovil - blagdan Trebinjske biskupije	285
DUHOVNOST	289
Svećeničke Duhovne vježbe	289
Duhovne vježbe za svećenike i kadidate za đakonat u Potocima	290
Duhovni profil vjeroučitelja	290
Redovnički dan BiH	295
Radost iz ostvarena Evandelja	296
VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	298
Zasjala Bunska crkva	298
10. obljetnica Doma za stare i bolesne	298
Blagoslov, krizma, misije	300
Sveta Misa za zdravlje u Domu	301
Posvećena obnovljena župna crkva sv. Ilije Proroka u Kruševu	302
Svi Sveti – zaštitnici župe	302
Dušni dan	303
Zajednica Hrvata Istočne Hercegovine	304
Sveta Mati Slobode	305
Dan Teološko-katehetskog instituta u Mostaru	307
Proslava svetog Nikole Tavelića u Rimu	311
Novi liturgijski direktorij	313
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	315
Don Srećko Majić	315
Don Marko Lukač	318
BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	321

BISKUPOVA BOŽIĆNA ČESTITKA

VIŠE PUTA I NA VIŠE NAČINA

Bogoljubni vjernici!

Na jednoj ćemo svetoj Misi na svetkovinu Božića čitati prvih 5-6 redaka prvoga poglavlja Poslanice Hebrejima. U njoj sveti Pisac – netko iz apostolskoga kruga svetoga Pavla – prikazuje događaj završnoga Božjega govora ljudima sadašnjega doba.

Više puta i na više načina - *multifariam multisque modis* - Bog naime govoraše ljudima u Starome Zavjetu i svijetu: preko zemaljskoga raja u kojem su se prvi ljudi Božjim darom našli, ali su ga svojevoljno proigrali; preko egipatskih čudesa koja su izazivala stravu Egipćana, preko Gorućega grma na sinajskom Horebu što ne izgara nego izaziva i Mojsija zaokuplja; preko čudesne hrane/mane u pustinji; preko silna glasa proročkoga: Ilijina i Izaijina, Danijelova i Jeremijina koji pozivaju neobraćene ljude da se obrate na pravi put Božji.

Više puta i na više načina - *polimerôs kai politrópos* - Bog govoraše ljudima: preko potopa koji je istrijebio čovječanstvo u bliskoistočnom bazenu; preko ropstva egipatskoga i asirskoga; preko raznih ratova i progona da ljudi ne zaborave da su prognani sinovi Evini u ovoj suznoj dolini, pa gdje se god nalazili.

Više puta i na više načina govorio je Bog preko Ane, majke Samuelove, u Šilu, koja je dala nacrt Gospinu *Magnificatu*, preko sutkinje Debore u Efrajimovoj gori, preko kraljice Estere u Babilonu, preko udovice Judite u Betuliji, preko mudre Abigajile u Karmelu, proročice Hulde u Jeruzalemu i tolikih hrabrih i skromnih ženskih likova Staroga Zavjeta.

Tako je Bog **nekoć**, po ljudskom izgovorenu glasu i napisanoj riječi šaputao i govorio, dahom same prirode lahorio, sijevao, grmio... I uvijek je bilo ušiju i duša koje su ga slušale i poslušale. I okrenulo im se na sreću. I vazda je bilo onih koji su mu okrenuli leđa na svoju propast.

A **sada**: zapravo prije dvije tisuće godina progovori nam u Sinu. Ono što Bog ima najvrjednije i jedincato, Sina Jedinorođenoga, Njega nam posla. Zato je njegova Objava najuzvišenija. Potpuna. Šalje ga Otac u liku maloga Djeteta, moćnoga Učitelja i Dobročinitelja, Raspetoga i osobito Uskrsloga koji život daje. Sve do Njega bilo je vrijeme koje zovemo "Nekoć". A od njega počinje "Sada", trajno i zaključno Sada.

Konačno, u ove dane, prozbori nama u Sinu. Za njega nam Pismo kaže najveće riječi koje se o jednoj osobi mogu izreći: "odsaj Slave i otisak Bića Božjega". Istobitan s Ocem. Njega opet neki ne primiše, nego se od Njega udaljiše. A drugi ga primiše i postadoše Njemu slični.

Svima bio sretan Božić, dolazak Božanskoga Djeteta u naše obitelji, župe i u sve vjernike. Nova nam godina 2015. bila svima čestita, rodna i blagoslovljena!

Mostar, početkom Došašća 2014.

+ Ratko Perić, biskup

PISMO PAPE EMERITUSA BENEDIKTA XVI. SVEUČILIŠNOJ ZAJEDNICI

ODREKNUĆE OD ISTINE SMRTONOSNO PO VJERU

Pozvan od Papinskoga Urbanijanskog sveučilišta u Rimu prigodom naziva Velike sveučilišne dvorane imenom "Benedikt XVI.", Papa emeritus, nije mogao nazočiti tomu činu u početku akademske godine, pa je poslao ovo Pismo:

Želio bih na prvom mjestu izraziti najsrdačniju zahvalnost Rektor i Akademskoj upravi Papinskoga Urbanijanskog sveučilišta, Višim službenicima i Predstavnicima studenata, na njihovu prijedlogu da mojim imenom nazovu obnovljenu Veliku aulu. Želio bih zahvaliti na posve poseban način Velikom kancelaru Sveučilišta, kardinalu Fernandu Filoniju, što je prihvatio tu inicijativu. Za mene je motiv velike radosti da tako mogu biti stalno nazočan radu Papinskoga Urbanijanskog sveučilišta.

Tijekom raznih pohoda, koje sam mogao učiniti kao Prefekt Kongregacije za nauk vjere, uvijek sam ostao impresioniran atmosferom univerzalnosti koja se udiše na tom Sveučilištu, na kojem se mladi podrijetlom praktično iz svih država Kugle zemaljske pripremaju za služenje Evanđelju u današnjem svijetu. I danas vidim u duhu pred sobom, u toj auli, zajednicu koju tvore mnogi mladi koji nam daju živo osjetiti divnu stvarnost Katoličke Crkve.

"Katolička": ta definicija Crkve, koja pripada ispovijesti vjere od najstarijih vremena, u sebi nosi nešto duhovsko. Podsjeća nas da Crkva Isusa Krista nije nikada gledala samo jedan narod ili jednu kulturu, nego da je od početka bila usmjerena čovječanstvu. Posljednje riječi koje je Isus rekao svojim učenicima bile su: "Učinite mojim učenicima sve narode" (Mt 28,19). I u trenutku duhovske Pedesetnice Apostoli su govorili svim

jezicima, sposobni tako očitovati, snagom Duha Svetoga, svu širinu svoje vjere.

Od tada je Crkva stvarno rasla na svim kontinentima. Vaša nazočnost, drage studentice i studenti, odražava sveopće lice Crkve. Prorok Zaharija bio je navijestio mesijansko kraljevstvo koje bi se protezalo od mora do mora i bilo bi kraljevstvo mira (Zah 9,9sl.). I doista, gdje god se slavi Euharistija, i ljudi, počevši od Gospodina, postaju međusobno jedno tijelo, nazočno je nešto od mira koji je Isus Krist bio obećao dati svojim učenicima. Vi, dragi prijatelji, budite suradnici ovoga mira koji je u rastrganu i nasilnu svijetu stalno sve potrebniji da se izgrađuje i čuva. Za to je tako važan rad vašega Sveučilišta, u kojem želite naučiti spoznavati izblizjega Isusa Krista kako biste postali njegovi svjedoci.

Uskrsli Gospodin zadužio je svoje Apostole, a preko njih učenike svih vremena, da pronose njegovu riječ do krajeva zemlje i da ljude čini njegovim učenicima. Drugi vatikanski koncil, preuzimajući u dekretu "Ad gentes" stalnu predaju, osvijetlio je duboke razloge ove misionarske zadaće i tako ju je obnovljenom snagom dodijelio današnjoj Crkvi.

Ali vrijedi li to zaista još? - pitaju se mnogi, danas, i u Crkvi i izvan nje. Je li doista poslanje još aktualno? Ne bi li bilo prikladnije susresti se u dijalogu među religijama i služiti zajedno miru u svijetu? Protupitanje je ovo: može li dijalog zamijeniti Poslanje/misiju? Danas u mnogima, u stvari, postoji ideja da bi se religije morale međusobno poštovati i, u uzajamnu dijalogu, postati zajednička snaga mira. Na ovaj način razmišljanja, ponajčešće se pretpostavlja da su različite re-

ligije inačice jedne te iste stvarnosti; da je "religija" opći nazivnik koji poprima različite oblike već prema različitim kulturama, ali na svaki način izražava istu stvarnost. Pitanje istine, one koja je u početku pokrenula kršćane više nego sve ostalo, ovdje se stavlja u zgrade. Pretpostavlja se da je autentična istina o Bogu, u konačnici, nedostižna i da bi se u najbolju ruku moglo učiniti nazočnim ono što je neizrecivo samo s različitošću simbola. Ovo odreknuće od istine čini se realističnim i korisnim za mir među religijama u svijetu.

A ipak ono je smrtonosno po vjeru. Naime, vjera gubi svoj obvezatan karakter i svoju ozbiljnost ako se sve svede na simbole u biti međusobno izmjenjive, sposobne upozoriti samo izdaleka na pristupačno otajstvo božanstva.

Dragi prijatelji, vidite da nas pitanje poslanja postavlja ne samo pred temeljne zahtjeve vjere nego i pred pitanje: što je čovjek? U okviru kratka pozdrava, očito ne mogu pokušati analizirati na iscrpan način ovu problematiku koja se danas odnosi na sve nas. Želio bih, ipak, barem uputiti u kojem bi se smjeru morala usmjeriti naša misao. To činim polazeći od dva različita pristupa.

I.

1. Opće je mišljenje da religije stoje tako rekuć jedna uz drugu kao kontinenti i zemlje na geografskoj karti. Ipak to nije točno. Religije su tako u pokretu na povijesnoj razini kao što su u pokretu narodi i kulture. Postoje religije u očekivanju. Plemenske religije takva su tipa: imaju svoj povijesni trenutak i ipak su u očekivanju većega susreta koji ih nosi do punine.

Mi, kao kršćani, uvjereni smo da, u šutnji, one očekuju susret s Isusom Kristom, svjetlom koje dolazi od njega, koje ih jedino može potpuno dovesti do njihove istine. I Krist njih očekuje. Susret s njime nije provala nekoga vanjskog koji razara njihovu kulturu i njihovu povijest. To je, naprotiv, ulaz u nešto veće, prema čemu su one na putovanju. Stoga ovaj je susret uvijek, u određenu vremenu, pročišćenje i dozrijevanje. Uostalom, susret je uvijek recipročan. Krist čeka njihovu povijest, njihovu mudrost, njihovo viđenje stvarnosti.

Danas sve bistrije uočavamo i drugi vid: dok je u zemljama svoje velike povijesti kršćanstvo postalo pod raznim vidovima umorno i neke se grane velikoga stabla koje je raslo od gorušičina zrna Evandjelja osušile i padaju na zemlju, iz susreta religijâ u očekivanju s Kristom izvire novi život.

Gdje je prije bila samo umornost, nove dimenzije vjere očituju i nose radost.

2. Religija u sebi nije jedinstven fenomen. U njoj uvijek treba razlikovati više dimenzija. S jedne strane postoji veličina protežnosti izvan svijeta, prema vječnomu Bogu. Ali, s druge strane, u njoj se mogu naći bez daljnjega lijepe i plemenite stvari, ali i niske i razorne, ondje gdje se ljudski egoizam domogao religije, i, umjesto u otvorenost, pretvorio ju je u zatvorenost u vlastitu prostoru.

Stoga, religija nije nikada jednostavno fenomen samo pozitivan ili samo negativan: u njoj je i jedan i drugi vid izmiješan. U svojim počecima kršćansko je poslanje primijetilo na vrlo jak način osobito negativne elemente poganskih religija s kojima se sukobilo. Iz toga razloga, kršćanski je navještaj u prvom trenutku bio krajnje kritičan prema religiji. Samo nadvladavajući svoje predačke koje je dijelom smatrala također demonskima, vjera je mogla razvijati svoju obnoviteljsku snagu. Na temelju elemenata takve vrste, evangelički teolog Karl Barth stavio je u suprotnost religiju i vjeru, prosuđujući prvu na apsolutno negativan način kao samovoljno ponašanje čovjeka koji pokušava, polazeći od sebe, dohvatiti Boga. Dietrich Bonhoeffer preuzeo je ovu postavku izjašnjavajući se u korist kršćanstva "bez religije". Radi se bez dvojbe o jednostranu viđenju koje se ne može prihvatiti. A ipak je ispravno tvrditi da svaka religija, da ostane u mjeri pravednoga, istodobno mora također biti uvijek kritična prema religiji. Jasno, ovo vrijedi, od samih početaka i na temelju svoje naravi, za kršćansku vjeru, koja, s jedne strane, gleda s velikim poštovanjem na duboko očekivanje i duboko bogatstvo religijâ, ali, s druge strane, vidi na kritičan način također ono što je negativno. Samo je po sebi razumljivo da kršćanska vjera mora uvijek iznova razvijati kritičku snagu također poštovanjem prema vlastitoj religioznoj povijesti.

Za nas kršćane Isus Krist jest Logos koji je svjetlo koje nas pomaže da razlikujemo narav religije i njezina izopačenja.

3. U naše vrijeme osjeća se sve jači glas onih koji se žele uvjeriti da je religija kao takva nadvladana. Samo bi kritički razum trebao usmjeravati čovjekovo djelovanje. Iza sličnih poimanja stoji uvjerenje da je s pozitivističkom misli razum u svoj svojoj čistoći konačno zagospodario. U stvari, i ovaj način mišljenja i življenja povijesno je uvjetovan i povezan s određenim povijesnim kulturama. Smatrati ga kao jedino valjano, umanjilo

bi čovjeka, oduzimajući mu bitne dimenzije njegove egzistencije. Čovjek postaje manji, a ne veći, kada nema više prostora za ethos koji na temelju njegove autentične naravi, upućuje s onu stranu pragmatizma, kada nema više prostora za pogled usmjeren na Boga. Vlastito mjesto političkoga razuma jest u velikim područjima djelovanja tehnike i ekonomije, pa ipak ona ne iscrpljuje svega čovjeka. Tako, na nama je da vjerujemo da uvijek iznova širom otvaramo vrata koja, osim čiste tehnike i pukoga pragmatizma, vode svoj veličini naše egzistencije, susretu sa živim Bogom.

II.

1. Ove misli, možda malo teške, morale bi pokazati da i danas, u svijetu duboko promijenjenu, ostaje razumnom zadaća priopćivanja drugima Evanđelja Isusa Krista.

Pa ipak postoji i jedan drugi način, jednostavniji, da danas opravda ovu zadaću. Radost traži da bude priopćena. Ljubav traži da bude priopćena. Istina traži da bude priopćena. Tko je primio veliku radost, ne može je jednostavno zadržati za sebe, mora je prenijeti. Isto vrijedi za dar ljubavi, za dar priznanja istine koja se očituje.

Kada je Andrija susreo Krista, nije mogao drugo doli reći svomu bratu: "Našli smo Mesiju" (Iv

1,41). A Filip, kojemu je bio darovan sam susret, nije mogao drugo doli reći Natanaelu da je našao onoga o kojem su pisali Mojsije i Proroci (Iv 1,45). Navješćujemo Isusa Krista ne da svojoj zajednici steknemo što više članova; a još manje radi moći. Govorimo o Njemu, jer osjećamo da moramo prenositi onu radost koja nam je darovana.

Bit ćemo vjerodostojni navjestitelji Isusa Krista kada ga budemo doista susreli u dubini svoje egzistencije, kada nam po susretu s njime, bude dana velika nada istine, ljubavi i radosti.

2. Dionica je naravi religije duboka napetost između mistične ponude Bogu u kojoj se netko posve njemu predaje, i odgovornosti za bližnjega i za svijet koji je on stvorio. Marta i Marija uvijek su nerazdvojive, iako se, katkada, naglasak može pomaknuti na jednu ili na drugu. Točka susreta između dva kraja jest ljubav u kojoj istodobno dodirujemo Boga i njegova stvorenja. "Upoznali smo ljubav i povjerovali joj" (Iv 4,16): ova fraza izražava autentičnu narav kršćanstva. Ljubav koja se ostvaruje i odražava na mnogoličan način u svetima svih vremena, jest autentičan dokaz istine kršćanstva.

Vatikan, 21. listopada 2014.

Benedikt XVI.

PISMO PAPE EMERITUSA BENEDIKTA XVI. SUDIONICIMA ZNANSTVENOGA SKUPA O POŠTOVANJU ŽIVOTA

U Rimu je 2010. godine osnovana "Vatikanska zaklada Joseph Ratzinger – Benedikt XVI.", kojoj je cilj promicati tisak, širiti i proučavati spise nekadašnjega prof. Josepha Ratzingera. Zaklada podjeljuje i nagradu koja nije samo zahvala za znanstveno istraživanje onim učenjacima koji su se na osobit način istaknuli u proučavanju teoloških materija, nego i ohrabrenje teolozima da idu putovima takva istraživanja. Zaklada od 2011. svake godine organizira i znanstveni skup ili simpozij. Tako je ove 2014. godine u Kolumbiji pri Papinskom Bolivarskom sveučilištu u Medellinu 23. i 24. listopada organiziran simpozij pod naslovom: "Poštovanje prema životu, put prema miru". Papa emeritus također je o tome obaviješten, i pozvan, a on je 4. kolovoza uzvratio kratkom čestitkom predsjedniku Zaklade msgr. Giuseppeu Antoniju Scottiju:

Dragi monsignore Scotti,
s radošću sam čuo da će se pri Bolivarskom sveučilištu u Medellinu održati 4. simpozij "Vatikanske zaklade Joseph Ratzinger -Benedikt XVI." na temu "Poštovanje prema životu, put prema

miru". Ugledni predavači kao što su Nadbiskup Bogote, Apostolski nuncij u Kolumbiji, Nadbiskup Medellinu, Predsjednik CELAM-a (Biskupska konferencija Latinske Amerike) i drugi uglednici jamče visoku razinu toga Simpozija. Želio bih sve pozdraviti s velikom srdačnošću i zahvaliti svima za njihovo zalaganje u stvari od najveće važnosti. Doista zalaganje za mir – tako bitan u svijetu raskomadano nasiljem – počinje bezuvjetnim poštovanjem života čovjeka, stvorena na sliku Božju i tako obdarena apsolutnim dostojanstvom. Vjera u Boga Stvoritelja bitan je temelj ljudskoga dostojanstva kao bitno čvorište svakoga pravnog poretka. Tema mira i tema poštovanja prema ljudskom životu povezani su vjerom u Boga Stvoritelja kao pravo jamstvo našega dostojanstva.

Želim da vaš Simpozij bude u ovom teškom vremenu svjetlo na putu odgoju osoba i društva za mir.

Uz puno pozdrava
Vaš u Gospodinu

Benedikt XVI.

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN SELILACA I IZBJEGLICA 2015.

CRKVA BEZ GRANICA, MAJKA SVIM LJUDIMA

Draga braćo i sestre,

Isus je "blagovjesnik u pravom smislu te riječi i uosobljeno evanđelje".¹ Njegova brižnost, osobito prema najranjivijima i ljudima s ruba društva, poziv je svima da se brinu za najslabije osobe i prepoznaju njegovo napaćeno lice poglavito u žrtvama novih oblika siromaštva i ropstva. Gospodin kaže: "ogladnjeh i dadoste mi jesti; ožednjeh i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnuoste me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni" (Mt 25, 35-36). Misija Crkve, hodočasnice na zemlji i majke svim ljudima, je stoga ljubiti Isusa Krista, klanjati mu se i ljubiti ga, napose u najsiromašnijima i napuštenima; u ove se potonje zasigurno ubrajaju selioci i izbjeglice, koji pokušavaju ostaviti iza sebe teške životne uvjete i svakovrsne opasnosti. Zato Svjetski dan selilaca i izbjeglica ove godine ima za temu: Crkva bez granica, majka svim ljudima.

Crkva širi svoje ruke da zagrlji sve narode, bez razlike i bez granica i da navijesti svima da "Bog je ljubav" (1 Iv 4, 8.16). Nakon svoje smrti i uskrsnuća, Isus je povjerio učenicima poslanje da budu njegovi svjedoci i naviještaju evanđelje radosti i milosrđa. Na dan Pedesetnice oni su, hrabro i sa zanosom, izašli iz dvorane Posljednje večere; snagom Duha Svetoga pobijedene su sumnje i nesigurnosti i njihov je navještaj svatko razumio na svom jeziku; tako je od samog početka Crkva majka otvorena srca za čitav svijet, bez granica. To poslanje traje sada već dvije tisuće godina, ali već se od prvih stoljećâ u

misijskom navještaju govorilo o sveopćem majčinstvu Crkve. To je kasnije produbljivano u spisima otaca a toj se temi vratio i Drugi vatikanski koncil. Koncilski su oci govorili o Ecclesia mater da objasne njezinu narav. Ona naime rađa sinove i kćeri i "u ljubavi i skrbi... već [ih] prihvaća kao svoje".²

Crkva bez granica, majka svim ljudima, širi u svijetu kulturu prihvaćanja i solidarnosti, prema kojoj se nikoga ne treba smatrati beskorisnim, nepoželjnim ili odbačenim. Kada doista živi svoje majčinstvo, kršćanska zajednica hrani, usmjerava i pokazuje put, strpljivo prati, postaje bliska u molitvi i djelima milosrđa.

Danas sve to poprima posebno značenje. Naime, u dobu tako velikih migracija, veliki broj ljudi napušta domovinu i kreće na opasni put nade noseći sa sobom želje i strahove, u potrazi za humanijim uvjetima života. Nerijetko, međutim, ta migracijska kretanja pobuđuju nepovjerenje i neprijateljstvo, čak i u samim crkvenim zajednicama, prije nego se uopće ljudi potrude upoznati prošlost, progon ili bijedu ljudi koji se odlučuju na taj korak. U tome slučaju sumnje i predrasude su u opreci s biblijskom zapovijedi da se stranca u potrebi primi s poštivanjem i solidarnošću.

S jedne strane osjećamo u svetištu savjesti poziv dotaći ljudsku bijedu i provoditi u djelo zapovijed ljubavi koju nam je Isus ostavio kada se poistovjetio sa strancem, s patnikom, sa svim nevinim žrtvama nasilja i izrabljivanja. S druge, međutim, zbog slabosti naše naravi, "u napasti

¹ *Evangelii gaudium*, 209.

² *Lumen gentium*, 14.

smo da budemo ona vrsta kršćana koja se drži na pristojnoj distanci od Gospodinovih rana".³

Hrabrost vjere, nade i ljubavi osposobljava nas smanjiti udaljenosti koje nas dijele od ljudskih bijedâ. Isus Krist stalno iščekuje da ga se prepozna u seliocima, izbjeglicama i prognanima, te nas također na taj način poziva dijeliti dobra, ponekad se odreći dijela stečenog blagostanja. Podsjetio je na to papa Pavao VI. rekavši da "oni koji žive u blagostanju moraju se odreći nekih svojih prava da svoja dobra velikodušnije stave u službu drugih".⁴

Uostalom, multikulturalni karakter suvremenih društava potiče Crkvu da preuzme na sebe nove obveze solidarnosti, zajedništva i evangelizacije. Migracijska kretanja, naime, potiču nas da produbimo i ojačamo vrijednosti koje su nužne da se zajamči skladni suživot između ljudi i kultura. Da bi se to postiglo nije dovoljna jednostavna tolerancija, koja otvara put poštivanju različitosti i omogućuje zajedništvo među osobama različita porijekla i kulture. Upravo tu Crkva pridonosi nadilaženju granica i potpomaže "prijeći sa stavova obrane i straha, nezainteresiranosti ili marginalizacije... na stav koji se temelji na 'kulturi susreta', koja je jedina kadra izgraditi pravedniji svijet, svijet u kojem će vladati veće bratstvo".⁵

Migracijska su kretanja međutim poprimila takve razmjere da jedino sustavna i aktivna suradnja između država i međunarodnih organizacija može uspješno regulirati i upravljati tim kretanjima. Naime, migracije pogađaju sve, ne samo zbog opsega te pojave, već također "zbog društvenih, političkih, kulturalnih i religijskih problema koje izaziva, kao i zbog dramatičnih izazova koje postavlja pred narode i međunarodnu zajednicu".⁶

Na međunarodnoj razini često se vode rasprave o oportuniteti, metodama i normama za suočavanje s pojavom migracija. Postoje tijela i institucije na međunarodnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini, koji svoj rad i svoje energije stavljaju u službu onih koji kroz migraciju traže bolji život.

Usprkos njihovim velikodušnim i hvalevrijednim naporima, nužno je odlučnije i djelotvornije djelovanje, u kojem će se koristiti univerzalna mreža suradnje, utemeljena na očuvanju dostojanstva i središnjeg mjesta svake osobe. Na taj će način borba protiv sramotne i zločinačke trgovine ljudima, kršenja temeljnih prava, svih oblika nasilja, ugnjetavanja i porobljavanja postati učinkovitija. Zajednički rad, međutim, zahtijeva uzajamnost i sinergiju, raspoloživost i povjerenje, sa sviješću da "nijedna se zemlja ne može sama nositi s teškoćama vezanim uz tu pojavu, koja je danas uzela toliko maha da pogađa sve kontinente u dvostrukom vidiku imigracije i emigracije".⁷

Na globalizaciju migracije potrebno je odgovoriti globalizacijom ljubavi i suradnje, na način da uvjeti u kojima žive selioci postanu humaniji. Istodobno, potrebno je uložiti veće napore da se uklone razlozi koji tjeraju čitave narode da napuste svoj rodni kraj uslijed ratova i bijedâ, koji su često jedno drugom uzrok.

Solidarnost sa seliocima i izbjeglicama mora biti praćena hrabrošću i kreativnošću koji su neophodni da se razvije, na svjetskoj razini, pravičniji i pravedniji financijski i gospodarski poredak te sve predanijim radom na uspostavi mira, što je nužan uvjet svakog istinskog napretka.

Dragi selioci i izbjeglice! Vi zauzimate posebno mjesto u srcu Crkve i vi joj pomažete da proširi svoje srce i da očituje svoje majčinstvo prema čitavoj ljudskoj obitelji. Ne gubite vjeru i nadu! Sjetimo se Svete obitelji koja je bila prisiljena poći u progonstvo u Egipat: kao što je u majčinskom srcu Blažene Djevice Marije i brižnom srcu svetog Josipa sačuvano povjerenje da ih Bog nikada neće ostaviti, neka tako nikada u vama ne nestane istog pouzdanja u Gospodina. Povjeravam vas njihovoj zaštiti i svima od srca udjeljujem svoj apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 3. rujna 2014.

Papa Franjo

³ *Evangelii gaudium*, 270.

⁴ *Octogesima adveniens*, 14. svibnja 1971.

⁵ *Poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica*, 2014.

⁶ *Caritas in veritate*, 62.

⁷ *Poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica*, 2014.

APOSTOLSKO PISMO SVETOG OCA FRANJE SVIM POSVEĆENIM OSOBAMA U PRIGODI GODINE POSVEĆENOG ŽIVOTA

CILJEVI I OČEKIVANJA OD GODINE POSVEĆENOG ŽIVOTA

Predrage posvećene žene i predragi posvećeni muškarci!

Pišem vam kao Petrova nasljednik, kojem je Gospodin povjerio zadaću učvrstiti vjeru u braći (usp. Lk 22, 32), i pišem vam kao vaš brat, posvećen Bogu jednako kao i vi.

Zahvaljujemo zajedno Ocu, koji nas je pozvao nasljedovati Isusa u punom prianjanju uz njegovo evanđelje i u služenju Crkvi, i izlio u naša srca Duha Svetoga koji nam daje radost i daje nam svjedočiti čitavom svijetu njegovu ljubav i njegovo milosrđe.

Dijeleći mišljenje mnogih od vas i Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, u povodu 50. obljetnice dogmatske konstitucije *Lumen gentium* o Crkvi, u čijem se 6. poglavlju govori o redovnicima, te dekreta *Perfectae caritatis* o prilagođenoj obnovi redovničkoga života, odlučio sam proglasiti Godinu posvećenog života. Ona započinje 30. studenoga ove godine, na prvu nedjelju došašća, a završava blagdanom Isusova prikazanja u hramu 2. veljače 2016.

Posavjetovavši se s Kongregacijom za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, za ciljeve ove godine sam postavio iste one koje je Ivan Pavao II. predložio Crkvi na početku trećeg tisućljeća, ponavljajući, u stanovitom smislu, ono što je već rečeno u posinodskoj apostolskoj pobudnici *Vita consecrata*: "Vi nemate samo slavnu povijest koje se treba sjećati i koju treba pripovijedati, nego veliku povijest koju treba izgraditi! Gledajte u budućnost, u koju vas šalje Duh da s vama učini još velikih stvari" (br. 110).

I – Ciljevi za Godinu posvećenog života

1. Prvi je cilj gledati prošlost sa zahvalnošću. Svaka naša ustanova ima iza sebe bogatu karizmatiku povijest. U njezinim je počecima prisutno djelovanje Boga koji, u svome Duhu, poziva neke osobe da bliže nasljeđuju Krista, da pretoče evanđelje u posebni oblik života, da čitaju očima vjere znakove vremena, da s kreativnošću odgovore na potrebe Crkve. To je iskustvo početaka kasnije raslo i razvijalo se, uključujući nove članove u novim zemljopisnim i kulturnim okruženjima, te su tako zaživjeli novi načini ostvarivanja karizme, nove inicijative i izrazi apostolske ljubavi. Baš poput sjemena koje postaje stablo šireći svoje grane.

U ovoj će Godini biti korisno da se svaka karizmatika obitelj sjeti svojih početaka i svoga povijesnog razvoja, da zahvali Bogu koji je dao Crkvi toliko mnogo darova koji je čine lijepom i opremljenom za svako dobro djelo (usp. *Lumen gentium*, 12).

Nužno je govoriti o vlastitoj povijesti radi očuvanja identiteta živim, kao i radi jačanja jedinstva obitelji i osjećaja pripadnosti njezinih članova. Nije riječ o prekapanju po prošlosti ili njegovanju beskorisnih nostalgija, već o tome da se ponovno prisjetimo puta što su ga prošli prethodni naraštaji kako bismo u njima otkrili iskru nadahnuća, ideale, projekte, nosive vrijednosti i to u prvom redu utemeljiteljâ, utemeljiteljica i prvih zajednica. Na taj će se način ujedno posvijestiti i doznati kako se karizmu živjelo tijekom duge povijesti, koju je kreativnost ona oslobađala, s kojim se teškoćama morala nositi i kako se te teškoće pre-

brodilo. Moći će se otkriti nedosljednosti, koje su plod ljudske slabosti, a katkad također zaborava nekih bitnih aspekata karizme. Sve je to poučno i ujedno poziva na obraćenje. Kazivati vlastitu povijest znači uzdizati hvalu Bogu i zahvaljivati mu za sve njegove darove.

Zahvalni smo mu na poseban način za ovih posljednjih pedeset godina nakon Drugog vatikanskog koncila, koji je predstavljao "nalet vjetera" Duha Svetoga za čitavu Crkvu. Zahvaljujući Koncilu posvećeni je život ostvario plodni hod obnove koji je, sa svojim svjetlima i svojim sjemenama, bio vrijeme milosti, označeno prisutnošću Duha Svetoga.

Neka ova Godina bude prigoda i da se ponizno, i ujedno s velikim pouzdanjem u Božju ljubav (usp. 1 Iv 4, 8), prizna vlastitu krhkost i da je se živi kao iskustvo Gospodinove milosrdne ljubavi; neka to bude prigoda da se snažno dovikne svijetu i radosno svjedoči svetost i vitalnost koji su prisutni kod velikog broja onih koji su pozvani nasljedovati Krista u posvećenom životu.

2. Ova nas Godina nadalje poziva da živjeti sadašnjost s velikom ljubavlju. Zahvalno sjećanje na prošlost potiče nas, u pomnom osluškivanju onoga što Duh Sveti danas govori Crkvi, na sve savršeniji način ostvarivati konstitutivne aspekte našeg posvećenog života.

Od početaka prvog monaštva, pa sve do današnjih "novih zajednica", svaki je oblik posvećenog života plod poziva Duha na nasljedovanje Krista kako je predloženo u evanđelju (usp. *Perfectae caritatis*, 2). Za utemeljitelje i utemeljiteljice apsolutno pravilo je bilo evanđelje, sva ostala pravila bit će tek izraz evanđelja i sredstvo koje pomaže živjeti ga u punini. Njihov je ideal bio Krist, prionuti uza nj čitavim bićem, sve dotle da se može s Pavlom reći: "Ta meni je živjeti Krist" (Fil 1,21); jedini je smisao zavjeta bio odjelotvoriti tu ljubav ispunjenju zanosom.

Pitanje koje smo si pozvani postaviti u ovoj Godini glasi: dopuštamo li se i na koji način i mi interpelirati evanđeljem; je li ono doista "uputa" za svakodnevni život i za izbore koje smo pozvani učiniti? Ono je zahtjevno i traži da se živi s radikalnošću i iskrenošću. Nije dovoljno samo čitati evanđelje (ipak, čitanje i proučavanje su iznimno važni), nije dovoljno samo nad njim razmatrati (i mi to činimo s radošću svakoga dana). Isus od

nas traži da ga provodimo u djelo, da živimo te njegove riječi.

Je li Isus – moramo se nadalje zapitati – doista prva i jedina ljubav, kao što smo to čvrsto naučili prilikom polaganja naših zavjeta? Jedino ako je tome tako, možemo i moramo ljubiti u istini i milosrđu svaku osobu koju susrećemo na svom putu, jer smo od Njega naučili što je ljubav i kako ljubiti: znat ćemo ljubiti jer ćemo imati srce jednako njegovom.

Naši su utemeljitelji i utemeljiteljice osjećali u sebi suosjećanje koje je obuzelo Isusa kada je vidio mnoštvo koje je bilo kao raspršene ovce bez pastira. Kao što je Isus, nošen tim suosjećanjem, darivao svoju riječ, ozdravljao bolesne, davao jesti kruh, prinio sam svoj život, tako su se utemeljitelji stavljali u službu ljudskog roda kojem ih je Duh poslao, na najrazličitije načine: molitvom, propovijedanjem evanđelja, katehezom, poučavanjem, služenjem siromašnima, bolesnima... Maštovitost ljubavi nije poznavala granica i znala je otvarati bezbrojne putove za nošenje daha evanđelja u kulture i najrazličitije društvene sredine.

Godina posvećenog života nam postavlja pitanje o vjernosti misiji koja nam je povjerena. Odgovaraju li naše službe, naša djela, naše prisutnosti onome što je Duh Sveti tražio od naših utemeljitelja, jesu li prikladne za postizanje njihovih ciljeva u današnjem društvu i Crkvi? Postoji li nešto što moramo mijenjati? Imamo li istu veliku ljubav prema našem narodu, jesmo li mu bližu do te mjere da dijelimo njegove radosti i boli, tako da uistinu možemo shvatiti potrebe i pružiti svoj doprinos da na njih odgovorimo? "Ista velikodušnost i samoodricanje koji su potaknuli utemeljitelje – tražio je već sveti Ivan Pavao II. – moraju pokretati vas, njihove duhovne sinove, da održavate živima karizme da se one, istom onom snagom Duha Svetoga koji ih je pobudio, nastave obogaćivati i prilagođavati, ne gubeći svoj istinski značaj, kako biste se stavili u službu Crkve i privedli punini uspostavu njegova Kraljevstva"¹.

U sjećanju na početke izlazi na vidjelo još jedan sastavni dio projekta posvećenog života. Utemeljitelji i utemeljiteljice su bili očarani jedinstvom Dvanaestorice s Isusom kao i zajedništvom kojim se odlikovala prva jeruzalemska zajednica. Osniavanjem vlastite zajednice svi su oni kanili ponovno stvoriti te evanđeoske modele, gdje će svi biti

¹ Apost. pismo *Los caminos del Evangelio*, redovnicima i redovnicama Latinske Amerike u prigodi 500. obljetnice evangelizacije novoga svijeta, 29. lipnja 1990., 26.

jedno srce i jedna duša, uživati Gospodinovu prisutnost (usp. *Perfectae caritatis*, 15).

Živjeti sadašnjost s velikom ljubavlju znači postati "prekaljeni u zajedništvu", "svjedoci i tvorci onog 'plana zajedništva' koje je na vrhuncu čovjekove povijesti po Božjem naumu"². U društvu sukoba, teškog suživota među različitim kulturama, tlačenja slabih, nejednakosti, pozvani smo pružiti konkretni model zajedništva koji, kroz priznavanje dostojanstva svake osobe i dijeljenje dara kojeg svaki može biti nositelj, omogućuje živjeti bratske odnose.

Budite dakle muškarci i žene zajedništva, odvažite se da budete prisutni ondje gdje postoje razlike i napetosti, i budite vidljivi znak prisutnosti Duha Svetoga koji ulijeva u srca veliku ljubav da svi budemo jedno (usp. Iv 17, 21). Živite mistiku susreta: "sposobnost čuti, slušati druge osobe. Sposobnost zajedničkog traženja puta, metode"³, puštajući da vas u tome prosvjetljuje odnos ljubavi među Božanskim osobama (usp. 1 Iv 4,8) kao model svakog interpersonalnog odnosa.

3. Prigrbliti budućnost s nadom želi biti treći cilj ove Godine. Poznate su nam teškoće s kojima suočava posvećeni život u svojim različitim oblicima: opadanje zvanja i starenje, napose u zapadnom svijetu, ekonomski problemi kao posljedica teške ekonomske krize, izazovi internacionalizacije i globalizacije, zamke relativizma, marginalizacija i društvena beznačajnost... Upravo u tim nesigurnostima, koje dijelimo s mnogim našim suvremenikima, ostvaruje se naša nada, plod vjere u Gospodina povijesti koji nam nastavlja ponavljati: "Ne boj... se: jer ja sam s tobom" (Jr 1, 8).

Nada o kojoj govorimo ne temelji se na brojevima ili djelima, nego na Onome u kojeg smo stavili svoje pouzdanje (usp. 2 Tim 1, 12) i kojem "ništa nije nemoguće" (Lk 1, 37). To je nada koja ne razočarava i koja će omogućiti posvećenom životu da nastavi ispisivati veliku povijest u budućnosti, koju moramo uvijek imati pred očima, svjesni da nas prema njoj odlučno vodi Duh Sveti kako bi nastavio s nama činiti velike stvari.

Ne podlegnite napasti brojeva i djelotvornosti, a još manje napasti da se uzdate u vlastite snage. Istražujte obzore svoga života i sadašnjeg trenutka "u budnom bdjenju". S Benediktom XVI. vam ponavljam: "Ne pridružujte se zlogukim proroci-

ma koji naviještaju svršetak ili besmisao posvećenog života u današnjoj Crkvi; radije se zaodjenite Isusom Kristom i zaogrните oružjima svjetlosti – kao što poziva sveti Pavao (usp. Rim 13, 11-14) – te ostanite budni i bdijte"⁴. Nastavimo i uvijek se iznova vraćajmo na svoj put s povjerenjem u Gospodina.

Obraćam se poglavito vama, mladi. Vi ste sadašnjost zato što već aktivno živite u krilu svojih ustanova, pružajući presudan doprinos svježinom i velikodušnošću svog opredjeljenja. Vi ste istodobno i njihova budućnost jer ćete ubrzo biti pozvani preuzeti vodeću ulogu u animaciji, izgradnji (formaciji), služenju, misiji. U ovoj ćete Godini vi voditi glavnu riječ u dijalogu sa starijim naraštajem. U bratskom zajedništvu moći ćete se obogatiti njegovim iskustvom i mudrošću i, istodobno, moći ćete mu dozvati u svijest ideale koje je upoznao na početku svog redovničkog života, pružiti polet i svježinu svog zanosa, te ćete tako zajedničkim snagama iznjedriti nove načine življenja evanđelja i sve prikladnije odgovore na potrebe za svjedočenjem i naviještanjem.

Raduje me saznanje da ćete vi mladi iz različitih ustanova imati prigode za svoje susrete. Neka susret postane uobičajeni put zajedništva, uzajamne potpore i jedinstva.

II – Očekivanja za Godinu posvećenog života

Što napose očekujem od ove Godine milosti posvećenog života?

1. Prije svega da bude uvijek istina ono što sam jednom rekao: "Gdje god su redovnici ondje je radost". Pozvani smo iskusiti i pokazati da je Bog sposoban ispuniti naše srce i učiniti nas sretnima, te nema potrebe tražiti drugdje našu sreću; da istinsko bratstvo življeno u našim zajednicama jača našu radost; da nas naš potpuni dar u služenju Crkvi, obiteljima, mladima, starijima, siromašnima ostvaruje kao osobe i daje puninu našem životu.

Da među nama ne bude tužnih lica, nesretnih i nezadovoljnih osoba, jer "nasljedovanje s tugom na licu je žalosno nasljedovanje". I mi, kao i svi drugi muškarci i žene, doživljavamo teškoće, noći duha, razočaranja, bolesti, opadanje snaga zbog

² Sveta kongregacija za redovnike i svjetovne ustanove, *Redovnici i promicanje čovjeka*, 12. kolovoza 1980., 24.

³ Govor rektorima i studentima papinskih zavoda i konvikata, 12. svibnja 2014.

⁴ Homilija na blagdan Isusova prikazanja u hramu, 2. veljače 2013.

starenja. Upravo u ovome morali bismo pronaći "savršenu radost": naučiti prepoznati Kristovo lice koji je bio u svemu sličan način te dakle iskusiti radost znajući da smo slični njemu koji, iz ljubavi prema nama, nije se sustezao podnijeti križ.

U društvu koje se razmeće kultom efikasnosti, salutizma, uspjeha i koje marginalizira siromašne i isključuje "gubitnike", možemo, svojim životom, svjedočiti istinu svetopisamskih riječi: "kad sam slab, onda sam jak" (2 Kor 12, 10).

Na posvećeni život možemo primijeniti ono što sam napisao u apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium*, navodeći jednu homiliju Benedikta XVI.: "Crkva ne raste kroz prozelitizam već 'privlačnošću'" (br. 14). Da, posvećeni život ne raste ako organiziramo lijepe kampanje za promicanje zvanja, već ako djevojke i mladići koji nas susretu osjete privlačnost prema duhovnom zvanju, ako vide da smo sretni muškarci i žene! Isto tako apostolska djelotvornost posvećenog života ne ovisi o djelotvornosti i snazi sredstava koja se koriste. Vaš je život taj koji mora govoriti, život koji zrači radošću i ljepotom življenja evanđelja i nasljedovanja Krista.

Ponavljam i vama ono što sam rekao crkvenim pokretima na proteklom duhovskom bdjenju: "Vrijednost Crkve, u osnovi, je živjeti evanđelje i davati svjedočanstvo naše vjere. Crkva je sol zemlje, ona je svjetlo svijeta, pozvana je uprisutniti u društvu kvasac Božjeg kraljevstva i ona to čini prije svega svojim svjedočanstvom, svjedočenjem bratske ljubavi, solidarnosti i dijeljenja" (18. svibnja 2013.).

2. Očekujem da "probudite svijet", jer je proštvo karakteristično obilježje posvećenog života. Kao što sam poručio generalnim poglavarima: "evanđeoska radikalnost nije svojstvena samo redovnicima: ona se traži od svih. Ali redovnici slijede Gospodina na poseban način, na proročki način". Ovo je prioritet koji se danas traži: "biti proroci koji svjedoče kako je Isus živio na ovoj zemlji... Nikada se redovnik ne smije odreći proštva" (29. studenog 2013.).

Prorok prima od Boga sposobnost proniknuti povijest u kojoj živi i tumačiti događaje: on je nalik straži koja bdije noću i zna kada će svanuti (usp. Iz 21, 11-12). Poznaje Boga i poznaje muškarce i žene svoju braću i sestre. Sposoban je razlučivati kao i prokazivati zlo grijeha i nepravde, jer je slo-

bodan, ne smije odgovarati drugim gospodarima osim Bogu, nema drugih interesa osim Božjih. Prorok je redovito na strani siromaha i nezaštićenih, jer zna da je sâm Bog na njihovoj strani. Očekujem dakle da ne održavate živim "utopije", već da znate stvarati "druga mjesta", gdje se živi evanđeoska logika dara, bratstva, prihvaćanja različitosti, uzajamne ljubavi. Samostani, zajednice, duhovni centri, citadele, škole, bolnice, obiteljski domovi i sva ona mjesta koja su nastala kao plod karizmatičke ljubavi i kreativnosti i koja će i dalje nastajati s daljnjom kreativnošću moraju sve više postajati kvasac za društvo nadahnuto na evanđelju, "grad na gori" koji govori o istini i snazi Isusovi riječi.

Ponekad, kao što se dogodilo Iliji i Joni, može doći napast da pobjegnemo, da izbjegavamo zadaću proroka, jer je previše zahtjevnja, jer smo umorni, razočarani rezultatima. Ali prorok zna da nije nikada sam. I nama, kao i Jeremiji, Bog jamči: "Ne boj... se: jer ja sam s tobom da te izbavim" (Jr 1, 8).

3. Redovnici i redovnice, kao i sve druge posvećene osobe, naziva se, kao što sam maloprije podsjetio, "prekaljenima u zajedništvu". Očekujem zato da "duhovnost zajedništva", na koju je pokazao Ivan Pavao II., postane stvarnost te da vi budete prvi koji će postati svjesni "velikog izazova koji je pred nama" u ovom novom tisućljeću: "učiniti Crkvu domom i školom zajedništva"⁵. Uvjerem vas da ćete u ovoj Godini ozbiljno raditi na tome da ideal bratstva kojeg su težili postići utemeljitelji i utemeljiteljice raste na raznim razinama, kao u koncentričnim krugovima.

Zajedništvo se ostvaruje prije svega u pojedinim zajednicama svake ustanove. U vezi s tim vas pozivam da ponovno pročitate moje česte istupe u kojima se ne umaram ponoviti da su kritike, ogovaranja, zavisti, ljubomore, antagonizmi stavovi kojima nema mjesta u našim kućama. Kada su te pretpostavke ispunjene hod ljubavi koji se otvara pred nama je malne beskonačan, jer se tada teži uzajamnom prihvaćanju i pažnji, provodi se u djelo zajedništvo materijalnih i duhovnih dobara, bratsko ispravljanje, poštivanje prema slabijima... To je "'mistika' zajedničkog života", koja naš život čini "svetim putovanjem"⁶. Moramo također preispitati odnos među osobama koje pripadaju različitim kulturama, s obzirom

⁵ Apost. pismo *Nadolaskom novog tisućljeća* (Novo millennio ineunte), 6. siječnja 2001., 43.

⁶ Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 24. studenog 2013., 87.

na to da naše zajednice postaju sve više internacionalne. Kako dopustiti svakome da se izražava, da bude prihvaćen sa svojim specifičnim darovima, da postane u punini suodgovoran?

Očekujem nadalje da se poveća zajedništvo među članovima različitih ustanova. Ne bi li ova Godina trebala biti prilika da se s većom hrabrošću izađe iz granica vlastite ustanove kako bi se zajednički stvaralo, na lokalnoj i općoj razini, zajedničke projekte formacije, evangelizacije, socijalnih djelovanja? Na taj će se način moći djelotvornije pružiti stvarno proročko svjedočenje. Zajedništvo i susret među različitim karizmama i zvanjima je hod nade. Nitko ne gradi budućnost tako da se izolira, niti isključivo vlastitim snagama, već tako da se prepozna u istini zajedništva koje se uvijek otvara susretu, dijalogu, slušanju, uzajamnom pomaganju i štiti nas od bolesti auto-referencijalnosti.

Istodobno, posvećeni je život pozvan težiti iskrenoj sinergiji među svim pozivima u Crkvi, počevši od prezbitera i laikâ, odnosno "da omogućiti rast duhovnosti zajedništva prije svega u vlastitoj sredini, a zatim u samoj crkvenoj zajednici i preko njezinih granica"⁷.

4. Očekujem, nadalje, od vas ono što tražim od svih članova Crkve: izaći iz samih sebe i poći na egzistencijalne periferije. "Pođite po svem svijetu" bile su posljednje riječi koje je Isus uputio svojim i koje nastavlja upućivati danas svima nama (usp. Mk 16, 15). Postoji čitav jedan svijet koji čeka: osobe koje su izgubile nadu, obitelji u teškoćama, napuštena djeca, mladi kojima je oduzeta budućnost, bolesnici i starije napuštene osobe, bogati siti dobrima i s prazninom u srcu, muškarci i žene u traženju smisla života, oni koji žedaju za Bogom...

Ne budite prignuti nad samima sobom, ne dopustite da vas uguše male zadjevice u kući, ne ostanite zatvorenici svojih problema. Ovi će se riješiti ako budete išli van pomagati drugima da riješe svoje probleme i naviještaju radosnu vijest. Naći ćete život darivajući život, naći ćete nadu dajući nadu, ljubav ljubeći.

Očekujem od vas konkretne geste prihvaćanja izbjeglica, blizine siromašnima, kreativnosti u katehezi, u naviještanju evanđelja, u uvođenju u molitveni život. Samim tim nadam se da će doći do racionalizacije struktura, ponovnog korištenja velikih kuća za djela koja više odgovaraju sadaš-

njim potrebama evangelizacije i karitasa, te prilagodbe djela novim potrebama.

5. Očekujem da se svi oblici posvećenog života propitkuju o onome što Bog i današnji svijet traže.

Samostani i grupe kontemplativnog usmjerenja mogli bi dogovarati međusobne susrete, odnosno povezivati se na najrazličitije načine sa ciljem uzajamne razmjene iskustava o molitvenom životu, o tome kako rasti u zajedništvu sa čitavom Crkvom, kako podupirati progonjene kršćane, kako prihvaćati i pratiti oni koji teže intenzivnijem duhovnom životu ili trebaju duhovnu ili materijalnu potporu.

Isto će moći činiti karitativne ustanove, posvećene poučavanju, promicanju kulture, zatim one koje su prionule naviještanju evanđelja ili vrše pojedine pastoralne službe, te svjetovne ustanove u njihovoj kapilarnoj prisutnosti u društvenim strukturama. Maštovitost Duha Svetoga je iznjedrila tako različite načine života i djela koje nije moguće lako nabrojiti ili uklopiti u unaprijed sastavljene obrasce. Nije mi stoga moguće referirati se na svaki pojedini karizmatički oblik. Ipak, nitko ne bi smio u ovoj Godini izmaknuti ozbiljnom preispitivanju o svojoj prisutnosti u životu Crkve i o načinu na koji odgovara na stalna i nova pitanja koja se uzdižu oko nas, na vapaj siromašnih.

Jedino u toj pozornosti na potrebe svijeta i u poučljivosti poticajima Duha, ova će se Godina posvećenog života pretvoriti u istinski kairòs, Božje vrijeme bogato milošću i preobrazbom.

III – Obzorja Godine posvećenog života

1. Ovim svojim pismom, osim posvećenim osobama, obraćam se i vjernicima laicima koji, s njima dijele ideale, duh, poslanje. Neke redovničke ustanove imaju u vezi s tim drevnu tradiciju, drugi pak tek nedavna iskustva. Doista, oko svake redovničke obitelji, kao i oko družbi apostolskog života i samih svjetovnih ustanova, postoji veća obitelj, "karizmatička obitelj", koja obuhvaća više ustanova koje se prepoznaju u istoj karizmi, i poglavito Kristove vjernike laike koji se osjećaju pozvanima, upravo u svojem laičkom staležu, pripadati istoj karizmatičkoj stvarnosti.

Potičem i vas, laici, da živite ovu Godinu posvećenog života kao milost koja vas može učiniti svjesnijima primljenog dara. Slavite je sa čitavom "obitelji", da biste zajedno rasli i odgovorili na

⁷ Ivan Pavao II., Posinod. apost. pob. *Vita consecrata*, 25. ožujka 1996., 51.

pozive Duha Svetoga u današnjem društvu. U nekim prigodama, kada se u ovoj godini budu organizirali zajednički susreti posvećenih osoba različitih ustanova, pobrinite se da i vi budete ondje prisutni kao izraz jednog Božjeg dara, tako da upoznate iskustva drugih karizmatičkih obitelji, drugih skupina laika te se tako uzajamno obogaćujete i podupirete.

2. Godina posvećenog života ne tiče se samo posvećenih osoba, već čitave Crkve. Obraćam se tako čitavom kršćanskom narodu da postane sve više svjestan dara kojeg predstavlja prisutnost tolikih posvećenih muškaraca i žena, tih baštinka velikih svetaca koji su istkali povijest kršćanstva. Što bi bila Crkva bez svetog Benedikta i svetog Bazilija, bez svetog Augustina i svetog Bernarda, bez svetoga Franje i svetog Dominika, bez Ignacija Loyolskog i svete Terezije Avilske, bez svete Anđele Merici i svetog Vinka Paulskog? Taj je popis gotovo beskonačan, seže sve do svetog Ivana Bosca i blažene Terezije iz Kolkate. Blaženi Pavao VI. je rekao: "Bez toga konkretnog znaka, ljubav koja pokreće čitavu Crkvu našla bi se u opasnosti da ohladi, spasenjski paradoks evanđelja da otupi, 'sol' vjere da se razvodni u svijetu koji prolazi kroz razdoblje sekularizacije" (Evangelica testificatio, 3).

Pozivam dakle sve kršćanske zajednice da u ovoj Godini prije svega zahvaljuju Gospodinu i sa zahvalnošću se spominju primljenih dobara i koja i dalje primamo po svetosti utemeljitelja i utemeljiteljica i vjernosti vlastitoj karizmi tolikih posvećenih osoba. Pozivam vas da se svi okupite oko posvećenih osoba, da se radujete zajedno s njima, da dijelite s njima teškoće, da s njima suradujete, koliko je to moguće, u ostvarivanju njihove službe i njihova djela, koji su u konačnici služba i djelo čitavo Crkve. Dajte da osjete ljubav i toplinu čitavog kršćanskog naroda.

Blagoslivljam Gospodina zbog sretne podudarnosti Godine posvećenog života sa Sinodom o obitelji. Obitelj i posvećeni život su pozivi koji nose bogatstva i milost za sve, prostori humanizacije u izgrađivanju vitalnih odnosa, mjesta evangelizacije. Oni se mogu uzajamno pomagati.

3. Ovim svojim pismom usudujem se obratiti također posvećenim osobama i članovima bratstava i zajednica koji pripadaju Crkvama čija se tradicija razlikuje od katoličke. Monaštvo je baština nepodijeljene Crkve i još je uvijek veoma živo

kako u pravoslavnim Crkvama tako i u Katoličkoj crkvi. Na njemu se, kao i na drugim kasnijim iskustvima iz razdoblja u kojem je zapadna Crkva bila još uvijek ujedinjena, nadahnjuju slične inicijative ponikle na tlu crkvenih zajednica reformacije, koje su zatim nastavile radati u svome krilu daljnje izraze bratskog zajedništva i služenja.

Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života isplanirala je inicijative kojima je cilj omogućiti susrete pripadnika iskustava posvećenog i bratskog života različitih Crkava. Toplo preporučujem te susrete kako bi poraslo međusobno poznavanje, poštivanje, uzajamna suradnja, tako da ekumenizam posvećenog života bude na pomoć sveobuhvatnom hodu prema jedinstvu među svim Crkvama.

4. Ne smijemo zatim zaboraviti da je fenomen monaštva i ostalih izraza redovničkog bratstva prisutan u svim velikim religijama. Ne nedostaje, čak i ustaljenih, iskustava dijaloga među monaškim zajednicama Katoličke crkve i nekih velikih religijskih tradicija. Nadam se da će Godina posvećenog života biti prigoda za ocjenjivanje prijednog puta, za senzibiliziranje posvećenih osoba na tome polju, kako bi se preispitali koje daljnje korake treba poduzeti prema sve dubljem uzajamnom poznavanju i oko suradnje na svim zajedničkim područjima služenja ljudskom životu.

Zajednički hod je uvijek jedno obogaćenje i može utrti nove putove odnosima između naroda i kultura koji su u ovom razdoblju obilježeni silnim teškoćama.

5. Obraćam se na kraju na poseban način mojoj braći u biskupstvu. Neka ova Godina bude prigoda da se od srca i s radošću prihvati posvećeni život kao duhovno bogatstvo koje pridonosi dobru čitava Kristova tijela (usp. *Lumen gentium*, 43) a ne samo redovničkih obitelji. "Posvećeni život je dar Crkvi, rađa se u Crkvi, raste u Crkvi, sav je usmjeren na Crkvu"⁸. Zbog toga, kao dar Crkvi, to nije izdvojena ili marginalna stvarnost, već joj intimno pripada, u samom je srcu Crkve kao odlučujući čimbenik njezina poslanja, budući da izražava duboku narav kršćanskog poziva i težnju čitave Crkve Zaručnice prema jedinstvu s njezinim Zaručnikom; dakle "nepobitno pripada njezinu životu i svetosti" (isto, 44).

U tome kontekstu pozivam vas, pastire parti-kularnih Crkava, na posebnu brižnu skrb u pro-

⁸ Mons. J. M. Bergoglio, Intervent na Sinodi o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu, XVI. opća kongregacija, 13. listopada 1994.

micanju u vašim zajednicama različitih karizmi, bilo onih čiji korijeni sežu u prošlost bilo novih, podupirući, animirajući, pomažući u razlučivanju; s nježnošću i ljubavlju budite bliski onim posvećenim osobama koje se nalaze u situacijama patnji i slabosti, i, prije svega, prosvjetljuje svojim učenjem Božji narod o vrijednosti posvećenog života tako da u Crkvi zablista njegova ljepota i svetost.

Povjeravam Mariji, Djevici slušanja i kontemplacije, prvoj učenici svoga ljubljenog Sina, ovu

Godinu posvećenog života. U nju, ljubljenu Očevu kćer urešenu svim darovima milosti, gledamo kao u nenadmašni uzor onog nasljedovanja u ljubavi prema Bogu i u služenju bližnjemu.

Zahvalan već sada zajedno s vama za darove milosti i svjetla kojima će nas Gospodin obogatiti, sve vas pratim apostolskim blagoslovom.

Iz Vatikana, 21. studenog 2014., spomendan Prikazanja Blažene Djevice Marije.

Papa Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA POČETAK GODINE POSVEĆENOG ŽIVOTA

Na Prvu nedjelju došašća, 30. studenoga 2014., u Vatikanu je otvorena Godina posvećenog života. Euharistijskim slavljem u Bazilici sv. Petra predsjedao je kardinal João Braz de Aviz, prefekt Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života. Na početku euharistijskog slavlja nadbiskup José Rodríguez Carballo, tajnik Kongregacije, pročitao je poruku pape Franje, koji je bio na apostolskom putovanju u Turskoj:

Draga braćo i sestre posvećenog života, s velikom radošću obraćam vam se povodom euharistijskog slavlja za početak Godine posvećenog života. Žarko sam želio osobno biti među vama, kao što sam i bio planirao, no Božja volja odlučila je drugačije.

Proглаšenjem Godine posvećenog života, pedeset godina nakon objave saborskog dekreta "Perfectae caritatis" o obnovi redovničkog života, prvenstveno sam želio predstaviti cijeloj Crkvi ljepotu i dragocjenost ovakvog oblika nasljedovanja Krista; kojeg predstavljate svi vi koji ste odlučili sve ostaviti kako bi po evanđeoskim savjetima izbliza nasljedovali Krista. Kroz mnoge inicijative koje će se odvijati ovdje u Rimu, kao i u ostatku svijeta, vaše sjajno svjedočanstvo života bit će postavljeno poput svijeće na svijećnjak da obasja i ugrije cijeli narod Božji. I vama ovdje nazočnima ponavljam poziv kojeg sam uputio vrhovnim poglavarima prije godinu dana: probudite svijet, osvijetljujući ga svojim proročkim svjedočanstvom.

Kako ćete ostvariti ovaj poziv, ne samo u godini koja vam je posvećena, nego uvijek? Dajem vam tri smjernice.

Budite radosni! Pokažite svima da nasljedovanje Krista i življenje njegova Evanđelja ispunja

vaše srce radošću. Podijelite ovu radost s onima koji su vam blizu, kako bi tolike osobe i same osjetile želju da vam se priključe u prekrasnom i uzbudljivom evanđeoskom izazovu.

Budite hrabri! Tko se osjeti voljen od Gospodina, znat će mu se i povjeriti. Tako su činili vaši utemeljitelji i utemeljiteljice, otkivajući nove putove služenja Kraljevstvu Božjem. Snagom Duha Svetoga – koja je uz vas – idite među svijet i покажите moć Evanđelja, koje i danas čini čudesa i može dati odgovor na sva ljudska pitanja.

Budite žene i muškarci zajedništva! Ukorijenjeni u osobno zajedništvo s Bogom, kojeg ste izabrali kao bolji dio svojega života (usp. Lk 10,42), neumorni ste graditelji bratskog zajedništva; svjedočeci evanđeoski zakon uzajamne ljubavi među sobom, a potom prema svim ljudima, osobito najsiromašnijima. Svjedočite kako univerzalno bratstvo nije kakva utopija, nego Isusova želja za čitavo čovječanstvo.

Drage osobe posvećenog života, hvala vam što ste došli ovdje obilježiti početak Godine posvećenog života. Posebno zahvaljujem kardinalu João Braz de Avizu, prefekt Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, koji u moje ime predsjedava euharistijom. Želim zahvaliti i mons. José Carballu i svim djelatnici-

ma Kongregacije koji predano rade na svim predviđenim događanjima za ovu godinu.

Dok povjeravam Djevici Mariji – ljubljenoj Očevoj kćeri, koju je Duh Sveti obdario milosnim

darovima i koja je vaš uzor – Godinu posvećenog života, pratim vas u svojoj molitvi i svima nazočnima podjeljujem svoj apostolski blagoslov.

Papa Franjo

DEKRET O POTPUNOM OPROSTU U GODINI BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Sveta je Stolica na svetkovinu Krista Kralja 2014. objavila dekret o potpunim oprostima tijekom Godine Bogu posvećena života. Kako bi se proširila obnova ustanovâ posvećena života u vjernosti prema karizmi utemeljitelja te utvrdila vjera, nada i ljubav – kako stoji u dekretu - Apostolska pokorničarna "udjeljuje potpuni oprost pod uobičajenim uvjetima (sakramentalna ispovijed, euharistijska pričest i molitva na nakane Svetoga Oca), svim članovima ustanovâ posvećena života i svim drugim vjernicima". Oprost je moguće steći i za duše u čistilištu, a može ga se dobiti od 30. studenoga ove godine do 2. veljače 2016., kada će Godina posvećena života biti svečano zaključena. Podsjetimo, da bi se zadobio *potpuni* oprost, nužna je potpuna nenavezanost na grijeh, čak i laki. U suprotnom je oprost *djelomičan*. Moguće je za sebe steći jedan potpuni oprost u danu, dok se još jedan može dobiti za preminule.

Prilike za dobivanje oprosta koje navodi dekret jesu: prvo, međunarodni susreti i slavlja u Rimu, kako su određeni prema kalendaru Zbora

za posvećeni život, kada se razuman dio vremena posveti pobožnim mislima i zaključi s Očenašom te ispoviješću vjere u bilo kojem odobrenu obliku i pobožnim zazivom Djevice Marije. Drugo, u svim ostalim biskupijama, prilikom danâ posvećena života ili biskupijskih slavlja određenih za Godinu posvećena života, kada se pobožno pohodi katedrala ili drugo sveto mjesto određeno u skladu s odredbom mjesnoga ordinarija ili pak samostanska crkva, oratoriji ili klauzurni samostan, te se javno moli liturgija časova ili se razumno vrijeme posveti pobožnim mislima i zaključi s Očenašom, ispoviješću vjere u bilo kojem odobrenu obliku i pobožnim zazivom Djevice Marije.

Članovi ustanovâ posvećena života koji zbog bolesti ili drugih teških razloga ne mogu posjetiti sveta mjesta, mogu zadobiti potpuni oprost ako, uz uobičajene uvjete, ta mjesta "duhovno pohađaju s dubokom željom prikazati poteškoće i boli svojega života milosrdnomu Bogu, posredstvom Marije, uz već naznačene molitve" – Očenaš, Vjeronjanje i zaziv Blažene Djevice Marije.

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE SA 62. ZASJEDANJA BK BIH

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su 4. i 5. studenog 2014. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu svoje 62. redovito zasjedanje pod predsjedanjem biskupa banjolučkog mons. dr. Franje Komarice. Sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH te delegati Hrvatske i Austrijske biskupske konferencije i delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda koji su prenijeli pozdrave i blizinu članova spomenutih konferencija te izvijestili o najvažnijim događanjima.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo apostolski nuncij u BiH mons. Luigi Pezzuto te ih upoznao s temeljnim smjernicama za predstojeći pohod *ad Limina Apostolorum* (pohod Apostolskim pragovima) u Vatikanu i Rimu predviđen za 2015. godinu. Ovaj pohod uključuje: službeno izvješće dijecezanskih biskupa, susret biskupa s papom Franjom kao i niz službenih razgovora u kongregacijama i drugim institucijama Svete Stolicе. Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine posljednji put boravili su u pohodu *ad Limina* od 23. do 28. veljače 2006.

Biskupi su konstatali da su provedeni zaključci s prošlog zasjedanja te saslušali izvješća svojih delegata: s plenarnog zasjedanja Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE) održanog od 2. do 4. listopada 2014. u Rimu, sa zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije održanog od 21. do 23. listopada 2014. u Zagrebu, s pastirskog pohoda pape Franje Albaniji 21. rujna 2014., s plenarnog zasjedanja Papinskog odbora za međunarodne euharistijske kongrese održanog u Rimu od 25. do 27. rujna 2014. te s II. katoličkih socijalnih dana za Europu održanih od 18. do 21. rujna 2014. u Madridu. Odredili su i svoje delegate za buduće važne međunarodne susrete te dogovorili termine budućih zajedničkih susreta.

Biskupi su se osvrnuli i na prvi međudekanski susret na razini Bosne i Hercegovine, održan 30.

listopada 2014. u prostorijama Nadbiskupijskog sjemeništa "Petar Barbarić" u Travniku. Sa zadovoljstvom su ustanovili spremnost dekana na veću međusobnu solidarnost i izgradnju zajedništva. Zadužili su svoje Vijeće za kler da izradi konkretne smjernice za suradnju između dekana-ta kojih ukupno ima 29.

Biskupi su upoznati s dosadašnjim procesom promjena Statuta Caritasa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine koje je uradila Radna skupina s ciljem usklađivanja sa Statutom Međunarodnog i Europskog Caritasa te što učinkovitijeg funkcioniranja Caritasa BK BiH u službenju potrebnima.

Biskupi su saslušali vrlo temeljito izvješće biskupa Komarice o tijeku III. Izvanredne Biskupske sinode održane u Rimu od 5. do 19. listopada 2014. na temu: "Pastoralni izazovi vezani uz obitelj u kontekstu evangelizacije". Upoznati su s glavnim naglascima svih 15 generalnih skupština Biskupske sinode i radnih skupina sažetih u završnom dokumentu Sinode "Relatio Synodi". Taj dokument je određen kao radni materijal svim Biskupskim konferencijama kao priprava za redovitu Biskupsku Sinodu 2015. godine. Donijeli su konkretne zaključke za pastoralno djelovanje i razgovarali su o pripremama Biskupske konferencije BiH za sudjelovanje njenog delegata na redovnoj Biskupskoj sinodi koja će se održati od 4. do 25. listopada 2015.

Biskupi su razmotrili smjernice Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života u vezi s obilježavanjem Godine posvećenog života (30. 11. 2014. – 2. 2. 2016.) na području BK BiH.

Osvrnuvši se na Opće izbore održane 12. listopada ove godine u Bosni i Hercegovini, biskupi potiču na što brže formiranje vlasti na svim razinama u skladu s iskazanom izbornom voljom birača. Izražavaju nadu da će novoformirane vlasti

početi više raditi za dobro svih građana. Očekuju da buduća vlast otvara mogućnost posebno mladima za ostanak u Bosni i Hercegovini, a svim građanima omogućiti život dostojan čovjeka. Pozivaju sve predstavnike vlasti, a posebno one iz hrvatskog naroda, da se aktivnije zauzmu protiv iskorjenjenja katolika i Katoličke Crkve u entitetu RS i dijelovima Federacije BiH te njihov sve češći odlazak iz cijele Bosne i Hercegovine. Očekuju od svih budućih nositelja vlasti da svi zajedno konačno počnu raditi za dobro svih u BiH otvarajući perspektive ne samo za ostanak nego i za povratak onih koji se žele vratiti.

Biskupi su, 3. studenog 2014. slavili Svetu misu u katedrali Srca Isusova. Misu je predvodio kardinal Puljić, a pod njom propovijedao mons. Đuro Gašparović, biskup srijemski i delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda. Biskupi su također, 4. studenog slavili Euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa. Misu je predvodio kardinal Puljić, a propovijedao mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki.

Sarajevo, 5. studenog 2014.

Tajništvo BK BiH

POZIV NA OPĆE IZBORE 2014.

Sarajevo, 22. rujna 2014. - Opći izbori - nedjelja 12. listopada 2014.

U povodu predstojećih Općih izbora, koji će se održati u nedjelju 12. listopada 2014., upućujemo svim članovima svojih nad/biskupijskih zajednica u zemlji i inozemstvu pastirski poziv i poticaj na izlazak na izbore. Aktivno sudjelovanje na izborima jedno je od temeljnih građanskih prava, ali i dužnosti svakoga punoljetnog građanina jedne zemlje s demokratskim uređenjem. Katolici, koji imaju pravo glasa u BiH, moralno su dužni svojim aktivnim sudjelovanjem, po svojoj savjesti, na izborima izravno pozitivno pridonositi boljoj i sigurnijoj budućnosti, svojoj, svoje djece i cjelokupnog pučanstva ove zemlje koju nam je svima svevišnji Bog dao na brigu i uređenje.

Osim što vas potičemo da svakako izidete na izbore i tako ispunite svoju građansku i moralnu obvezu, želimo vas podsjetiti da, u duhu nauka Katoličke Crkve, trebate voditi računa kojim kandidatima za odgovorne političke službe trebate dati svoj glas. U vrijeme predizborne kampanje i vi ste dužni temeljito se informirati, što su pojedine političke stranke i njihovi predstavnici za hrvatski narod, ali i za sve žitelje ove zemlje, do sada činili, što čine i nude kao izlazak ove zemlje iz neprihvatljiva stanja beznađa. Za opstanak hrvatskoga naroda je neprihvatljiva i opasna sve bezočnije očitovana nakana da ga se ukloni sa realne političke scene. Koliko je to štetno, i za ovo društvo u cjelini, pokazao je i zadnji četverogodišnji politički i privredni hod ne u prazno nego i unatrag. Zato su vrlo važne ljudske kvalitete i stručne sposobnosti te vjerodostojnost kandidata koji očekuju vaš glas, jer samo moralni, pravedni, sposobni i dosljedni političari mogu pomoći da hrvatski narod u svojim pravima i obvezama bude izjednačen s druga dva naroda a i, time, svi građani ove zemlje ravnopravni.

Temeljni kriteriji po kojima katolički glasači trebaju birati svoje političke predstavnike u našoj zemlji jesu:

- obrana i zaštita svetosti svakoga ljudskog života i ljudskog dostojanstva od prirodna začeca do prirodne smrti bez obzira na nacionalnu, vjersku i bilo koju drugu pripadnost;
- zalaganje za opće dobro kao mjerilo i cilj uređena, zdrava i napredna društva;
- zalaganje za slobodu savjesti, slobodu vjerskog i kulturnog opredjeljenja i obrazovanja;
- zalaganje za pravo na svoj zavičaj, dom, na vlastiti identitet, na rad i zasluženu plaću;
- zalaganje za socijalnu pravdu, za odlučnu borbu protiv korupcije i svih drugih manipulacija i izrabljivanja;
- zalaganje za ukidanje potpirivanja mržnje i isključivosti te za promicanje istine, pravde, opraštanja i pomirenja među svim žiteljima zemlje;
- zalaganje za jednakopravnost katolika s članovima drugih Crkava i vjerskih zajednica i jednakopravnost pripadnika hrvatskoga naroda s pripadnicima drugih naroda na području cijele Bosne i Hercegovine.

Ne dopustite da drugi vama manipuliraju! Prosudite zrelo i glasujte svjesno i odgovorno! Vaše ljudsko i kršćansko dostojanstvo obvezuje vas da budete u najvećoj mjeri graditelji budućnosti svoje i drugih oko sebe.

Neka vas u svemu Duh Sveti prosvijetli i jača!

Vinko kardinal Puljić, nadbiskup metropolit
Mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki i
predsjednik BK BiH

Mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski

Mons. Tomo Vukšić, vojni biskup

Mons. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski

Mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki

PORUKA ZA GODINU POSVEĆENOG ŽIVOTA

U povodu otvaranja Godine posvećenog života, biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine uputili su, 19. studenog 2014. svoju Poruku koju prenosimo u cijelosti:

Biskupi Biskupske Konferencije Bosne i Hercegovine pridružuju se papi Franji i općoj Crkvi prigodom otvaranja Godine posvećenog života 30. studenog 2014. na prvu nedjelju Došašća i pozivaju sve vjernike da u toj godini (30. 11. 2014. - 02. 2. 2016.) ostanu otvoreni Duhu Svetom i mole za osobe posvećenog života u Crkvi i za nova zvanja u posvećenom životu koji je dar Boga Oca svojoj Crkvi.¹

Smjernice za Godinu posvećenog života žele potaknuti susret s Kristom preko istinskih svjedoka vjere i njezina produbljivanja. Riječ je o prijedlozima čiji je cilj odgovoriti na poziv Svetoga Oca da se posvema živi Godina posvećenog života, čije će produbljivanje pridonijeti učvršćivanju jedinstva i zajedništva između raznih sastavnica velike obitelji Crkve.

Godina posvećenog života počinje na 50. obljetnicu od završetka Drugog vatikanskog koncila. Koncil je središnji događaj Crkve toga vremena i to je događaj na koji se trebamo stalno vraćati. To je događaj za obraćenje svakoga katolika i cijele Crkve, za povratak Bogu, za produbljivanje i življenje s većom hrabrošću vlastite vjere, za osnaživanje pripadnosti Crkvi, "učiteljici ljudskog roda", koja nas, naviještanjem Božje riječi, slavljenjem sakramenata i djelima ljubavi, vodi u susret i u spoznaju Krista, pravoga Boga i pravoga čovjeka. To je susret sa živom Osobom koja duboko preobražava sve nas, otkrivajući nam naš pravi identitet djece Božje. Susret s Kristom obnavlja naše ljudske odnose, usmjeravajući ih, iz dana u dan, prema većoj solidarnosti i bratstvu, u logici ljubavi.

Koncil je bio ponovno otkriće evanđeoskog zanosu, usredotočen na obnovu i vjerodostojnost Crkve u svijetu. Crkva se predstavila svijetu po Koncilu i koncilskim dokumentima. To je bio znak da je Crkva bila dostatno jaka kako bi si postavila zahtjevna pitanja o primjerenosti svoje kulture i

svojih struktura u slojevitosti suvremenog društva. Koncil je nastojao oživjeti vjeru u njezinoj istinitosti i ljepoti kako bi postala živa vjera u svijetu koji se mijenja, tj. navijestiti Krista suvremenom čovjeku. Koncilski su oci nastojali prikazati vjeru djelotvorno. Ako su se s povjerenjem otvorili dijalogu s modernim svijetom, učinili su to, jer su bili sigurni u svoju vjeru. Srž sabora jest jedinstvo nauka, vjere i života čije je središte Krist, jedini Spasitelj svijeta. Njega treba navješćivati čovjeku našega vremena, vraćajući se na živi izvor evanđelja koje preobražava našu osobu. Uz davanje primata Božjoj riječi, kao i uz davanje primata Božjem narodu koji se okuplja na slavlje sakramenata, posebice je naglašena važnost ekumenizma, dijaloga, ali i misionarsko poslanje Crkve.

Dokumenti koje su usvojili koncilski oci, po riječima sv. Ivana Pavla II., "ne gube vrijednost ni svježinu". Trebamo ih čitati na odgovarajući način, upoznavati i usvajati kao kvalificirane i normative tekstove učiteljstva unutar crkvene tradicije. Ti dokumenti su velika snaga za uvijek potrebnu obnovu Crkve.

Posebno ističemo dokumente *Lumen Gentium*, u kojem je posvećeni život našao crkveni status, i *Perfectae caritatis*, koji je *magna carta* Koncila za prilagođenu obnovu redovništva u Crkvi, tijelo Crkve, kako bi vještina tumačenja toga milosnog događaja bila potvrđena u ekleziologiji zajedništva: "Kada nam Koncil kaže da je redovnički život dar Duha u Crkvi, ističe ne samo narav dara, nego također stvarnost u kojoj je dar dan: Crkva, tijelo crkve (...). Okvir je Crkva: posvećeni život je dar Crkvi, rađa se u Crkvi, raste u Crkvi, sav je usmjeren na Crkvu".²

Posvećeni život živi novo razdoblje u kojem, u vidljivim znakovima smrti, prepoznaju se, brojni hodovi životnosti i svetosti u crkvenom zajedništvu. Univerzalna prisutnost posvećenog života i

¹ *Veritas in caritate*, 1.

² J. M. BERGOGLIO, *Sinodo sulla Vita consacrata, alla XVI Congregazione generale*, 13. listopada 1994.

evanđeoski karakter njegova svjedočenja koji pokazuju svom jasnoćom da on nije stvarnost izolirana i rubna, nego se tiče cijele Crkve. U stvarnosti, *posvećeni život se stavlja u samo srce Crkve* kao odlučni element za njezino poslanje, budući da "izražava intimnu narav kršćanskog poziva" i čežnju čitave "Crkve-Zaručnice prema ujedinjenju s jedinim Zaručnikom".³

U Godini posvećenog života treba prepoznati i ispovijedati slabosti koje prate posvećeni život, no također "viknuti" svijetu, i to snažno i radošno, o svetosti i životnosti koje su prisutne u njemu. Tri su cilja Godine posvećenog života.

Prvi se cilj odnosi na prošlost, jer proteklih 50 godina koje nas dijele od Koncila, prepoznamo kao *milosno vrijeme za posvećeni život*, budući da su postkoncilske godine bile na poseban način označene prisutnošću Duha koji pomaže da se slabosti i nevjernosti dožive kao iskustvo milosrđa i ljubavi Božje. Upravo stoga želi se da Godina posvećenog života bude prilika da se *svi posvećeni sa zahvalnošću spomenu prošlosti*.

S pozitivnim pogledom na to vrijeme milosti, sve se želi potaknuti da s nadom prigrle budućnost, drugi je cilj. Svjesni smo da je sadašnji trenutak "delikatan i težak"⁴ [4] i da kriza kroz koju prolazi društvo i sama Crkva dotiče i posvećeni život. No tu krizu ne bi trebalo prihvaćati kao "predsoblje smrti, nego kao *kairos*, kao pravu prigodu koja pogoduje rasti u dubinu, a s time i za nadu, potaknutu sigurnošću da posvećeni život nikada neće moći nestati iz Crkve jer ga je želio sam Isus kao neizostavan dio svoje Crkve" (Benedikt XVI). Nasuprot mnogim "prorocima nesreće" *redovnike i redovnice se želi potaknuti da budu muškarci i žene nade*; nade koja se ne temelji na našim snagama i statistikama, nego na Onome u koga je svaki Bogu posvećeni povjerovao i stavio svoju nadu. U njemu nam nitko neće ukrasti nadu.

Treći cilj usmjerava Bogu posvećene da snažnim duhovnim oduševljenjem žive sadašnjost. Oduševljenje govori o zaljubljenosti te istinskom prijateljstvu i dubokom zajedništvu. Sve to što čini lijepim život tolikih muškaraca i žena koji zavjetuju evanđeoske savjete i izbliže slijede Krista u Bogu posvećenom životnom staležu. Godina posvećenog života je važan trenutak da bi se "evangelizirao" vlastiti poziv i svjedočila ljepota nasljedovanja Krista u mnogostrukim formama u

kojima se izražava posvećeni život, kao i poziv da se prikupe svjedočanstva koje su ostavili utemeljitelji i utemeljiteljice. U traženju odgovora na te pozive po primjeru pape Franje Bogu posvećene se potiče da poželev "probuditi svijet" svojim proročkim svjedočanstvom, napose svojom prisutnošću u egzistencijalnim periferijama siromaštva. Sve to uvest će redovništvo u daljnji tijek obnove koja je predložena na Koncilu kako bi hrabro i nanovo predstavili i živjeli, u dinamičnoj vjernosti, iskustvo utemeljitelja i utemeljiteljica.

Logo za Godinu posvećenog života ističe da posvećeni život u Crkvi danas sadrži ***Evandjelje, prorokovanje, nadu***. On simbolima izražava temeljne vrijednosti redovničkog posvećenja. U njemu se prepoznaje neprekinuto djelo Duha Svetoga, koji u svakom vremenu pokazuje bogatstvo života evanđeoskih savjeta kroz mnoštvo karizmi te je i na taj način vječno prisutan u Crkvi i svijetu, u vremenu i prostoru.⁵

Golubica nad vodama predstavlja djelovanje Duha Svetoga, izvora života i nadahnitelja kreativnosti. To je poziv na početke povijesti: U početku Duh Božji lebdio je nad vodama (usp. Post 1,2). Golubica, lebdeći nad morem punim još uvijek neizražena života, upućuje na vjernu i strpljivu plodnost, dok znakovi koji je okružuju upućuju na kreativno i obnoviteljsko djelovanje Duha. Osim toga golubica evocira posvećenje Kristove ljudskosti u krštenju.

Vode, sastavljene od mozaik pločica, ukazuju na složenost i sklad ljudskih i kozmičkih elemenata, koje Duh Sveti čini "neizrecivim uzdasima" u skladu s tajanstvenim Božjim planovima (usp. Rim 8, 26-27), jer se spajaju u gostoljubivom i plodnom susretu koji dovodi do novog stvaranja. Među valovima povijesti golubica leti nad vodama potopa (usp. Post 8, 8-14). Redovnici i redovnice u znaku Evandjelja, oduvijek hodočasnici među narodima, žive svoje raznovrsne karizme i službenja "kao dobri upravitelji različitih Božjih milosti" (1 Pt 4,10); obilježeni znakom Kristova križa do mučeništva, žive povijest s mudrošću Evandjelja, Crkve koja grli i liječi sve ljudsko u Kristu.

Tri zvijezde podsjećaju na identitet Bogu posvećenog života u svijetu kao *ispovijedanje Trojstva, znak bratstva i službu ljubavi (confessio Trinitatis, signum fraternitatis et servitium caritatis)*. Izražavaju međusobni suodnos trojstvene ljubavi,

³ *Veritas in caritate*, 3.

⁴ Usp. isto, 13.

⁵ Usp. isto, 5.

koju Bogu posvećeni život pokušava živjeti svakodnevno u svijetu. Zvijezde podsjećaju i na trostruki zlatni pečat kojim bizantska ikonografija časti Mariju, punu Svetosti, Božju Majku, prvu učenicu Kristovu, primjer i zaštitnicu svakog posvećenog života.

Višeplošnički (poliedarski) **globus** označava svijet s raznolikošću naroda i kultura, kako navodi papa Franjo⁶ Dah Duha ga podržava i vodi prema budućnosti: poziv redovnicima i redovnicama "da postanu nositelji Duha (*pneumatophóroi*), istinski duhovni muškarci i žene, sposobni potajno oploditi povijest".⁷

Natuknica daje konačan naglasak identitetu i vidicima, iskustvu i idealima, milosti i putu, koje Bogu posvećeni život živi i nastavlja živjeti u Crkvi kao Božjem narodu, vodeći narode i kulture prema budućnosti.

Evangelje ukazuje na temeljnu normu Bogu posvećenog života koja je "nasljedovanje Krista prema Evangelju".⁸ Prvo kao "živo sjećanje na način postojanja i djelovanja Isusa",⁹ a zatim kao mudrost života u svijetlu brojnih preporuka koje je Učitelj ponudio učenicima.¹⁰ Evangelje daje usmjeravajuću mudrost i radost.¹¹

Prorokovanje podsjeća na proročki karakter Bogu posvećenog života koji "se postavlja kao poseban oblik sudjelovanja u proročkoj službi Krista, priopćena po Duhu cijelom Božjem narodu".¹² Može se govoriti o autentičnoj proročkoj službi, koja proizlazi iz Božje Riječi, prihvaćena i življena u različitim životnim okolnostima. Služba se izražava u hrabrom prigovoru, u najavi nove "Božje posjete" i "istraživanjem novih putova da posuvremeni Evangelje u povijesti, u pogledu na Kraljevstvo Božje".¹³

Nada podsjeća na eshatološko kršćansko otajstvo. Živimo u vremenu rasprostranjene nesigurnosti i nedostatka projekata u širokom obzoru: nada pokazuje svoju kulturnu i društvenu krh-

kost, obzorje je mračno jer "čine se često izgubljeni tragovi Božji".¹⁴ Bogu posvećeni život ima trajnu eshatološku projekciju: svjedočenje u povijesti da će svaka nada imati konačno okupljanje i pretvara se u "misiju, tako da Kraljevstvo se potvrđuje u rastućem obliku ovdje i sada".¹⁵ Znak nade Bogu posvećenog života postaje bliskost i milosrđe, prispodoba o budućnosti i slobodi od svakog idolopoklonstva.

"Potaknuti Ljubavlju koju Duh Sveti izliva u naša srca" (Rim 5,5), redovnici i redovnice, dakle, obgrljuju svemir i postaju sjećanje na ljubav Trojstva, posrednici u zajedništvu i jedinstvu, moleći stražari na ivici povijesti, solidarni s čovječanstvom u svojim tihim naporima i traženjima Duha.

Pozivamo svu braću svećenike da na prvu nedjelju Došašća, kada započinje Godina posvećenog života, u svojim propovijedima za vrijeme Misnih slavlja, koristeći i ovu poruku, ne zaborave poučiti vjernike o značenju Bogu posvećenog života i pozvati ih na molitvu za braću i sestre koji su u redovničkom životu svoj život Bogu posvetili.

Sarajevo, 19. studenoga 2014.

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski
Mons. Franjo Komarica
biskup banjolučki i predsjednik BK BiH
Mons. Ratko Perić
biskup mostarsko-duvanjski i
apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski
Mons. Tomo Vukšić
vojni biskup
Mons. Pero Sudar
pomoćni biskup vrhbosanski
Mons. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki

⁶ Usp. *Evangelii gaudium*, 236.

⁷ *Veritas in caritate*, 6.

⁸ *Perfectae Caritatis*, 2a.

⁹ *Veritas in caritate*, 22.

¹⁰ Usp. *Lumen gentium*, 42.

¹¹ Usp. *Evangelii gaudium*, 1.

¹² *Veritas in caritate*, 84.

¹³ *Isto*.

¹⁴ *Isto*, 85.

¹⁵ *Isto*, 27.

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, mons. Ratka Perić, izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

- **don Ante Ivančić** ("Rimski), imenovan je župnim upraviteljem u Grabovici, br. 1556/2014., od 1. prosinca 2014.

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, mons. Ratka Perić, podijeljene su kanonske misije za predavanje vjeronauka u školama:

- **Mariju Matošu**, u Osnovnoj školi Marina Džića na Buni, u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava i člankom 16. § 3. Temelnog ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1157/2014., od 27. kolovoza 2014.

- **fra Robertu Kišu**, u Gimnaziji u Širokom Brijegu, u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava i člankom 16. § 3. Temelnog ugovora

između Svete Stolice i BiH, br. 1240/2014., od 15. rujna 2014.

- **Sanijeli Matković**, u Srednjoj strukovnoj školi s pravom javnosti "Centar za obrazovanje" Široki Brijeg, u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava i člankom 16. § 3. Temelnog ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1241/2014., od 15. rujna 2014.

- **Vanji Moro**, u Srednjoj strojarskoj školi Fausta Vrančića u Mostaru, u školskoj godini 2014./2015., br. 1469/2014., od 20. studenoga 2014.

Izvan Biskupije:

- **don Milenko Majić** razriješen je službe vojnog kapelana u Petrinji, dekretom vojnog ordinarija u RH, br. 512-07-14-56, od 17. rujna 2014.

- **don Milenko Majić** imenovan je vojnim kapelanom u Slunju, dekretom vojnog ordinarija u RH, br. 512-07-14-57, od 17. rujna 2014.

OKRUŽNICE

MOLITVA ZA USPJEH BISKUPSKE SINODE

Mostar, 23. rujna 2014.

Prot.: 1261/2014.

Svećenicima i vjernicima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Predmet: *Molitva za uspjeh Biskupske sinode o obitelji*

Velečasni župniče!

Nedjelja, 28. rujna ove godine, u cijeloj će Katoličkoj Crkvi biti posvećena molitvi za III. Izvanrednu opću Biskupsku sinodu koja će biti u Rimu od 5. do 19. listopada s temom: "Pastoralni izazovi vezani uz obitelj u kontekstu evangelizacije."

Tajništvo Biskupske sinode poziva sve krajeve Crkve, župne zajednice, ustanove posvećenoga života, društva i udruge da, u danima prije Sinode i tijekom odvijanja sinodskih radova, mole na Euharistijskim slavljinama i u drugim prigodama. U Rimu će se svaki dan moliti u kapelici *Salus Populi Romani* [Spas rimskoga naroda] drevne bazilike Svete Marije Velike [*Santa Maria Maggiore*]. Vjernici se toj nakani mogu pridružiti svojom

osobnom molitvom, napose molitvom u obitelji. Preporučuje se Molitva Svetoj Obitelji za Sinodu, koju je sastavio papa Franjo, prošnje za sveopću molitvu koje se mogu uvrstiti u nedjeljnu Misu 28. rujna te moliti tijekom održavanja Sinode. Isto tako, hvale je vrijedno dodati molbenicu i u Jutarnjoj i u Večernjoj molitvi i prošnjama. Preporučuje se i molitva svete krunice za sinodske radove.

Neka premilostivi Bog, po zagovoru nebeske Majke, prati, prosvjetljuje i pomaže sinodalne oce i njihov rad, a naše obitelji učini mjestom zajedništva, molitve, istinske škole Evanđelja i male domaće Crkve.

+ Ratko Perić, biskup

MOLITVA SVETOJ OBITELJI PAPE FRANJE

Isuse, Marijo i Josipe,
u vama promatramo
sjaj prave ljubavi,
vama se s pouzdanjem obraćamo.
Sveta Nazaretska Obitelji,
učini i od naših obitelji
mjesto zajedništva i ognjišta molitve,
istinske škole Evanđelja
i male domaće Crkve.
Sveta Nazaretska Obitelji,
neka se nikada više u obiteljima ne događaju
nasilja, zatvaranja i podjele:
neka svaki onaj koji je ranjen ili sablažnjen
ubrzo upozna utjehu i ozdravljenje.
Sveta Nazaretska Obitelji,
daj da ova Biskupska sinoda
ponovno u svima probudi svijest
o svetom i nepovrjedivom karakteru obitelji,
njezinoj ljepoti u Božjoj namisli.
Isuse, Marijo i Josipe,
čujte i uslišite našu poniznu prošnju.

SVEOPĆA MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, kao obitelj djece Božje i oživljeni vjerom uzdignimo svoje prošnje Ocu da naše obitelji, uz pomoć Kristove milosti, postanu istinske domaće Crkve, gdje se živi i svjedoči Božja ljubav.

Molimo zajedno i recimo:

Gospodine, blagoslovi i posveti naše obitelji

Za papu Franju: da mu Gospodin, koji ga je pozvao predsjedati Crkvi u ljubavi, pomaže u njegovu služenju u službi jedinstva Biskupskoga zbora i čitavoga Božjeg naroda, molimo te:

Za Sinodske oce i ostale sudionike Treće izvanredne opće Biskupske sinode: da im Duh Sveti prosvijetli srca kako bi Crkva, u vjernosti Božjem naumu, mogla odgovoriti na izazove koji se postavljaju pred obitelj, molimo te:

Za one na kojima leži odgovornost u vladanju narodima: da Duh Sveti nadahne projekte u kojima se prepoznaje vrijednost obitelji kao temeljne stanice društva prema Božjem naumu i podupire obitelji koje su u teškim prilikama, molimo te:

Za kršćanske obitelji: da Gospodin koji je utišao u bračno zajedništvo pečat svoje prisutnosti, učini naše obitelji mjestima molitve, intimnim zajednicama života i ljubavi na sliku Svete Nazaretske Obitelji, molimo te:

Za bračne drugove u poteškoćama: da ih Gospodin, bogat milosrđem, po majčinskom djelovanju Crkve prati s razumijevanjem i strpljivošću na njihovu putu praštanja i pomirenja, molimo te:

Za obitelji koje su zbog Evanđelja prisiljene napustiti svoje zemlje: da ih Gospodin, koji je iskusio s Marijom i Josipom izgon u Egipat, utješi svojom milošću i otvori za njih putove bratske ljubavi i ljudske solidarnosti, molimo te:

Za djedove i bake: da ih Gospodin, kojega su u Hramu dočekali sveti starci Šimun i Ana, učini mudrim suradnicima roditeljâ u prenošenju vjere i odgoju djece, molimo te:

Za djecu: da Gospodin života, koji ih je u svojoj službi pozvao sebi postavio kao uzor za ulazak u

Kraljevstvo nebesko, u svima pobudi poštovanje prema novorođenom životu i nadahne odgojne planove koji su u skladu s kršćanskim pogledom na život, molimo te:

Za mlade: da im Gospodin, koji je posvetio svadbu u Kani, pomogne ponovno otkriti ljepotu svetoga i nepovrjedivog značaja obitelji u Božjem naumu i da pomaže zaručnike koji se pripremaju za ženidbu na njihovu putu, molimo te:

Bože, koji nikada ne napuštaš djelo svojih ruku, čuj naše prošnje: pošalji Duha svoga Sina da prosvijetli Crkvu na početku Sinode, da se, promatrajući sjaj prave ljubavi koja blista u Svetoj Nazaretskoj Obitelji, nauči od nje slobodi i poslušnosti kako bi odvažno i milosrdno odgovorila na izazove današnjega svijeta. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

GODINA BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 27. studenoga 2014.
Prot.: 1550/2014.

SVIMA ŽUPNICIMA HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA

"Poruka BK BiH za Godinu posvećenoga života"

Poštovani župnici!

U prilogu dostavljamo vam *Poruku Biskupske konferencije BiH za Godinu posvećenoga života*. Godina počinje 30. studenoga 2014., a završava 2. veljače 2016.

Biskupska poruka završava ovim riječima: *Pozivamo svu braću svećenike da na prvu nedjelju Došašća, kada započinje Godina posvećenoga života, u svojim propovijedima za vrijeme Misnih slavlja, koristeći i ovu poruku, ne zaborave poučiti vjernike o značenju Boga posvećenoga života i pozvati ih na molitvu za braću i sestre koji su u redovničkom životu svoj život Bogu posvetili.*

Naš dijecezanski biskup, msgr. Ratko Perić, službeno će otvoriti Godinu posvećenoga života u našoj mjesnoj Crkvi svečanom sv. Misom koju će slaviti u župnoj crkvi Krista Kralja u Čitluku, pod kojom će također podijeliti sv. red đakonata dvojici kandidata Hercegovačke franjevačke provincije.

Molimo vas da u sv. Misama, propovijedima i molitvama, osobnim i zajedničkim s narodom,

nastojite kroz ovu Godinu ponazočivati ovu nakanu Crkve o redovničkom zvanju i životu.

Nastojat ćemo pratiti kalendar slavlja te o onome što je primjenljivo na razini naše mjesne Crkve na vrijeme vas informirati i poticati na sudjelovanje u molitvama i slavljima.

"Kada nam Koncil kaže da je redovnički život dar Duha u Crkvi, ističe ne samo narav dara, nego također stvarnost u kojoj je dar dan: Crkva, tijelo Crkve (...). Okvir je Crkva: posvećeni život je dar Crkvi, rađa se u Crkvi, raste u Crkvi, sav je usmjeren na Crkvu" (J. M. Bergoglio, *Sinodo sulla Vita consacrata, alla XVI Congregazione generale*, 13. listopada 1994.) Stoga i naše molitve Bogu darovatelju za taj veliki dar.

Uz iskren pozdrav, svima od Boga molimo blagoslovljen Adventski početak i hod te milosnu pripravu na Božićna slavlja.

Don Željko Majić
generalni vikar

RASPORED DIJELJENJA SV. KRIZME U 2015. GODINI

Travanj

6. travnja – uskrсни ponedjeljak	Čapljina
11. travnja – subota	Gradnići Studenci
12. travnja – II. vazmena nedjelja	Izbično
18. travnja – subota	Čitluk Tihaljina
19. travnja – III. vazmena	Blagaj-Buna
25. travnja – subota	Dračevo Mostar – sv. Luka i sv. Marko (biskup i gen. vikar)
26. travnja – IV. vazmena	Humac

Svibanj

1. svibnja – sv. Josip Radnik	Grljevići Domanovići (gen. vikar)
2. svibnja – subota	Vitina Rasno
3. svibnja – V. vazmena	Široki Brijeg (biskup i gen. vikar)
9. svibnja – subota	Čerin Mostar – sv. Ivan (biskup i gen. vikar)
16. svibnja – subota	Međugorje
17. svibnja – VII. vazmena	Stolac Gabela (gen. vikar) Gorica-Struge (gen. vikar)
23. svibnja – subota	Duvno Mostar – sv. Toma (biskup i gen. vikar)
24. svibnja – Duh Sveti	Mostar – Katedrala (biskup i gen. vikar)
30. svibnja – subota	Gorica Vinjani Hercegovački (gen. vikar) Mostar – sv. Matej (biskup i gen. vikar)
31. svibnja – Presveto Trojstvo	Gabela Polje Sutina (gen. vikar)

Lipanj

6. lipnja – subota	Aladinići Mostar – sv. Petar i Pavao (biskup i gen. vikar)
7. lipnja – X. nedjelja kroz godinu	Ledinac
12. lipnja – Presv. Srce Isusovo	Šipovača-Vojnići (biskup vojni ordinarij) Šuica (vojni ordinarij) Potoci (gen. vikar)
13. lipnja – sv. Ante Padovanski	Zagorje (gen. vikar)
14. lipnja – XI. nedjelja kroz godinu	Hrasno (gen. vikar)
20. lipnja – subota	Vinica
21. lipnja – XII. nedjelja kroz godinu	Veljaci Kongora (vojni ordinarij)
24. lipnja – Rođenje sv. Ivana Krstitelja	Ružići

Kolovoz

22. kolovoza – Bl. Djevica Marija Kraljica	Rotimlja
--	----------

Listopad

11. listopada – nedjelja	Neum
--------------------------	------

TEČAJEVI PRIPRAVE ZA SAKRAMENTALNI BRAK u hercegovačkim središtima i Imotskom za 2015. godinu

Mjesec	MOSTAR Sv. Petar i Pavao	MOSTAR Katedrala	HUMAC	ŠIROKI BRIJEG	TOMISLAV- GRAD	POSUŠJE	DEKANATI Stolački i Čapljinski	IMOTSKI
Siječanj	19. – 23.	9.- 11.	26. – 30.					
Veljača			23. – 27.		9. - 13.	9. - 13.	Čapljina: 20. - 22.	
Ožujak	9. – 13.	6. - 8.		2. – 5.			Stolac: 13. - 15.	7.- 8. 14.- 15. 21.- 23.
Travanj			27. -		20. – 24.	13. – 17.		
Svibanj	11. – 15.	8. - 10.	- 1.	20. – 23.				23.- 24.; 30.- 31. 6.- 7.
Lipanj						8. – 12.		
Srpanj			6. – 10.					
Kolovoz		21. - 23.	31. -					
Rujan	14. – 18.		- 4.	16. – 20.	21. – 25.	21. – 25.	Rotimlja: 18. - 20.	
Listopad								10.- 11. 17.- 18. 24.- 25.
Studenj	16. – 20.	6. - 8.	9. – 13.	11. – 14.	16. – 20.			28.-29.
Prosinac								5.-6.; 12.-13.

Ovdje su upisana sva hercegovačka središta koja imaju raspored Tečaja za cijelu godinu. Dodali smo Imotski (fra Jakov Udovičić, 021 841 791) kao najbliže središte izvan Hercegovine (Župni ured D. Vinjani, 21260 Imotski). Satnica početka predavanja ustaljena u Tomislavgradu, na Humcu, na Širokom Brigu i na Posušju uvijek je u 18 sati, a u Imotskom, kao i u Mostaru u Katedrali i u Samostanu u 19 sati. Stolački dekanat svaki tečaj mijenja mjesto održavanja, a svake večeri imaju po dva predavanja koja započinju u 19 sati. Prijedlog je da sudionici na Tečaju, za troškove Tečaja, dadnu svoj doprinos u vrijednosti jedne (1) misne nakane (20 KM), u Imotskom 100 kuna.

NOVI ĐAKONI

MARIN SKENDER

Bijelo Polje, 19. listopada 2014. - Pod duhovnim vježbama za đakonat u Bijelom Polju početkom prošloga rujna dijecezanski kandidati Marin Skender, Damir Pažin i Josip Čule razgovarali su s biskupom Ratkom Perićem o svojoj bližoj pripremi za đakonsko ređenje. Netko je predložio da bi se đakonski red mogao podijeliti u kandidatovoj župi rođenja, pomalo i radi predstavljanja dotičnoga kandidata u župnoj crkvi, a nikada ne znamo kada može koji ministrant, dječarac ili mladić poželjeti da jednoga dana i sam legne prigodom ređenja na pod crkve u kojoj je kršten, prvi put ispovjeden, pričešćen i primio sv. krizmu. Prepušteno je da sve vodi Božja ruka i da dođe pozitivan odgovor Božjega puka. Budući da su obavljeni svi potrebni kanonski izvodi, i nađeno sve u redu, odlučeno je da Marinovo ređenje bude u Potocima, župi Presvetoga Srca Isusova, u Bijelome Polju kod Mostara. Župnik don Josip Galić rado je i zahvalno pristao i sve upriličio što je do njega. A do njega je bilo prirediti sve što se tiče sv. Mise, pjevačkoga zbora i čašćenja svećenika i kandidatove rodbine u župnoj kući nakon misnoga slavlja i ređenja.

Kako je đakonsko ređenje zakazano za vrijeme večernje sv. Mise, u nedjelju 19. listopada, svećenici, koji su prije podne slavili Mise u svojim župama, mogli su doći u Bijelo Polje. Našlo se oko 20 svećenika u koncelecijaciji i u crkvi. Marin je četvoricu svojih školskih kolega - bogoslova iz Sarajeva, koji se također pripremaju za đakonski red na prvu nedjelju Došašća, bude li volja Božja, pozvao da ministriraju. Mnoštvo dječaka našlo se oko oltara da prati obrede ređenja. Roditelji Slavko i Zdenka u prvom su redu.

Crkva je bila puna, pogotovo crkveni kor, a nešto je svijeta bilo i pred crkvom. Prije početka sv. Mise župnik je don Josip pozdravio biskupa

Ratka, svećenike, vjernike, kandidata Marina koji je imao posebnu stolicu i prostirač pokraj sebe ispred pričesne ograde među pukom. Župnik je podsjetio da su iz bjelopoljske župe četvorica svećenika: fra Tadija Leko (1895.-1926.), don Marko Zovko (1895.-1970.) i brat mu don Jozo Zovko (1904.-1989.) i sestrić im don Marko Perić (1926.-1983.), kotorski biskup (1981.-1983.). A ovo je prvo ređenje u ovoj župi. Inače župnik don Josip u župnom godišnjaku "Potoci" koji izlazi svakoga Božića od 2007. godine vješto i sustavno, u riječi i slici, otima zaboravu razne događaje i crkvenoga i svjetovnoga života. Vrijedan posao!

Odlomak Matejeva Evanđelja otpjevao je prošlogodišnji đakon i mladomisnik don Ivan Bijakšić, kapelan s Gradine. Kandidata je predstavio don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvanja u hercegovačkim biskupijama (o Marinu opširnije u *Crkvi na kamenu*, 8-9/2014., str. 16).

Biskup je u propovijedi govorio o duhovnom zvanju kao posebnu pozivu koji Bog daje "od majčina krila", a razvija se u dotičnoj osobi ovisno i o osobnoj odluci i o obiteljskoj sredini i o župnoj zajednici. Đakonat je prvi stupanj svetoga reda, drugi je stupanj prezbiterat ili svećeništvo, a treći episkopat ili biskupstvo. Đakoni su podrijetlom iz apostolskih vremena, od samih apostola. Kada su apostoli vidjeli da im ode vrijeme na dijeljenje karitasovih potrepština, a izosta im još potrebna molitva i propovijedanje, dogovoriše se, sve na Petrovu inicijativu i pod njegovim vodstvom, da služenje kod stolova prepuste Sedmorici novozabranjenih kandidata - *Stjepanu, Filipu, Prohoru, Nikanoru, Parmenu, Timonu i Nikoli*. Položiše na njih ruke. Podijeliše im Duha služenja kršćanskoj zajednici. Ali njihov, đakonski, opseg djelovanja ubrzo preraste obične materijalne stolove, jer se pokazaše sposobnima i propovijedati. Pa im tako

Crkva povjeri i dijeljenje sv. sakramenata krštenja i asistiranja ženidbi pod vodstvom višega poglavara. Đakonatom kandidat prima od Crkve dva dara: *brevijar*, koji sadrži dnevne biblijske i svetootačke i druge crkvene molitve i čitanja, i *celibat* kojim se posvećuje Kristu i Crkvi da nepodijeljena srca služi Bogu i ljudima. Biskup je Marinu osobito preporučio upravo ono što je Crkva stavila u zbornu molitvu Mise ređenja službenika: da budu u "radu zauzeti", u "molitvi postojani", u "služenju blagi". Tako će biti i Bogu mili i ljudima dragi.

Nakon što je na biskupov šesterostruki "Hoćeš li?" Marin izrekao svoj glasni i odlučni "Hoću!", uključujući đakonsko ređenje, ponizno vršenje službe, savjesno propovijedanje otajstva vjere, trajan celibat, dnevnu i životnu molitvu, dostojno

ophođenje sa sakramentima i konačno iskreno obećanje poštovanja i poslušnosti biskupu, otpjevane su Litanijske Svete, biskup je na kandidata položio ruke, izmolio posvetnu molitvu, predao mu Evanđelistar i poljubac mira!

Župni zbor pod vodstvom s. Bibijane Ćurlin, franjeve, pjevao je nepromjenljive misne dijele na latinskom, a druge liturgijske pjesme na hrvatskom jeziku. Biskup je na kraju zahvalio članovima zbora ne samo na pjevanju kojim su popratili ovo otajstveno misno i ređeničko slavlje, nego i na ustrajnoj dolaženju na vježbe. Ovakvo se dobro pjeva samo ako se ustrajno vježba!

Večera je za pedesetak uzvanika priređena u župnoj dvorani a mladi su posluživali.

Marine, slijedili te novi kandidati po Božjemu zovu iz bjelopoljske župe!

JOSIP ČULE

Kruševo, 26. listopada 2014. - Stariji odlaze - noviji dolaze. U mjesecu listopadu, šestoga dana 2014. godine Otac je nebeski iz Svećeničkoga doma iz Mostara pozvao u svoj Vječni dom don *Srećka Majića* koji je bio pred pragom svoje Zlatne Mise (1965.-2014.). Bolest je bila jača od svih naših dobrih želja i pothvata s obzirom na bolesnikovo zdravlje. Ne bolest, nego Božja Providnost koja sve mudro i s ljubavlju raspoređuje. Nisu prošla ni dva tjedna u Bijelom je Polju izabran i zaređen za đakona bogoslov *Marin Skender*.

U ovom istom mjesecu, dvadeset drugoga dana, Bog je pozvao svećenika don *Marka Lukača* u novi i vječni život. I on pred pragom Zlatne Mise (1965.-2014.). Četiri dana nakon toga u nedjelju 26. listopada izabran je i zaređen za đakona *Josip Čule* u Kruševu. Vjerujemo da je na djelu ista Božja Promisao koja Crkvi osigurava novih duhovnih zvanja u vidu svećeništva, uvijek uz našu iskrenu i žarku molitvu. Jedni, koji

su pedeset godina djelovali u ovoj hercegovačkoj žetvi, odlaze kamo ćemo svi poći u svoje vrijeme, a drugi dolaze da spremno nastave njihovo pastoralno i svećeničko djelo. Dobro došli novi radnici u vinograd Gospodnji!

Josipov je pripremni put na svećeništvo pročitao don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvanja.

Dok je Josip ležao na podu svjestan sebe kao pepela i praha pred Gospodinom, s ambona se čuo don Ivanov recitatorski glas: Da se dostojiš ovoga izabranika blagosloviti, i posvetiti, i zaređiti... Tebe molimo usliši nas! Biskup je potom položio na ređenikovu glavu ruke i izmolio Posvetnu molitvu.

Cijela je crkvena ceremonija trajala dva sata. Crkva je posvećena, đakon je zaređen, narod je blagoslovljen.

Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem!

BISKUPOVA PROPOVIJED

Biskup je u propovijedi najprije govorio o Hramu, a u drugom dijelu o kvalitetama dobrih suradnika, ređenika, tj. đakona i svećenika.

Prvi Hram. Židovski narod, koji vuče podrijetlo od praoca Abrahama, nije imao svoga Hrama

tisuću godina. A onda je ugledni kralj Salomon podigao veličanstven Hram koji je trajao oko 400 godina (961.-587. prije Krista). U njemu su se čuvale i častile tri relikvije ili uspomene iz povijesti spasenja:

- Kovčeg s Deset Božjih zapovijedi sa sinajsko-ga Horeba,

- Aronov znameniti i čudesni štap iz Egipta i
- posuda nebeske mǎne kojom se narod hranio putujući kroz pustinju u Obećanu zemlju.

Taj je Hram srušen 587., a židovski narod morao u izgnanstvo.

Drugi Hram. Šezdesetak godina kasnije, od 520. do 515. prije Krista sazidan je novi Hram, sličan prvomu. U njemu nije više bilo onih izvornih relikvija. Pokradene i nestale do dana današnjega. Taj je Hram trajao blizu 500 godina. I dotrajavao je temeljitu obnovu.

Treći Hram. Taj je Hram za Herodova vladanja tako temeljito obnovljen i uređen da se može zvati Trećim Hramom, koji, međutim, nije trajao ni jedno stoljeće, tj. do 70. godine poslije Krista, kada su ga Rimljani srušili tako da nije ostao kamen na kamenu nerazvaljen, kako je Gospodin Isus pretekao, a sve zbog naroda koji nije htio prepoznati časa Božjeg pohoda. Jeruzaleme! Jeruzaleme! Od tada nema više Hrama, već dvije tisuće godina.

Kršćani grade crkve, veličanstvene carske crkve zvane bazilike ili katedrale kao izraz svoje ljudske i kršćanske vjere, vještine i genijalnosti.

Mi na ovom našem potresnom tlu obično ne posvećujemo crkve zbog toga što se svako toliko ruše u ratovima. Da ne dopustimo njihova oskvrnjenja. Ali ne damo se: crkve i gradimo i Bogu ih posvećujemo da u njih dolazimo i na oltaru Misnu žrtvu prikazujemo, sakramente primamo, pjesmom i molitvom Boga hvalimo i njemu zahvaljujemo. Tako se večeras posvećuje ova obnovljena crkva.

Ali uzalud bismo crkve gradili i posvećivali kada ne bismo imali koga od vjernika posvetiti: jučer Marina, danas Josipa a sutra Damira koje redimo za đakone, a u svoje vrijeme i za svećenike, bude li volja Božja.

Ređenje za đakonat. U Knjizi Izlaska čitamo kako je Mojsije imao posla preko glave: molbe, žalbe, tužbe, svjedoci, utoci, sudovi, presude, sve u njega na stolu. Nije mogao sve sam stići pa mu

je punac Jitro savjetovao da uzme 72 savjetnika: iz svakoga Izraelova plemena, od njih dvanaest, po šestoricu. Po kojem ih kriteriju izabrati? Prema Bibliji, hoće se tri kvalitete: da su umni, ugledni i uvježbani ili iskusni.

Prvo, traži se da je suradnik **pametan** po prirodnoj sposobnosti, po genima. Pametan po soli u glavi, pa onda i po školi. Da su ga drugi, kvalificirani, ocijenili razboritim i pametnim. I da se tom svojom pameću služi za dobro svih a ne za vlastitu promociju. Da je pametan, znači da dobro pamti, pametno misli i još pametnije kaže i predlaže. I tu je uvijek dobro uzeti nekoga tko nije tvoje pameti i struke, bez obzira na godine, pa da ti uzmogne dati drukčiju viziju stvarnosti, ali da ti je vjeran. Da svoju rekne i da ne otkáže ako nisi njegovu usvojio. Biskup je toliko puta dužan saslušati druge, ali ne mora ih uvijek i poslušati. Ali ako mu pametni ljudi nešto pametno predlažu, i sam će biti pametan ako prihvati pametne sugestije.

Drugo, da je suradnik **ugledan**. Da se drugi mogu ugledati u nj. Ogledalo pravde, ogledalo istine, ogledalo poštenja. Ogledaj se u nj ne često, nego uvijek. Da je značajnik, uzornik, uglednik, uvaženi. Primjer i ugled drugima. Da drugi računaju s njime. Ne će on biti ugledan ako nema razbora, suosjećaja i humanosti. Ugledan je čovjek u kojem je stvorena harmonija srca kojim osjeća, jezika kojim govori i mozga kojim misli.

Treće, traži se da suradnik bude uvježban, **iskusan**: da ima neku praksu, iskustvo, svladane kušnje, godine staža, uvid u problematiku, da lako rješava razna pitanja. Da daje jednostavna rješenja za složene i naslagane probleme. A to ne može ako nema životnoga iskustva, ako nije polagao u konkretnoj vatri, a ne samo pred hladnim profesorima.

Josipe, ti ovim đakonskim ređenjem tek počinješ svoj posvećeni život, gdje ćeš moći pokazati koliko one srednjoškolske i fakultetske dobre ocjene možeš pretočiti u praksu, koliko svojim primjerom možeš biti na ugled drugima i svojim čestitim iskustvom poučavati druge. Bilo ti sretno i s Božjom pomoću!

DAMIR PAŽIN

Stolac, 23. studenoga 2014. - Svetkovina Krista Kralja, Vladara svega stvorenja, ujedno i posljednja nedjelja Liturgijske godine, svečano je proslavljena u župi sv. Ilije Proroka u Stocu u Tre-

binjskoj biskupiji. Župnik don Rajko Maković, zajedno s pastoralnim suradnicima, pripremio je slavlje đakonskoga ređenja župljanina i kandidata Trebinjsko-mrkanske biskupije Damira Pažina.

U pozdravnoj riječi župnik je istaknuo kako u Kronici župe, ustanovljene 1. lipnja 1863. godine, nije zabilježeno đakonsko ređenje, a jest ono prezbitersko, don Zvonke Vuletića, 1961. Stoga je i dolikovalo ovaj crkveni događaj na najsvečaniji način pripremiti i obilježiti. A don Rajko nastoji sve potanko planirati: trideset ministranata - koliko ima odijela, uređenje crkve, zborove, napose šestorku koja je otpjevala "Gospodin je Pastir moj", čitače i nadasve animirane vjernike koji su ispunili župnu crkvu, i kor, i pokrilo prostora ispred crkve. Po završetku sv. Mise opet svatko zna gdje mu je ići, ali nitko bez čaše čašćenja. Čestitke župniku, milosrdnim sestrama, pastoralnim suradnicima i svima koji su uzeli udjela u ovom svečanom liturgijskom i radosnom ređeničkom slavlju; Damirovim roditeljima, obitelji i rodbini, cijeloj župi.

Svečanu sv. Misu u koncelecijaciji od dvadeset i pet svećenika predvodio je apostolski upravitelj biskup Ratko Perić. U asistenciji su i dvojica nedavno zaređena đakona: Bjelopoljac don Marin Skender, sada na pastoralnoj službi u župi Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna, i Kruševljanin don Josip Čule, na pastoralnoj službi u katedralnoj župi Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje u Mostaru. Hercegovački sjemeništari iz Travnika bili su na raspolaganju i od pomoći ceremonijari-

ma: don Tomislavu Ljubanu, biskupovu osobnom tajniku, i don Ivanu Bijakšiću, župnom vikaru na Gradini. Nakon naviještena Evanđelja otpočeo je obred ređenja: prozivka, predstavljanje i jamčenje o prikladnosti kandidata Damira za red đakonata. Kandidata je predstavio i za njegovu prikladnost u ime Crkve jamčio don Ivan Štironja, dijecezan-ski povjerenik za duhovna zvanja.

Kratak životopis kandidata Damira: rođen u Mostaru, kršten 1987. i krizman 2002. u Stocu. Osnovna škola u Stocu, 1994.-2002., klasična gimnazija s maturom u Splitu, 2007. Filozofski studij u Sarajevu, 2007.-2009. U Karmelskom redu, 2009.-2012., u Zagrebu, studira teologiju. Dogovorno s poglavarima i biskupom vraća se u biskupiju, diplomira 2014. na Filozofsko-teološkom kolegiju Družbe Isusove u Zagrebu. Pripušten u kandidaturu za đakonat i prezbiterat za Trebinjsko-mrkansku biskupiju 2010. Primio službu čitača-lektora i službu svječonoše-akolita u Zagrebu, 2012. Od početka rujna 2014., nakon duhovnih vježbi za đakonat, u Viru na *practicumu*. Molba za đakonat, 30. rujna 2014. Kanonski izvidi u župnim crkvama u Stocu i u Viru. Ispovijest vjere i prisege na Ordinarijatu, u studenome 2014. Biskupov pozitivan odgovor na Damirovu molbu za đakonsko ređenje.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Cijelo 34. poglavlje knjige proroka Ezekiel govori o Pastiru, o pastirima i o stadu. Ezekiel, potomak svećeničkoga plemena, živio je u vrijeme živoga proročkog pokreta. Babilonski kralj Nabukodonozor odveo ga je u Babiloniju 597. godine prije Krista. I tu je proveo dobrih 25 godina. Bio je među izabranicima, njih 10 tisuća. Završio je tako što ga je ubio jedan sudac, kojega je prorok Ezekiel opominjao zbog idolopoklonstva.

Danas se u čitanju (Ez 34,11-12.15-17) susrećemo s prekrasnom slikom iz seosko-planištarskoga života, slikom stada i pastira.

Najstariji naslov za Boga jest da je on Pastir, a Izrael stado Božje. Tako stari i slijepi patrijarh Jakov blagoslivlje Josipove sinove Efrajima i Manasa, i Boga naziva svojim pastirom (Post 48,15). A taj je vječni i vrhovni Pastir delegirao svoju vlast ljudima, pa je dao prorocima i svećenicima da u njegovo ime kazuju, pretkazuju, opominju,

prijete, kao što je dao kraljevima i sucima da u njegovo ime vode i sude narodu.

Bog preko proroka navješćuje novi odnos, novo stado. On će se pobrinuti za stado. I Bog je više zainteresiran za samo stado nego za same pastira. Zašto? Zašto što pastire izvodi iz stada.

Postoje, međutim, pastiri prijestupnici o kojima Ezekiel piše i prorokuje. Oni su zakazali u svojim dužnostima. Oni hrane same sebe, umjesto da se brinu za nove ispaše svomu stadu. Oni se opijaju, umjesto da traže nove izvore bistre vode za svoje stado. Oni se odijevaju vunom i kožom ovčjom, oni okreću janjce pečene, a ni da bi prstom maknuli za svoje ovce koje su im povjerene. Slabe i nemoćne ovce ni da ih pastiri posjete, ni da ih vide, ni da im pomognu. Puštaju da lutaju, predaju ih vukovima. Ti su pastiri zakazali i otkazali svaku odgovornost, a hoće samo povlastice.

Malo pomalo prorok prelazi sa slike pastira i ovaca na šibanje odnosa pastira prema vjernicima, na odnose upravitelja prema narodu. Brinu se za sebe, ti upravitelji, a ne brinu se za druge. Je li u tome sav prigovor društveni, pa i religiozni. Jači egoizam od altruizma. A bit ćemo suđeni samo po tome koliko smo bili altruisti, otvoreni prema drugima. Je li Isusovo pravilo da ljubimo bližnjega svoga kao sebe samoga, a Boga iznad svega? Nikoga nema između nas tko nije odgovoran nekomu drugomu. Vjernik je odgovoran župniku, župnik je odgovoran biskupu, biskup je odgovoran Papi, Papa je odgovoran cijeloj Crkvi, prošloj i sadašnjoj. Papa mora najviše paziti na sve što je Crkva do sada učila i držala. On je odgovoran najjačemu: Bogu.

Isus govori o sebi kao Dobromu Pastiru. Ali i kao Sucu na Sudnjem danu, gdje će razlučiti lijeve od desnih, jarce od ovaca. Više puta vidimo na slikama Vječnoga suca kako u lijevoj drži bič ili mač da potjera one neblagoslovljene u oganj vječni, a u desnoj drži knjigu života ili ljljan - simbol čistoće - da proglasi blagoslovljene baštinicima nebeskoga kraljevstva. Preda nj ćemo stati i on će svima suditi po ovom mjerilu koje smo malo prije pročitali: Gospodine, kada te to vidjesmo gladna ili žedna, ili bolesna, i ne poslužismo te? On će odgovoriti: "Zaista, kažem vam, što god ne učiniste jednomu od ovih najmanjih, ni meni ne

učiniste." I otići će ovi u muku vječnu, a pravednici u život vječni" (Mt 25,44-46).

Ali nisu samo to kriteriji spasenja. Ima i drugih mjerila i pravila, sve po Matejevju Evanđelju:

Ne će biti vječno osuđen onaj koji Kristove riječi sluša i provodi ih u život (7,21-27).

Tko ne oprašta, ne će se ni njemu oprostiti (6,12-15; 18,35).

Krist će pred Ocem nebeskim priznati kao svoga svakoga tko se izjasni njegovim pred ljudima na zemlji, a zanijekati onoga tko njega zaniječe na ovome svijetu (10,31-33).

Ući će u kraljevstvo nebesko tko izgubi život svoj poradi Krista i njegova Evanđelja (16,24-26).

Ljudi će biti suđeni prema svakoj svojoj riječi i djelu (12,36; 16,27), prema opsluživanju svih zapovijedi Kristovih (5,19).

Ili Mk (16,16): "Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasiće se, a tko ne uzvjeruje osudit će se".

Kandidatu za đakonat Damiru koji se sprema na duhovno crkveno pastirstvo valja uputiti dvije riječi. Treba povjerene vjernike hraniti i braniti. Hraniti ih Božjom riječju, evanđeoskim naukom i svetim sakramentima. Braniti ih od svakovrsnih zabluda i udara ovoga svijeta. Braniti ih od krivih nauka, od lažnih proroka, od ljudi koji unose malodušje u život. Crkveni je pastir u službi Istine, Puta i Života! Damire, bilo sretno i blagoslovljeno!

FRA MARIN KARAČIĆ I FRA IVAN MARIĆ, MLAĐI

Čitluk, 30. studenoga 2014. - Četiri slavlja u župnoj crkvi Krista Kralja u Čitluku: Svečana sveta Misa koju je predvodio mjesni biskup Ratko Perić, početak Došašća, otvaranje Godine Bogu posvećenoga života i đakonsko ređenje dvojice članova Hercegovačke franjevačke provincije. Župnik fra Miro Šego u početku je pozdravio biskupa, provincijala fra Miljenka Šteku, više

svećenika koncelebranata, brojni franjevački pomladak i vjernike koji su ispunili crkvu, napose kandidate za đakonat: fra Marina Karačića i fra Ivana Marića, mlađega, i njihove roditelje i rodbinu. Zamolio je biskupa da otpočne Misno slavlje i otvori Godinu Bogu posvećenih osoba.

Biskup je Mirom Božjim pozdravio skup i prije poziva na čin kajanja nastavio:

Po odredbi pape Franje slavno vladajućega
i službenoj najavi 31. siječnja 2014. da se proglasi
Godina Bogu posvećenoga života,
koja će trajati od danas, Prve nedjelje Došašća,
do Prikazanja Gospodinova, 2. veljače 2016.,
na slavu Presvetoga Trojstva - Oca, Sina i Duha Svetoga,
na čast Blažene Djevice Marije, Majke Kristove
i Majke Crkve, i svih Svetih Božjih,
na uzvišenje katoličke vjere i porast bogoštovlja,

na duhovno dobro svakoga redovnika i redovnice
i svih zajedno u ovoj našoj Crkvi u Hercegovini,
u molitvi i nadi za nova redovnička zvanja,
ovim otvaram ovu Godinu i proglašavam je otvorenom
te zazivam obilje Božje milosti na sve redovničke zajednice
i na sve svećenike i vjernike.

Fra Mate Dragičević, tajnik Provincije, nakon pročitana Evandjelja predstavio je kandidate za đakonat:

FRA MARIN KARAČIĆ rođen u Mostaru, a na Širokom Brijegu kršten 1988., krizman 2003., svećane zavjete položio 2013.; primio u Zagrebu službu lektorata 2009. i akolitata 2010., završio filozofsko-teološki studij 2008.-2014., položio ispovijest vjere i prisegu vjernosti pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve 2014., obavio duhovne vježbe, pitani puk nije imao zaprjeka za njegovo ređenje.

FRA IVAN MARIĆ rođen u Mostaru, kršten u Doljanima 1989., krizman u Čitluku 2004., primio u Zagrebu lektorat 2008., akolitat 2009., završio filozofsko teološki studij 2008.-2014., položio

ispovijest vjere i prisegu vjernosti 2014., u Međugorju položio doživotne zavjete i obavio duhovne vježbe za đakonat 2014., a pitani puk nije imao zaprjeka za njegovo ređenje.

Biskup je poslije propovijedi, pitanja i odgovora pripravnika, pjevanih litanija položio ruke na fra Marina i fra Ivana i izmolio posvetnu molitvu te time podijelio sakrament đakonata pružajući novozaređenim đakonima Evangelistar i Mir.

Na kraju sv. Mise provincijal fra Miljenko zahvalio je Bogu na daru zvanja i roditeljima koji su pratili duhovni poziv svojih sinova. Župnik je fra Miro organizirao čašćenje puka Božjega pred crkvom, a za biskupa, provincijala, svećenike i sve kandidate na redovništvo u župnoj dvorani.

BISKUPOVA PROPOVIJED

"Što vama kažem, svima kažem: Bdijte!"

Braćo svećenici, redovnici i redovnice!
Poštovani kandidati za đakonat!
Bogoljubni vjernici!

Kratak ulomak iz Evandjelja sv. Marka, danas na početku nove Liturgijske godine - tri puta uzastopce poziva na bdjenje – budnost: Bdijete jer ne znate kada je čas! Bdijete jer ne znate kada će se domaćin vratiti! I, što ste čuli, što je vama kazano, recite svima: Bdijte!

Na početku Crkvene godine u ovoj župnoj crkvi Krista Kralja, u ovom Misnom slavlju pod kojim ćemo podijeliti prvi stupanj sv. reda - đakonat dvojici kandidata Franjevačke provincije, Marinu i Ivanu, otvaramo i Godinu posvećenoga života. Ona će u prigodi 50-te obljetnice završetka Drugoga vatikanskoga koncila, po odredbi pape Franje, također redovnika, isusovca, trajati do svetkovine Prikazanja Gospodinova, 2016. Stoga se i u ovoj homiliji zadržavamo na trostruku pozivu na budnost.

1. Bdijte! Prvo čitanje današnjega slavlja (Iz 63,16b-17b; 64, 2b-7), više nego o bdjenju i bud-

nosti, govori o negativnim učincima zaspalosti, mlakosti i vlastita poimanja vjere i Božjega zakona, izgradnje vlastita stila života koji je daleko od Boga. U babilonskom ropstvu Izraelcima se oči otvaraju. Sva im je pravda bez Boga "kao haljine okaljane", a izabranje "kao lišće koje otpada". Stoga, umjesto ljudskoga prigovora: "Zašto, Gospodine, zašto si dopustio da odlutamo s tvojih putova, zašto dađe da nam srce otvrdne da se tebe više ne bojimo?", obraćenička je vapajna molitva: "Gospodine, ti si naš otac: mi smo glina, a ti naš lončar - svi smo mi djelo ruku tvojih!"

Vrijeme Došašća u trostrukosti slavlja i poruke: povijesno promatranje iščekivanja obećanoga Mesije, sadašnje pripreme na osobno božićno sjedinjenje te iščekivanje budućega Drugog dolaska u slavi - jest kratko liturgijsko razdoblje u kojem se stvarnim i simboličnim dizanjem na Mise zornice budimo iz snenosti i mlitavosti na novi dan – vrijeme potpuna zajedništva s Bogom. Velimo potpuna zajedništva, jer Bog se ne zadovoljava time da bude samo dio naše svakodnevne,

polsatne zornice ili drugih strjelovitih molitvica; kao netko tko djelomično pobuđuje naše osjećaje i ljubav u mnoštvu drugih vrtloga; kao netko komu se poklanja dio vremena u moru obveza; kao uzvišeni gost u mnoštvu drugih uzvanika. Bog želi i ima pravo ući u svaki naš osjećaj, svaki naš posao, svaku našu misao. Jer on je Gospodar cijele povijesti, Vladar svega svijeta, Vlasnik svih naših života. On je naš otac! Mi smo glina, a on naš lončar. Svi smo mi djelo ruku njegovih! naglašava prorok Izaija. Vlastito promatranje, priznavanje slabosti ali nadasve obraćenje jest Došašće u punom smislu riječi. To je ona zapovijed: "bdijte" kojom nas Isus poziva po evanđelistu Marku, Petrovu tajniku.

2. Bdiite kao sluga koji čeka gospodara. Sve stvoreno od Boga je i Bogu je usmjereno. Svatko s određenim zadatkom u različitosti služba i darova. Redovništvo pripada životu i svetosti Crkve, kako bi Crkva u punini mogla biti ono što doista jest. Svi smo pozvani na svetost, redovnici i redovnice na osobit način! Redovnici su osobe koje je Bog pozvao na ostvarenje evandeoskih savjeta da ih radosno i vjerno izvršuju. Oni se Bogu posebno posvećuju zato da bi izblizega slijedili Krista koji je - čist i siromašan (usp. Mt 8, 20; Lk 9, 58) - po poslušnosti do smrti na križu (Fil 2, 8) spasio i posvetio ljude (PC 1).

Ovom sv. Misom, na početku Godine Bogu posvećena života, želim zajedno sa svima vama, riječima Apostola naroda iz drugoga čitanja (1 Kor 1,3-9), zahvaliti Bogu za bogatstvo darova redovništva naše mjesne Crkve, za milosti koje su vam dane u Kristu Isusu, u žarkoj želji i molitvi da se naša domaća Crkva u ovoj Godini redovništva obogati u Kristu u svemu - u svakoj riječi i svakom spoznanju - kako bi se svjedočanstvo o Kristu utvrdilo u vama te ne oskudijevali ni u jednom daru čekajući objavljenje Gospodina našega Isusa Krista! On će nas učiniti i postojanima do kraja, besprigovornima u Dan svoj. Jer, vjeran je Bog koji nas pozva u zajedništvo Sina svoga, našega Gospodina. Zahvalni smo što na ovom hercegovačkom terenu djeluju dvije različite muške redovničke zajednice i sedam ženskih. A s ovoga područja, vjerujemo, ima redovnika i redovnica u gotovo svim redovima i kongregacijama koje su nazočne i djelatne u Crkvi među Hrvatima!

Poštovani redovnici i redovnice! U ovoj Godini pozvani ste u prvom redu da prepoznate i ispovjedite nedosljednosti i nevjernosti riječi Evanđelja i svojim obećanim riječima, koje prate

posvećeni život, a pogotovo da doviknete svijetu, i to snažno i radosno, o svetosti i životnosti koje su aktivno prisutne u redovništvu. Stoga vas i podsjećamo na tri cilja Godine posvećena života, koje je naša Biskupska konferencija ugradila u svoju Poruku.

Prvi se cilj odnosi na prošlost, jer u proteklih 50 godina koje nas dijele od Koncila, prepoznamo kao milosno vrijeme za posvećeni život. Dokumenti koje su usvojili koncilski oci, po riječima sv. Ivana Pavla II., "ne gube vrijednost ni svježinu". Ti su dokumenti velika snaga za uvijek potrebnu obnovu Crkve. Posebno ističemo dokumente o Crkvi *Lumen Gentium*, u kojem je posvećeni život našao crkveni status, i *Perfectae caritatis*, koji je velika povelja - *magna carta* Koncila za prilagođenu obnovu redovništva u Crkvi, kako bi vještina tumačenja toga milosnog događaja bila potvrđena u crkvenom zajedništvu. Kardinal Bergoglio 1994. na Biskupskoj sinodi reče: "Kada nam Koncil kaže da je redovnički život dar Duha u Crkvi, ističe ne samo narav dara, nego također stvarnost u kojoj je dar dan: Crkva, tijelo Crkve (...). Okvir je Crkva: posvećeni je život dar Crkvi, rađa se u Crkvi, raste u Crkvi, sav je usmjeren na Crkvu".

Drugi je cilj naša svijest da je sadašnji trenutak "delikatan i težak" i da kriza kroz koju prolazi društvo i sama Crkva pogađa i posvećeni život. Ta se kriza ne smije smatrati i prihvaćati kao "predsoblje smrti", nego kao *kairos*, kao prava prigoda koja pogoduje rasti u dubinu, a s time i za nadu, potaknutu sigurnošću da posvećeni život nikada ne će moći nestati iz Crkve "jer ga je želio sam Isus kao neizostavan dio svoje Crkve" (Benedikt XVI., 5. X. 2010.). Nasuprot mnogim zlogukim prorocima, redovnike se i redovnice želi potaknuti da budu nositelji nade; nade koja se ne temelji na našim snagama i statistikama, nego na Onome u kojega je svaki Bogu posvećeni povjervao i stavio svoju nadu. U njemu nam nitko ne će ukrasti nade. (Kad već spominjemo statistike, navedimo i ono što *Glas Koncila* u br. 48/2014., str. 2, donosi: u Hrvatskoj je 1977. bilo oko 2.500 redovnika, a 2013. godine oko 950, 1.550 manje; u istom razdoblju, prije 37 godina redovnica je bilo oko 4.500, a danas oko 2.800, 1.700 manje. Raste samo broj klauzuralnih sestara. Dodajmo da prema službenoj mrežnoj stranici Konferencije vrhovnih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine, danas je 355 redovnika svećenika i 12 braće, a redovnica 518, koji djeluju samo na

području BiH, ne računajući one koji su izvan granica).

Treći cilj usmjerava Bogu posvećene da snažnim duhovnim oduševljenjem proživljavaju ovu sadašnjost. Godina posvećena života jest važan vremenski odlomak da bi se "evangelizirao" vlastiti poziv i svjedočila ljepota nasljedovanja Krista u mnogostrukim oblicima u kojima se izražava takav život, kao i zahtjev da se prikupe svjedočanstva koja su ostavili toliki utemeljitelji i utemeljiteljice. U traženju odgovora na te pozive, po primjeru pape Franje, potiču se Bogu posvećeni i posvećene da svojom čistoćom protiv požude tijela, svojim siromaštvom protiv požude očiju, svojim poslušom protiv oholosti života svjedoče i "probude svijet", napose onaj na životnim rubovima ljudske bijede. Sve će to uvesti redovnike i redovnice u daljnji tijek obnove koja je predložena na Koncilu kako bi hrabro i obnovljeno predstavljali i živjeli, u trajnoj vjernosti, izvorno iskustvo utemeljiteljâ i utemeljiteljica.

3. Što vama kažem, svima kažem: Bdijte! Poštovani novoređenici fra Marine i fra Ivane! Poziv na budnost na poseban je način upućen danas vama. Bdijte nad vlastitim životom, nad svojom duhovnošću, nad svojim redovništvom, nad svetim redom - danas u stupnju đakonata, a doskora, ako Bog da, u redu prezbiterata. Bdijte nad zdravim crkvenim naukom i ćudoređem! Bdijte nad vjernicima koji će vam po poslanju Crkve biti povjereni! Sastavni dio obreda ređenja đakonata jest i predavanje Evanđelistara uz popratne riječi: Primi Kristovo Evanđelje kojemu si postao glasnik. Pazi da što čitaš vjeruješ, što vjeruješ učiš, a što druge učiš to i živiš. Crkveni je pastir u službi Evanđelja, uvijek budan i požrtvovan, čist u srcu i u oku; skroman u jelu i odijelu; pozoran duhom i umom! Budite "puni Duha i mudrosti" pa ne će vam nedostajati a budete i "na dobru glasu" (Dj 6,3). Bilo na slavu Presv. Trojstva, na korist vama i čitavoj svetoj Crkvi Božjoj!

BOGOSLOV ILIJA PETKOVIĆ PRIMIO SLUŽBU AKOLITA

Dopisom od 24. studenoga 2014. rektor Papinskoga zavoda Germanicuma-Hungaricuma u Rimu, p. Benedikt Lautenbacher, javio je biskupu Ratku Periću da je dan prije, na svetkovinu Krista Kralja, 23. studenoga, pitomac istoga Zavoda,

bogoslov Mostarsko-duvanjske biskupije, Ilija Petković, primio liturgijsku službu akolitata pod sv. Misom koju je predvodio zagrebački pomoćni biskup msgr. Ivan Šaško.

IZVJEŠĆE SA SKUPŠTINE SVEĆENIČKE UZAJAMNOSTI

Potoci, 26. studenoga 2014. godine

Molitvom Srednjeg časa, u Caritasovu duhovno-kulturnom centru "Emaus" u Potocima, u srijedu 26. studenoga 2014., započela je redovita godišnja Skupština Svećeničke uzajamnosti. Skupštinom je predsjedao don Jožo Čirko. Nakon pozdrava predsjednika, usvojen je Zapisnik s prošlogodišnje Skupštine te dnevni red za ovu. Zapisnik, koji je poslan poštom svakomu svećeniku, nije ponovno čitan. Svoj nedolazak na Skupštinu ispričali su: don Milenko Krešić, don Mato Puljić, don Vinko Puljić, don Božo Goluža, don Mile Miljko, don Tomislav Majić i don Marko Šutalo.

Naglasci iz pozdravnoga govora don Jože Čirke, predsjednika:

Članovi uzajamnosti

Od prošle Skupštine Uzajamnosti, koja je održana također u Potocima, 27. studenoga 2013., preminula su dvojica naših svećenika - članova Uzajamnosti:

- Vlč. Srećko Majić u Mostaru, 6. listopada 2014. i pokopan je u Drinovcima 9. listopada 2014;

- Vlč. Marko Lukač u Mostaru, 22. listopada 2014. i pokopan je u Rašeljama 23. listopada 2014.

Za njih dvojicu kao i za sve pokojne svećenike slavljen je sv. Misa koju je predslavio generalni vikar don Željko Majić.

Predsjednik don Jožo posebno je pozdravio i zaželio dobrodošlicu dvojici novih članova, ovogodišnjih mladomisnika: don Anti Čarapini i don Tomislavu Zupcu. (Statut Uzajamnosti čl III-1.: *Članovi Uzajamnosti mogu biti samo inkardinirani svećenici hercegovačkih biskupija, a članom se Uzajamnosti postaje samim svećeničkim ređenjem*

ili inkardinacijom.) te nove đakone: Josipa Čulu, Marina Skendera i Damira Pažina. Poseban pozdrav našim svećenicima -članovima Uzajamnosti u misijama u Africi: don Velimiru Tomiću i don Bernardu Marijanoviću kao i don Peri Miličeviću koji se od ove godine nalazi na postdiplomskom studiju u Rimu kao i svim svećenicima studentima i onima koji su na pastoralnom radu izvan biskupije. Svećenici na postdiplomskom studiju i u misijama u misijskim zemljama, kao i umirovljeni svećenici, prema odredbama Statuta Uzajamnosti, nisu obvezni doprinositi u fond Uzajamnosti. Čestitku i pozdrave uputio je i zlatomisnicima: don Anti Brajku i don Tomislavu Majiću.

Svećenici u Svećeničkom domu u Mostaru

U Domu se nalaze sljedeći svećenici: don Srećko Čulina, don Tadija Pavlović, don Nedjeljko Galić, don Marijan Bevanda, don Stipe Ivančić, don Mihovil Zrno, don Zdravko Ivanković, don Aleksandar Boras, don Mijo Bosankić, don Mate Šola, don Slavko Maslač.

Don Jožo je iskoristio prigodu da u ime svih ovih svećenika zahvali svima koji nađu vremena za posjet našim umirovljenicima, obidu ih i done su ono što imaju. Sve to dobro dođe jer se u gradu sve kupuje. Napose zahvaljuje u ime članova *Uzajamnosti* ravnatelju našega Caritasa vlč. Anti Komadini i djelatnicima Caritasa koji su uvijek rado izlazili i izlaze u susret našim potrebama.

Predsjednik don Jožo ponovno je pozvao sve svećenike koji nisu napisali svoju svećeničku oporuku da to učine čim prije. Statut Svećeničkoga doma u čl. 27. uz ostalo napominje: "*Prigodom pisanja Oporuke svaki će svećenik nastojati u raspored svoje eventualne uštedevine solidarno i plemenito uključiti i Dom.*"

Svećenički dom i fond Uzajamnosti

O stanju u Svećeničkom domu i o fondu Uzajamnosti, Skupštinu je izvijestio don Ante Luburić, upravitelj Doma i blagajnik Uzajamnosti.

Svećenički dom

Na blagdan sv. Benedikta, zaštitnika Europe, 11. srpnja, navršilo se 11 godina od izgradnje i useljenja prvih stanara u Svećenički dom u Mostaru. Njegovi stanovnici bili su: don Andrija Ilić (+ 2003.), don Mate Šimović (+ 2003.), don Đuro Kulaš (+2006.), don Vinko Majić (+2008.), don Josip Serdarušić (+2008.), don Aleksandar Boras, (u početku sa stanom u svojoj kući u Vitini), don Srećko Čulina, don Tadija Pavlović, don Stipe Ivančić. Jedno vrijeme u domu je zbog bolesti boravio i don Ivan Vukšić, koji je, Bogu hvala, ozdravio i sada je na službi u Oakville-u u Kanadi). U Domu su također stanovali i nedavno preminuli: don Jozo Ivančić 2008., don Milivoj Galić 2013., don Srećko Majić 2014.

Stanje objekta

Tehnički podatci o zgradi:

- bruto površina Svećeničkoga doma 2.920 m²

od toga:

- zatvorene površine	1.974 m ²
- otvorene površine	946 m ²
- svaki svećenički apartman	33 m ²
- zajednički prostori (kapelica, blagovaonica, dnevni boravak, uredi	483 m ²
- hodnici, sale/saloni	615 m ²
- servis-prostori: garaža, praonica, peglaonica, ostave	188 m ²
- kućna bolnica s ambulantom, saunom, teretanom, kupaonicom	133 m ²
- stanova za svećenike ima	

18 + 1 biskupski apartman

U ovoj godini, nakon 11-godišnje uporabe Doma, izvršeni su radovi općega servisiranja i potrebne obnove svih prostorija u Domu. Tu prvenstveno mislim na bojenje kompletna objekta, uklanjanje starih tuš-kabina i postavljanje novih sanitarija, postavljanje zaštitnih-protuprovalnih metalnih vrata, uređenje odvoda vode oko doma, postavljanje dodatne vanjske rasvjete i drugih poslova.

- Stanje kuhinje u tehničkom smislu je dobro, sva oprema je u funkciji.

- Potrebno će biti izvršiti nabavu novih stolova i stolica u blagovaštu. Sadašnja je oprema ona od otvaranja Doma.

- Medicinska ambulanta je u funkciji, bez primjedbi.

- Teretana je dobro opremljena, a vrlo malo iskorištena.

- Kotlovnica je u urednu stanju te grijanje i hlađenje objekta funkcionira bez problema i svaki najmanji kvar djelatnici firme *Alfa-therm* otklanjaju u najkraćem roku. Bilo bi poželjno da korisnici Doma razumno koriste i gospodare ovom tehnikom. Grijanje je u Domu uključeno od kraja listopada.

- Pomalo se uređuje i prostor tzv. "Biskupske Glavice", nekoć nacionalizirane biskupijske imovine, a od 2000. ponovno uknjižene 1/1 na Biskupiju. Posjed je ograđen i uređuje se.

Djelatnici u Domu

Dom poslužuju civilne osobe:

- **stalno:**

1. Vučina Vinko, domar
2. Pavlović Kata, kuharica
3. Puljić Marina, spremačica
4. Krešić Milenka, spremačica
5. Šitum Danica, medicinska sestra

- **po potrebi:**

6. Marinka Milinković, medicinska sestra u dane vikenda,

7. Klarić dr. Zdenko, kućni liječnik (dolazi redovito u vizite i po pozivu kad god treba radi bilo kakve intervencije u Domu),

8. Djelatnica Stana Mijić, spremačica, na bolovanju je od lipnja 2012. do danas.

Osoblje radi u dopodnevnoj i popodnevnoj smjeni.

Dakle, u stalnoj službi u Svećeničkom domu 5 je djelatnika laika. Čišćenje apartmana i zajedničkih prostorija adekvatno je broju ljudstva. U dane vikenda u dežurnoj službi su tri žene radi posluge stanovnika Biskupije i Doma. Dvije koje se u te dane bave kuhinjskim poslovima i poslugom kako u Domu tako i Biskupiji, a jedna za medicinsku opskrbu svećenika. Trenutačno je nekoliko svećenika potrebno više brige i posluge, donedavno je ova potreba bila i veća, pa se zbog povećanog broja kako stanovnika korisnika Doma i njihova zdravstvenog stanja od ovog proljeća smo uključili medicinsku sestru.

Zdravstvena skrb

Nadzor zdravstvenog stanja korisnika Doma obavlja dr. Zdenko Klarić, s kojim naše medicinske sestre Danica i Marinka dobro surađuju. Isto tako mogu reći da ove medicinske sestre obavljaju svoje poslove na zadovoljstvo korisnika Doma. Dr. Klarić vrši redovite vizite svakoga prvog u mjesecu, propisuje terapije, piše recepte i uputnice te se kontinuirano zanima za stanje svakoga pacijenta. Odaziva se na svaki poziv i u svakom je momentu spreman doći na intervenciju, a ako je spriječen, pošalje drugoga doktora ili auto hitne pomoći, ako je stvar urgentna.

Isto tako korisnici Doma, koji mogu doći do njega u Hitnu pomoć, redovito su urgentno primljeni.

Privremeno su zbog liječenja odsutni: don Zdravko Ivanković u bolnici u Zagrebu (Jordanovac i Rockefellerova) i don Mate Šola u Rehabilitacijskom domu "Sv. Obitelj" u Mostaru. Uprava Doma s obojicom je u stalnu kontaktu i na usluzi im je u onomu što se može učiniti. Stanje im se, Bogu hvala, popravlja.

Dobre usluge ustanova našega Karitasa koristili su:

Pok. don SREĆKO MAJIĆ, nakon liječenja u Dubrovniku, od 29. kolovoza 2013. do 9. lipnja 2014. bio je smješten u Caritasovu domu "Beta-nija" u Čapljini i

pok. don MARKO LUKAČ, boravio je od 12. kolovoza 2014. do 3. listopada 2014. u Caritasovu Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" u Mostaru.

Posebna zahvalnost osoblju ustanova našega Biskupijskog Karitasa, na čelu s vlč. don Antom Komadinom, za njihovu spremnost i uslužnost koju pokazuju prema našim svećenicima u potrebama njihova liječenja ili zbrinjavanja.

Pripremanje hrane i rad kuhinje

Nabava hrane vrši se u dnevnoj kupovini tako da se i priprema od dnevno svježih namirnica te svaki korisnik Doma može naći nešto za sebe bez obzira na dob i zdravstveno stanje.

Djelatnice redovito ispune i posebne potrebe, pogotovo težim bolesnicima, bilo da se radi o vrsti jela ili o vremenu priprave.

Hvala svima koji se svojim priložima *in natura* sjete potreba ove naše zajedničke ustanove.

Fond Uzajamnosti i usvajanje Financijskog izvješća

Blagajnik Uzajamnosti Skupštini je predočio stanje blagajne i poslovanje u prošlom obračunskom razdoblju (1. studenoga 2013.-31. listopa-

da 2014.) s primitcima i izdatcima. U odnosu na prošlu godinu Fond "Uzajamnosti" je umanjen za KM 19.720,00.

Prijedlog blagajnika Uzajamnosti je da se za ovu obračunsku godinu predloži biskupu Ratku na odobrenje visina troška Doma po stanaru Doma u visini od 1.500,00 KM što je Skupština jednoglasno usvojila kao i Financijsko izvješće.

Varia

Bogoslovi i sjemeništarc

U akademskoj godini 2014/2015.:

- 3 bogoslova, sada već đakona, na praktiku: Josip Čule u Katedralnoj župi u Mostaru, Damir Pažin u Viru i Marin Skender – Blagaj-Buna.

- 1 bogoslov u Rimu: Ilija Petković (stipendija od Renovabisa).

- 1 bogoslov u Njemačkoj (Eichstätt): Slaven Boban - stipendija od tamošnje Biskupije/bogoslovije.

- 3 bogoslova u Sarajevu: Marin Krešić, Petar Filipović, Domagoj Markić,

- 4 bogoslova u Zagrebu: Robert Perić, Ante Jukić, Mate Pehar, Antonio Krešić

- 8 sjemeništara u Travniku: A. Bebek, B. Bevanda, A. Džajić, J. Landeka, V. Nenadić, M. Polić, T. Rajić, M. Samardžić.

- 4 sjemeništara u Zadru: M. Puljić, M. Brzović, Z. Rezo i G. Pavlović (do sada troškove osobno podmirivao nadb. Želimir Puljić), a mi podmirujemo mjesečni 'roditeljski' doprinos.

Zdravstveno i mirovinsko osiguranje svećenika

I dalje ostaje problem ne/rješavanja sustavnoga, zakonom definiranoga zdravstvenog i mirovinskog osiguranja svećenika. O ovome je bilo obilna govora prošle godine. Sukladno zakonu već se tijekom prošle godine uspjelo regulirati zdravstveno osiguranje za svećenike koji su navršili 65 godina života u Hercegovačko-neretvanskoj županiji. Ta dobna skupina ljudi, općenito, ukoliko nema nekoga drugog titula, po važećim civilnim zakonima ima pravo na besplatno zdravstveno osiguranje. Stoga, ako se u drugim županijama osporava ovo pravo, ono je protuzakonito!

U ovaj oblik zdravstvenoga osiguranja ušli su svi svećenici u Domu, osim don Mije Bosankića, don Mate Šole i don Zdravka Ivankovića koji imaju drugi titul ili nisu u potrebitoj životnoj dobi.

**Izbor vodstva Uzajamnosti:
predsjednika i tajnika**

Sukladno Statutima Uzajamnosti pristupilo se izboru novoga vodstva: predsjednika i tajnika. Blagajnik Uzajamnosti je upravitelj Doma kojega imenuje biskup pa njegov mandat je uvezan s biskupovim dekretom. Isto tako, biskup imenuje i članove Odbora Uzajamnosti. Predsjednik se bira na tri godine i mandat mu može biti obnovljen samo jednom. To je u slučaju sadašnjega predsjednika već učinjeno.

Nakon tajnog glasanja i prebrojanih glasova, izabrani su: vlč. Đuro Bender za predsjednika i vlč. Davor Berezovski za tajnika. Oni su izbor prihvatili. Potrebno je da ih i biskup potvrdi.

Predsjednik don Jozo je na kraju zahvalio tajniku don Mladenu Šutalu, članovima Upravnog odbora kao i svim članovima *Uzajamnosti* na suradnji. Zahvalio je na povjerenju koje mu je ukazano u vodstvu ove naše svećeničke međupomoći kroz šest godina njegova predsjednikovanja. Isto tako, ispričao se za eventualne propuste. Zahvala je upućena i ravnatelju Caritasa vlč. Anti Komadini i osoblju kuće što su nas primili i ugostili. Sljedilo je misno slavlje u 12 sati koje je predslavio don Željko Majić, generalni vikar naših biskupija. Poslije misnog slavlja bio je ručak bratskoga zajedništva u blagovaonici *Kuće susreta*!

don Mladen Šutalo
tajnik

OBLJETNICE I SLAVLJA

21. OBLJETNICA POKOLJA U GRABOVICI

Grabovica, 9. rujna 2014. - *Može li žena zaboravit` svoje dojenče, ne imat` sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kad bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću* (Iz 49,15).

Pokolj u Grabovici teški je ratni zločin protiv nedužna hrvatskog stanovništva, što su ga počinili pripadnici Armije BiH (prema nekim izvorima postrojbe "Crni labudovi"). U noći između 8. i 9. rujna 1993. godine mučki su ubili 28 nedužnih civila (tri osobe ubijene su prije toga dana, a dvije poslije) samo zato što su katolici i Hrvati. Neki su pogubljeni i na ritualan način! Većinu su tijela najvjerojatnije, kako bi prekrili zločin, pobacali u hladnu Neretvu tako da se i do danas traga još za 17 osoba. I oni pronađeni, te u jednoj razmjeni predani zemni ostaci, nisu kompletni. Obitelji su se ipak zadovoljile i s dijelovima tijela za koje se obdukcijom utvrdilo da pripadaju određenoj osobi. Za ovaj u nebo vapijući grijeh i neopisivi zločin, osim pojedinačnih i djelomičnih presuda, do danas nije stigla zaslužena ljudska i sudska kazna.

Na ovo mjesto velike ljudske i nacionalne tragedije svake se godine, 9. rujna, okupljaju obitelji, rodbina i prijatelji da s osjećajima ljudskoga i kršćanskoga pijeteta prema žrtvama mole dobrog Boga za smiraj njihovih duša i još jednom upozore na strašan zločin i podignu glas za istinom i pozovu na pravdu. Na žalost mjerodavne institucije, i ove domaće i one međunarodne, do dana današnjega šute kao da se zločin uopće nije dogodio. No, ove godine, na uočnicu godišnjice zločina, svjedočili smo još jednom teškom razočaranju u institucije. Umjesto da sudstvo ove države

i ono međunarodno, konačno, nakon 21 godine pokaže barem mali znak da im je stalo do istine i pravde i spremnost osude i kažnjavanja zločina, oni o godišnjici ove velike tragedije vode postupak protiv žrtve. Na sud, zbog tobožnje klevete, pozivaju čovjeka koji se ne miri sa zločinom, koji traga za istinom, koji želi znati što se to dogodilo njegovu ocu, majci, stricu i ostalim sumještanima; gdje su zemni ostaci još 17 žrtava!

Komemorativni skup započeo je kod spomenika žrtvama intoniranjem hrvatske himne, čitanjem imena stradalih te prigodnim govorom gosp. Josipa Drežnjaka, predsjednika Udruge "Grabovica 1993". Predstavnici civilne i političke vlasti položili su vijence nakon čega je mjesni župnik, don Ivan Zovko, u pratnji petnaestak svećenika, dvojice bogoslova i jednoga sjemeništara, dvije redovnice i njihove pripravnice te s mnoštvom vjernika, predvodio Križni put u kojem je u razmatranjima Isusove spasiteljske žrtve utkao i žrtve Grabovice. U mjesnom groblju slavljen je sv. Misa zadušnica koju je u koncelecijaciji 16 svećenika predvodio don Željko Majić, generalni vikar hercegovačkih biskupija. Na kraju sv. Mise župnik je sve okupljene upozorio na svetost mjesta i pozvao na jedinstvo. Vidljiv znak jedinstva bio bi i kada bi civilne, političke i vojne vlasti položile zajednički vijenac. Novac, koji se sada troši, mogao bi se puno korisnije utrošiti, kako za utvrđivanje istine o Grabovici tako i za uređenje cijelog spomen obilježja s postajama Križnoga puta. Za ovu prigodu izišlo je i drugo izdanje knjige o grabovičkim žrtvama.

PROPOVIJED GENERALNOGA VIKARA

Ožalošćene obitelji grabovičke i drežanjske žrtve, dragi don Ivane župniče, braćo svećenici, časne sestre,

poštovani predstavnici civilne, političke i vojne vlasti,

dragi Božji narode!

Na ovo mjesto velike ljudske i nacionalne tragedije i ove godine okupljamo se s istim osjećajima pijeteta prema žrtvama, njih 33 iz ovoga mjesta i župe Drežnica, koje su na današnji dan prije 21 godinu u vlastitim domovima i na kućnim pragovima, u kočaku, toru ili pokraj pojate, kako svjedoče tadašnji dječaci, a danas odrasli ljudi, Goran i Zoran, mučki ubijeni. I samo zato što su bili katolici i Hrvati! Velik je to zločin i pretežak grijeh protiv Boga i dostojanstva ljudske osobe, protiv prava na život i svakoga civilnoga i moralnoga zakona. Grijeh koji vapi u nebo! I sa žalošću i danas svjedočimo kako za ovaj zločin, osim nekih pojedinačnih i djelomičnih presuda, nije stigla zaslužena ljudska osuda i kazna! Čvrsto vjerujemo da Pravdi Božjoj nitko ne će umaknuti!

Prije skoro dvije tisuće godina, u mirnu proljetnu i predblagdansku večer, u Maslinski vrt pokraj judejskoga Jeruzalema, s onu stranu potoka Cedrona, stigla je pomahnitala svjetina s mačevima i toljagama, po nalogu Vrhovnoga vijeća uhvatiti Isusa koji je bio u molitvi. A on je svakodnevno s njima sjedio u Hramu i naučavao ih, liječio od svakovrsne bolesti, zloduhe izgonio i gladne hranio (usp Mt 26,47-56).

Prije 21 godinu na ove prostore, na obale Neretve došlo je njih oko 300.(...) *Kako su pucali – Bože sačuvaj! Treći dan zapovjednici su naredili da se sve pobije.(...) Mama nije htjela bježati, nego je rekla: 'Ma hajde, proći će i ovo. Znaš koliko je bilo vojnika kod nas, smijenilo ih se oko dvjesto. Svi su dolazili, popili kavu i popričali - svjedoče nam dvojica braće.*

"Pilat opet iziđe pred Židove i reče im: "Ja ne nalazim na njemu nikakve krivice. A u vas je običaj da vam o Pashi nekoga pustim. Hoćete li dakle da vam pustim kralja židovskoga?" Povikaše nato opet: "Ne toga, nego Barabu!" A Baraba bijaše razbojnik" (Iv 18,38-40).

Pitali su nas imamo li 'hajvana'. Mi smo rekli da imamo. Onda su upitali jesmo li Hrvati. Odgovorili smo da jesmo, bez razmišljanja. Rekli su tati da dođe pokazati 'hajvan'. Kako on nije smio

ići sam, pošli su baka i djed s njim. Tamo se čula galama i priča. Valjda su ih tamo postrojili. Ja to nisam gledao. Čuo se rafal. Pobili su ih. Kad su njih troje ubili, vratili su se po mamu i sestru (...) Sestri su bile taman pune 4 godine!

Ljude su pobili, a za hajvan se opredijelili!

"A Pilat ponovno iziđe i reče im: "Evo vam ga izvodim da znate: ne nalazim na njemu nikakve krivice." Iziđe tada Isus s trnovim vijencem, u grimiznom plaštu. A Pilat im kaže: "Evo čovjeka!" I kada ga ugledaše glavari svećenički i sluge, poviče: "Raspni, raspni!" (Iv 19,4-6).

Evo čovjeka, evo ljudi: Josip **Brekalo** i žena mu Luca, Pero **Čuljak** i žena mu Matija Lucini roditelji. Iz prezimena **Drežnjak**: Andrija i žena mu Mara i Dragica, njihova kći; Živko i žena mu Ljubica. Jozo **Ištuk**, Cvitan **Lovrić** i žena mu Jela, Mara i Ivan Mandić. Zatim Marići: Pero i žena mu Dragica, Ilka, Ruža, Martin, Marinko i žena mu Luca, Marko i žena mu Matija, Ruža; Ilka **Miletić**, Anica **Pranjić**, Franjo **Ravlić**, otac svećenika don Stjepana, Ivan **Šarić**, te iz obitelji Zadro: Ivan i žena mu Matija, Mladen i žena mu Ljubica i Mladenka njihova četverogodišnja kći. Neki i ritualno ubijeni, živi spaljeni, u hladnu Neretvu ubačeni. Do sada su pronađeni posmrtni ostatci, i to uglavnom djelomično, samo od 16 osoba, a za ostalih 17 ništa se ne zna.

Kako na njima naći krivicu?! Mirni, tihi, radi ni. Sa svojim ubojicama, ne samo prostor i zrak, nego i ono što se u kući našlo, dijelili. Više njima nego samima sebi. Pretežito starije osobe uz malu djevojčicu Mladenku od 4 godine koja još nije znala ni što je to Hrvat ni katolik, ni nedužan ni razbojnik, ali evo, kao nevina betlehemska djeca i ona mučenica – svjedokinja vjere i domoljublja.

Kaže im Pilat: "Uzmite ga vi i raspnite jer ja ne nalazim na njemu krivice." Odgovoriše mu Židovi: "Mi imamo Zakon i po Zakonu on mora umrijeti jer se pravio Sinom Božjim" (Iv 19,6b-7).

No, oni imaju zakon i zapovijed i po tom njihovom zakonu i zapovijedi ovi nevini moraju umrijeti! Koji zakon, po kojoj zapovijedi i čijoj naredbi?!, evo već 21 godinu pitaju se ožalošćene obitelji i rodbina, a i mi svi s njima. Na žalost, do dana današnjega nikakva valjana odgovora i znaka, kamo li pravnoga i pravednoga postupka. Stoga nam se danas ovdje čini beskorisnim još jednom pozvati te iste sudove i institucije da odgovore na pitanje

ove žrtve. No, u ime žrtve i pravde mi to trebamo učiniti, i ne samo danas! No, jer smo svjesni nepravednosti ljudskih sudova, kao vjernici prepustit ćemo sve Sudu Pravedna Suca, kada dođe u slavi suditi žive i mrtve!

"Noseći svoj križ, iziđe Isus na mjesto koje se zove Lubanja, a hebrejski Golgota. Ondje ga raspeše, i s njim drugu dvojicu s jedne i s druge strane, a Isusa u sredini" (Iv 19,17-18).

Prema utvrđenim podacima Jozo je razapet na križ, a potom mu je glava otkinuta i nabijena na kolac, Luca je mučena i na kraju živa zapaljena, Pero je zaklan, Ivan ubijen je pred suprugom Ljubicom. Mara je zapaljena u svojoj kući koja je izgorjela do temelja i tako redom i na okrutan način, svih njih 33.

"Kada su one otišle, dođoše neki od straže u grad i javiše svećeničkim glavarima sve što se bilo dogodilo. Oni se sabraše sa starješinama i održaše vijeće. Dadoše vojnicima mnogo novaca i rekoše: 'Izjavite: Noću dođoše njegovi učenici i ukradoše ga, dok smo mi spavali. Ako to dođe upravitelju do ušiju, mi ćemo ga umiriti i zauzeti se za vas'" (Mt 28,11-14).

Dok smo išli, vojnici su nam pričali kako oni, ko fol, nisu počinili zločin i optuživali su HVO za počinjeni zločin. Kad su nas uveli u kuću Pere Marića, ispitivali su nas, tko je počinio zločin kao da oni nisu počinili zločin, pa su lažno govorili da je u selo upala diverzantska ustaška grupa i da je počinila zločin. Pitali su nas jesmo li gladni. Mi smo rekli da jesmo. Dali su nam konzervu ribe i malo kruva. Davali su nam bombona, ko fol da nas vole, zapisao je u svojoj izjavi svjedok Zoran, 20. ožujka 1994. godine.

Grabovičko stratište jedno je od bezbrojnih križnih stajališta Kalvarije hrvatskoga naroda. I, nije pretjerano niti blasfemično grabovičku i drežanjsku žrtvu danas ovdje promatrati u duhu Kalvarijske žrtve Spasiteljeve. Jer na njima se ne nađe nikakve krivice. Kakva bi to mogla biti krivnja četverogodišnje Mladenke ili 87-godišnjega Marka i svih drugih 31 nevinih i mučki ubijenih koji su vjerovali da imaju pravo biti svoji na svome, krstom se krstiti i hrvatskim se rodnom i jezikom dičiti?! No, očito je za neke, kako onda tako danas, to takav grijeh koji smrt zaslužuje.

Smrt za koju nitko ne treba odgovarati, smrt onih kojih se zemni ostatci ne trebaju otkriti i dostojanstveno pokopati, pa ni ime im se spominjati. Mi se, međutim, okupljamo i okupljati ćemo se te svima koji i danas raznim spletkama i mićenjima šire laž o ovom prostoru i narodu, zatiru istinu i bezbožno prelaze preko žrtve, koji nas i danas protunaravnim zakonima i zaštićenom politikom žele ponovno u vjerničkom i nacionalnom identitetu ubiti - s vjekovnih prostora iseliti ili - ne znamo ni sami - u što asimilirati - mi ćemo istinu uprisutnjivati te kao glas vapijućega u pustinji na pravdu pozivati. Nadasve ćemo se dobrom Bogu za smiraj duša naših dragih pokojnih moliti. Vjerujemo da će milosrdni i milostivi Gospodin čuti naše molitve, njihovu žrtvu prepoznati i u popis pravednika ih upisati te njihove suhe kosti, nečovječno i protubožanski razbacane po ovim prostorima ili u hladnu Neretvu ubačene, jednom skupiti i zajedno sa suhim kostima i svih pravednika u svoje vrijeme oživiti. I nas zajedno s njima. A za zločince isto tako sa Spasiteljem molimo: *Oče, oprosti im jer ne znaju što čine!*

Poštovane obitelji pobijenih, dragi Božji narode! Stojimo i ove godine na ovome mjestu tragedije, s osjećajem pijeteta upućujemo Bogu molitve za naše drage pokojne. No, ovo naše godišnje okupljanje i spomen čin na Kalvarijsku žrtvu i žrtvu grabovičku ne bi bio potpun kada ne bismo, dok molimo milosrđe dobrog Boga da poginuli poradi svoje žrtve baštine život vječni, zamolili i milosrđe Božje da i mi živimo, unatoč svim životnim progonstvima, živimo životom dostojnim čovjeka i ove žrtve. Zato vas sve zajedno sa sv. Pavlom "pozivam da živite dostojno zvanja kojim ste pozvani, sa svom poniznošću i krotkošću, strpljivo podnoseći jedan drugoga u ljubavi. Nastojte čuvati jedinstvo Duha vezom mira. Jedno tijelo i jedan Duh, kao što ste i pozvani u jednoj nadi svoga poziva. Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje! Jedan Bog i Otac svijeta koji vlada nad svima, djeluje po svima i boravi u svima" (Ef 4,1-6). Samo će tako ove žrtve za koje molimo Božji smiraj naći svoj mir i u razbacanosti tijela, jer njihov duh ljubavi i vjernosti Kristu, Crkvi i Domovini živjet će u tijelu njihovih potomaka. Dao Bog da bude tako.

PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE POSJETIO GRABOVICU

Grabovica, 29. kolovoza 2014. - Predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović u petak 29. kolovoza u pratnji ministra branitelja Predraga Matića, pukovnika Ivana Grujića i generalnoga konzula RH u Mostaru Velimira Pleše posjetio je Grabovicu, filijalu župe Drežnica u Mostarskom dekanatu, položio vijenac i upalio svijeću kod spomenika nedužno pobijena 33 civila Hrvata u ovom selu u minulom ratu. Predsjednik Josipović došao je u Grabovicu, u popodnevnim satima,

nakon što je u Mostaru potpisao "Deklaraciju o ulozi država u rješavanju pitanja nestalih osoba uslijed ratnih sukoba i kršenja ljudskih prava" s predsjednicima Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore. U Grabovici su ga je dočekala rodbina stradalih, sinovi i kćeri, među kojima su bila i dvojica mladića, Goran i Zoran Zadro, koji su kao dječaci jedini preživjeli pokolj, a pozdravio ga je don Ivan Zovko, upravitelj župe Drežnica.

ŽUPNIKOV POZDRAV PREDSJEDNIKU JOSIPOVIĆU

Gospodine Predsjedniče!

Hvala Vam što ste došli u ovo malo mjesto prekrasnog kanjona Neretve, gdje su vojnici Armije BiH u minulom ratu počinili strahovit zločin. Armija BiH ušla je u ovo selo 10. Svibnja 1993. A u to je vrijeme ovdje kao i u ostalim naseljima s obje strane Neretve živjelo isključivo hrvatsko pučanstvo. Odmah su zapalili dvije kuće, a ostale počeli pljačkati. Iako su pojedini predstavnici vojske i lokanih vlasti govorili preostalim mještanima da se ne trebaju bojati i da im se ništa ne će dogoditi, vojnici su postajali sve okrutniji u svojoj pljački.

Tijekom ljeta ubili su jednoga čovjeka na Čopima, susjednom selu niz Neretvu, a onda 9. rujna 1993. ubili su 27. Pretežito starijih osoba i djevojčicu od 4 godine. Nakon dva dana pogubili su još dvije osobe na Čopima i nešto poslije jedan starca i staricu u naselju Kremenac. Ukupno 33 Hrvata civila. Neke su žrtve malo zatrpali u blizini njihovih domova, a većinu su najvjerojatnije bacili u Neretvu. Spašena je samo jedna dvočlana obitelj s desne strane Neretve, te 7 osoba s lijeve strane. Ovaj užasni pokolj preživjela su dva dječaka, Goran i Zoran Zadro, koji su se sakrili u žbunje i gledali kako im ubijaju djeda i baku, oca i majku, te malu sestru. Pobijene su slijedeće osobe: Josip **Brekalo**, 1939. i žena mu Luca, 1939. – Pero **Čuljak**, 1913. i Matija Čuljak, 1917., Lucini roditelji. – Iz prezimena **Drežnjak**: Andrija, 1921. i žena mu Mara, 1921., Dragica, 1953., njihova kći. – Živko, 1923. i žena mu Ljubica, 1932. – Jozo **Ištuk**, 1930., Cvitan **Lovrić**, 1936. i žena mu Jela,

1940. – Mara **Mandić**, 1912. i Ivan Mandić, 1935. Iz prezimena **Marić**: Pero, 1914. i žena mu Dragica, 1914., Ilka, 1921., Ruža 1956., Martin 1911., Marinko, 1941., žena mu Luca, 1944., Marko, 1906. i žena mu Matija, 1907., Ruža, 1935. – Ilka **Miletić**, 1926. – Anica **Pranjić**, 1914. – Franjo **Ravlić**, 1918. – Ivan **Šarić**, 1939. – Iz prezimena **Zadro**: Ivan, 1924., i žena mu Matija, 1923., Mladen, 1956. i žena mu Ljubica, 1956., i Mladenka njihova kći, 1989.

U to se vrijeme nisu u blizini vodile nikakve borbe i nitko od Hrvata katolika ovdje nije bio naružan. Naprotiv, rado su primali vojnike i davali im ono što su imali. Zlikovci su preostale katolike u susjednim naseljima niz Neretvu zlostavljali, tukli i konačno ih odveli u logor muzej u Jablanicu, gdje su u teškim uvjetima proveli više mjeseci. Potom su sve kuće opljačkali i većinu zapalili.

Novo je zlodjelo u tome što su sve ovo htjeli prikriti pa nisu dopuštali ni rodbini ni bilo kojoj međunarodnoj organizaciji pristup u ovo mjesto. Možemo slobodno reći da je ovdje počinjen genocid nad jednim dijelom naroda, samo se o tome u državnim i lokalnim medijima vrlo rijetko i vrlo kratko izvještava. Za ovo zlodjelo osuđeno je 5 osoba, i to samo za pokolj obitelji Zadro i Pere Marića.

Do sada su pronađeni posmrtni ostaci, i to uglavnom djelomično, samo od 15 osoba, a za ostalih 18 se ništa ne zna. Potomci nedužno pobijenih žele znati istinu o tome tko je pobio njihove najdraže, po čijoj naredbi i gdje se kriju njihove kosti.

Nadamo se da će se ovim Vašim posjetom istina o Grabovici više proširiti, da će sudovi i savjeti bolje proraditi i da ćemo preostale posmrtno ostatke pronaći i dostojno ih pokopati. Dok po-

ginulima molimo od Boga vječni pokoj, živima trajan mir, Vama, gospodine Predsjedniče, još jednom iskreno zahvaljujem i s poštovanjem Vas pozdravljam.

UZVIŠENJE SVETOGA KRIŽA

Mostar, 14. rujna 2014. - Prije 34 godine, na blagdan Uzvišenja Sv. Križa, na velikom crkvenom slavlju posvećena je mostarska katedrala Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje. Na slavlje su pristigla i dvojica rimskih kardinala: Franjo Šeper, prefekt Kongregacije za nauk vjere, i Agnelo Rossi, prefekt Kongregacije za širenje vjere. Kardinal Šeper posvetio je katedralu, a kardinal Rossi oltar koji je darovao papa Pavao VI. Za vrijeme sv. Mise dotadašnji mostarsko-duvanjski biskup msgr. Petar Čule predao je pastirski štap svomu dugogodišnjem koadjutoru msgr. Pavlu Žaniću.

Toga svečanog čina, na početku sv. Mise, prisjetio se predvoditelj ovogodišnjega misnog slavlja, nasljednik biskupâ Petra i Pavla, msgr. Ratko Perić, koji je, u suslavlju s 26 svećenika, među kojima sedmorica dekana, uz asistenciju katedralnih ministranata, bogoslova i sjemeništaraca, uza sudjelovanje velikoga mnoštva vjernika među kojima je bio zapažen broj redovnica i redovničkih pripravnica raznih kongregacija koje u Hercegovini djeluju, predvodio večernju sv. Misu

zahvalnicu za dar katedrale. Okupljeni svećenici i vjernici molili su i za svoga duhovnoga pastira koji je na blagdan Uzvišenja Sv. Križa 1992. godine u župnoj crkvi u Neumu zaređen za biskupa te zajedno s njim zahvaljivali Bogu i na daru 45 godina njegova svećeničkog služenja Kristovoj Crkvi. Pjevne dijelove sv. Mise predvodio je veliki katedralni zbor "Marija" potpomognut prigodnim orkestrom, a sve pod ravnanjem don Nike Luburića, katedralnoga zborovođe.

Prije završnoga misnog blagoslova, katedrali – svećarici, biskupu Ratku, pastoralnom osoblju i svim vjernicima riječ čestitke i zahvale, u ime svega svećenstva, redovništva i vjernika hercegovačkih biskupija, uputio je generalni vikar don Željko Majić. Hercegovačku franjevačku provinciju i oca provincijala na ovom slavlju predstavljao je definitor, tihalski župnik i grudski dekan, fra Branimir Musa koji je riječi čestitke biskupu Ratku uputio kod bratskoga stola koji je za sve svećenike priređen u zgradi Biskupije.

BISKUPOVA HOMILIJA

Otkupljeni Križem Isusa Krista

Mi se stalno susrećemo s pojmom Otkupljenja, Otkupitelja, otkupljenih, i mi svećenici u propovijedima i vi vjernici u slušanju takvih riječi. Danas na Križevu, osobito. Što je to Otkupljenje kao i izrazi vezani uz to?

Pojmovlje. Bilo je nekih biskupa koji su na Drugom vatikanskom koncilu predlagali da se stavi na dnevni red dogmatska definicija Otkupljenja. Govorili su: Kako može biti toliko vjerskih istina o Isusu Kristu, počevši od njegova Utjelovljenja, do njegova Uzašašća u nebo, a da se ne dadne jasna definicija, određenje, što je to Otkupljenje koje je on izveo u svome životu pri-

je 2.000 godina? Drugi su biskupi i teolozi na to odgovarali: Kako možemo u jednu ograničenu definiciju, koja obično odgovara nekim pitanjima i zahtjevima određena vremena, staviti samo Otkupljenje koje je sveukupnost Isusova djela. Kako može Crkva definirati, tj. omeđiti svojim riječima nešto što je kroz sve Sveto Pismo objavljeno, opisano, definirano iz Božjih usta i iz pera svetih pisaca? To ne može biti jedna od tolikih crkveno i teološki definiranih dogma, jer je Otkupljenje pradogma, svedogma, cjelokupna dogma svega našega kršćanskog vjerovanja i spasenja. Sama riječ otkupiti, otkupitelj, otkupljenje spomenuta

je barem 120 puta u Starome, a oko 30 puta u Novome Zavjetu. Nije to malo.

Svakodnevno značenje. U našem svakodnevnom životu kažemo: "otkupiti stan". Ako više vremena proživiš u nekom stanu a nije to tvoje vlasništvo, kupiš ga po cijeni, postaje tvoje vlasništvo 1/1. Ili "otkup pšenice": prisilno državno kupovanje žita po državnoj a ne po tržišnoj cijeni u socijalizmu. Ili obrnuto, u demokraciji, poljodjelci zaprijetu državi: ili pšenicu otkupi po cijeni koju mi predlažemo ili ćemo zapriječiti sve ceste i prilaze gradu i iz grada. Ili zarobljena je skupina vojnika i civila u Siriji, ili nekoliko stotina kršćanskih studentica u Nigeriji koje je otela paravojna skupina u travnju ove godine, pa su ih 130 pokazali u muslimanskoj nošnji kao da su prešle na islam, a 130 studentica daju u zamjenu za svoje vojnike koje je zarobila državna vojska, a ostale su pustili. Ili američki novinar u Iraku za kojega su protivnici tražili 120 milijuna dolara za oslobođenje. Amerika nije dala, i novinaru obredno odrubljena glava. Ta svota koja se traži jest otkupnina ili cijena za nešto ili za nekoga. Otkupnica je potvrda o tome otkupu.

Biblijsko značenje. Ono je ponešto slično rečenomu, ali i podobro drukčije. U religioznom smislu otkupiti znači, s jedne strane, osloboditi zarobljene, kao što je Izrael bio roblje u Egiptu kroz 400 godina, pa ga Bog s pomoću Mojsija oslobodio "rukom ispruženom", izbavio ga ispod vlasti egipatskih faraona i, s druge strane, s tim narodom sklopio Savez i učinio ga svojim narodom, prisvojio ga, učinio ga svojim vlasništvom: Ti si narod moj, a ja sam Bog tvoj! U Novome Zavjetu Isusovo Otkupljenje ne znači samo ono djelo koje je Krist izveo na Kalvariji (Rim, 3,24; Kol 1,14; Ef 1,7), nego označuje cjelokupno Isusovo djelo koje je on započeo svojim utjelovljenjem a završit će svojim slavnim dolaskom i sudstvom na Sudnjem danu. I tu se jasno vidi da je to Božji narod, Božja prisvojba. Isprva početno, a onda konačno kada će Bog biti sve u svima (1 Kor 15,28), odnosno sve u svemu (Ef 1,23).

Isusova savršena pobjeda, svojevolljna otkupnina, samodarovana žrtva. Kada smo na teologiji studirali o Otkupljenju, postavljali smo profesorima pitanja: Što to znači da smo mi otkupljeni? Tko je Otkupitelj? Komu je Otac ili Isus dao otkupninu? Đavlu? Jer smo bili pod vlašću sotone, začelnika grijeha i smrti? - Odgovor je bio: U ovom Božjem djelu ne vrijedi ugovor o otkupu - kao Ti meni pšenicu, a ja tebi cijenu. Ili: ti meni zaro-

bljenike, a ja tebi dolare. Ili: Ti meni duše, a ja tebi otkupninu krvlju svojom. Ni govora. Isus nas je otkupio svojom pobjedom nad Sotonom, pobjedom nad grijehom svijeta, pobjedom nad smrću svojom i našom, jer je uskrsnuo tijelom i uzašao dušom i tijelom u nebo.

Kako bismo se radovali da se izbave oni novinari bez ispaljena metka ili rakete i bez ubojstva i jednoga zarobljivača, jer Bog nije osvetnik nego pravedan i milosrdan Sudac! Kako bismo se radovali da budu oslobođene one studentice u Nigeriji pobjedom regularne vojske, bez ijedne smrti militantne skupine. Naš je Bog života, a ne Bog smrti. Ali neka on postupi po svome pravednom Sudu, kao što će i postupiti.

Isus je upravo to učinio: on je pobijedio đavla, začelnika grijeha. Skršio je moć zla prikovavši zadužnicu naših grijeha na križ koje je Otac po Isusovoj molitvi "Oprosti im jer ne znaju što čine" oprostio onima koji se kaju i oproštenje žele. Isus je na križu na Kalvariji svoj život prikazao Ocu nebeskomu iz ljubavi prema njemu i iz ljubavi prema nama, pobijedivši Sotonu i ne davši mu ni kapi svoje krvi ni lipe svoje cijene. On je to učinio veličanstvenom pobjedom nad Sotonom. Kada je Sotona mislio i govorio preko usta nekih nazočnih na Kalvariji: Sidi s križa pa ćemo ti vjerovati, nije popustio pred tim sotonskim izazovom, nego je izrekao sedam glasovitih rečenica, a nijednu nije uputio đavlu, nego: 2 rečenice Ocu nebeskomu: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine" i "Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj"; 2 rečenice Majci i voljenom učeniku: "Ženo, evo ti sina", a Ivanu: "Evo ti majke"; jednu rečenicu raskajanu razbojniku: "Još danas bit ćeš sa mnom u raju". "Žeđam" ljubavi ljudske i "Svršeno je" djelo koje si mi, Oče, zadao. Tu Isus nije apsolutno ništa dao sotonskoj sili, nego je savršeno pobijedio tu strašnu silu svojim riječima i djelima. Taj slavni križ, ta predragocjena i žrtvovana krv, to je za nas otkupnina, darovana Bogu na čast i slavu, a nama na duhovnu korist i spasenje.

Sotona je mislio da će zauvijek vladati u tijelu. Bog je poslao svoga vlastitog Sina u "obličju grješnoga tijela", tj. u stanju u kojem Kristovo tijelo nije, kao naše "oruđe grijeha", ali je kao i naše trpeljivo i podložno smrti zbog grijeha. A Bog je pobijedio grijeh time što je priopćio nama svoga Duha, koji nas oslobađa svakoga grijeha. Sada u nadi i našoj suradnji.

Isus je pobijedio moć smrti pobijedivši je svojim preslavnim uskrsnućem tijela od mrtvih, pre-

obrazbom smrtnoga u besmrtno tijelo. Kao dokaz toga uskrsnuća, to je učinio i sa svojom Majkom Marijom i Majkom Crkve te je nju uznio dušom i tijelom u nebesku slavu.

Krist je sve to učinio jer nas je ljubio (Gal 2,20), ljubio nas je do smrti, i to smrti na križu. Svjesno i svojevoljno. Time Krist otkupljuje čovjeka i stječe ga za Boga.

Pomirenje s Bogom. Isusovu otkupljenju ili posvojenju sinova Bogu, sklapanju Saveza, izbavljenju, oslobođenju, ispaštanju, zadovoljštini, možda najbolje odgovara biblijski pojam pomirenja: Mi se pomirismo s Bogom po smrti Sina njegova (Rim 5,10), po Isusu Kristu "zadobismo pomirenje" (Rim 5,11). "Bog je u Kristu svijet sa sobom pomirio" (2 Kor 5,19). Pavao ističe našu suradnju: "Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom" (2 Kor 5,2).

Zaključak. Sve što rekосmo, mi to u ovoj Kristovoj proslavi Križa liturgijski slavimo. Svetkujemo obljetnicu posvete Katedrale Bogu na Križevu 1980. godine a u čast Blažene Gospe koja je

stajala ispod Isusova Križa i čula njegove riječi da postane i bude Majkom Ivanu, njegovu učeniku i svim njegovim učenicima, sljedbenicima, svim vjernicima, Majkom po milosti. I svima nama obećao: budete li živjeli u ljubavi Božjoj; budete li se odupirali sotonu i grijehu, budete li se kajali za svoje grijehe i hranili mojim euharistijskim tijelom i krvlju što izvire iz probodena boka na Križu, i vama je zajamčen život vječni i uskrsnuće tijela koje će se pridružiti duši u vječnosti. Time je Isus izvojevao pobjedu nad svojom smrću i nad začetnikom smrti (Iv 12,31 sl. Heb 2,14). Svi plodovi Otkupljenja, dijeljenje svetih sakramenata, osobito slavljenje Euharistije, sve po rukama zaređenih svećenika i biskupa, propovijedanje i kateheze davane su sustavno u ovoj Gospinoj katedrali unatoč nevoljama koje je doživljavala, zahvaljujući hrabrosti svećenika i vjernika koji su ustrajavali. A sve dugujemo Ocu nebeskomu izvoru ljubavi, Sinu njegovu prenositelju te ljubavi i Duhu Svetomu darovatelju te ljubavi. Hvala Bogu na svemu!

ČESTITKE I ZAHVALE GENERALNOGA VIKARA

Preuzvišeni oče biskupe,
poštovani župniče don Luka, braćo svećenici,
poštovane časne sestre, svećenički i redovnički
pripravnici i pripravnice,
dragi vjernici!

Prije završnoga misnog blagoslova, u ime svih nas ovdje okupljenih, svega svećenstva, redovništva i vjernika naših hercegov. biskupija želim izreći dvostruke čestitke i zahvale.

Čestitka vama, dragi vjernici i pastoralni djelatnici, svećenici i redovnice, na čelu sa župnikom msgr. Lukom Pavlovićem. Prije 34 godine na današnji dan, na blagdan Uzvišenja Sv. Križa, ova katedrala podignuta u čast Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje svečano je posvećena. Od tada do danas ona je neiscrpno vrelo Božje milosti i ljubavi ne samo za vjernike ove župe i grada Mostara nego cijele Mostarsko-duvanjske biskupije. Ona je, u svojoj naravi i poslanju, duhovno središte Crkve u Hercegovini. Stoga, neka je slavljen Bog u svom Presvetom Jedinstvu naravi i Trojstvu osoba, čašćen u neizmjernoj Ljubavi koja je sama sebe oplijenila te se u poslušnosti Ocu za sve nas, za naše spasenje na Križu u Kristu očitovala i potvrdila. Molimo Boga da u toj snazi

Križa i neizmjerne Ljubavi, mnoge životne nevolje nadvladate te svi zajedno jednom, kada se razruši naš zemaljski dom, rukotvoren šator, prispijemo u nebesku katedralu, dom nerukotvoren na nebesima (usp. 2 Kor 5,1). U ime Ordinarijata i biskupa Ordinarija želim izraziti iskrenu zahvalu svim svećenicima, kako sadašnjim tako bivšim, sestrama redovnicama kao i svim vjernicima koji su se kao živo kamenje ugradili i ugrađuju u ovaj Božji hram i za svjedočanstvo vjere. Marija Majka Crkve bila vam moćna zagovornica. A pokojnima vječni mir!

Vama, preuzvišeni biskupe Ratko, izričemo iskrenu čestitku. Već 22 godine Vi ste naš biskup – pastir, duhovni otac, apostol Crkve u Hercegovini; jednu godinu kao koadjutor pok. biskupu Pavlu Žaniću, a evo 21 godinu Ordinarij. No, Vi, a i mi s Vama, u ovoj godini Bogu ujedno zahvaljujemo na njegovu daru 45 godina svećeničkoga služenja Kristovoj Crkvi. Vaše biskupsko geslo: *Kroz mnoge nam je nevolje u Kraljevstvo Božje* (Dj 14,22) koje se, gledajući unatrag, može čitati kao primjena Pavlove i Barnabine proročke vizije, Vi, kako onda tako i danas, vidite kao Kristovo načelo. Jer "Križ je providnosno pomagalo da

se čovjek u 'dobru ne ponese a u zlu ne poništi'", kako ste i sami rekli u intervjuu prigodom 20-te obljetnice biskupskoga posvećenja. Stoga danas, na svetkovinu Uzvišenja Svetoga križa, zajedno s Vama kličemo: "Slavimo te, Križu sveti! Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo Te, jer si svojim svetim križem svijet otkupio!" No u ovoj sv. Misi molili smo da Vas dobri Bog poštedi nepotrebnih nevolja svećeničkoga i redovničkoga grješna zastranjenja i neposluha, neautentična i neradosna svjedočenja Evandjelja, vjerničke malodušnosti i mlakosti, svakovrsne i svakorazinske razjedinjenosti, svih protunaravnih i protubožjih zakona u

parlamentima izglasanima i izvana nametnutima, ubijanja čovjeka i u njegovu začetku i u smiraju dana, nasrtaju na dostojanstvo čovjeka, ženidbe i obitelji. Sve to razara Crkvu, mistično tijelo Kristovo, ranjava Vaše pastirsko srce. Udijelio Vam svemogući Bog po zagovoru nebeske Majke obilje darova duhovne radosti, oslobodio svih neplodnih križeva kako biste, zagledani u Kristov križ, to providonosno pomagalo koje vodi k spasenju, hrabro i neustrašivo kao i do sada, povjereni Vam vjernike riječju i sakramentima pratili i za njih Boga molili. Sretno Vam i čestito bilo. *Na mnogaja ljeta – ad multos annos!*

SVETI MIHOVIL – BLAGDAN TREBINJSKE BISKUPIJE

Trebinje - u nedjelju, 28. rujna 2014., u trebinjskoj katedrali Rođenja Blažene Djevice Marije, koncelebriranu sv. Misu predvodio je apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanske biskupije biskup Ratko Perić. Na svečan je način proslavljena svetkovina sv. Mihovila Arkandela, zaštitnika Trebinjske biskupije. Katedrala je bila pretijesna da primi sve hodočasnike koji su organizirano i pojedinačno došli iz gotovo svih župa Trebinjske biskupije, ali i iz susjednih: Mostarsko-duvanjske i Dubrovačke. Sv. Misu animirali su, i u pijeonom dijelu i u liturgijskim čitanjima i molitvenim zazivima, vjernici, zbor i mladi iz župe sv. Ilije Proroka iz Stoca. Bili su nazočni i predstavnici Srpske pravoslavne Crkve, kao i načelnici općina Stolac, Ravno i Neum. Među vjernicima bile su prepoznatljive i časne Milosrdnice, koje su kao medicinske sestre 25 godina djelovale u Trebinju (1966.-1991.).

Na početku Misnoga slavlja sve je pristigle, posebno biskupa, pozdravio mjesni župnik i trebinjski dekan don Milenko Krešić. U svom se

pozdravu vratio i u povijest župe s naglaskom da se u ovoj godini spominjemo i 130. obljetnice izgradnje i blagoslova trebinjske župne crkve koju je prije 30 godina papa Ivan Pavao II. - danas sveti - uzdigao na čast katedrale. Izvrsna prigoda da se ljudski prisjetimo i molitveno zahvalimo svima onima koji su ugradili svoj dar u ovo crkveno zdanje a svoj život u tisućljetnu povijest Biskupije. I da se pomolimo za sretan ishod Biskupske sinode u Rimu koja će se idućega tjedna otvoriti.

Biskup je izrazio radost zbog svečarskoga dana u kojem se čita duh vjere i zajedništva te sve pozvao da stanemo pred Gospodina priznajući svoju grješnost ali i ispovijedajući obilno Božje milosrđe. Svi se molimo i borimo da se oslobodimo zla, duševnoga i tjelesnoga. Neka nam u tome pomogne moćan zagovor sv. Mihovila Arkandela.

Po biskupovu pozivu, prigodnu je propovijed održao generalni vikar don Željko Majić.

Nakon sv. Mise župnik je otvorio sva vrata župnoga dvora i pripadnih prostora s vrtom za stolno zajedništvo klera i puka. Hvala mu!

POZDRAV ŽUPNIKA DON MILENKA KREŠIĆA

Zahvala u prvom redu Svemogućem Bogu za sve milosti, darove i blagoslove kojima nas neprestano obdaruje! Zahvaljujemo Sv. Mihovilu Arkandelu, našem nebeskom Zaštitniku, kojega danas liturgijski slavimo ovdje u katedralnoj crkvi, kanonski ujedinjenih biskupija, trebinjske

i mrkanske, s molbom da u našim slabostima i padovima njegova zaštita nikada ne prestane.

Pozdrav Vama, apostolski upravitelju spomenutih biskupija, biskupe Ratko. Dobro nam došli u Trebinje, sjedište ove drevne biskupije da danas s okupljenim svećenstvom i vjernicima predvo-

dite sveto Misno slavlje na slavu Bogu Svemogućemu o svetkovini Sv. Mihovila, anđeoskoga vojskovođe, zagovornika i pratitelja vjernoga Božjega naroda.

Pozdrav vama, braćo svećenici. S nama su danas:

- don Željko Majić, generalni vikar,
- don Vinko Raguž, župnik u Dračevu i dekan Stolačkoga dekanata,
- don Ivo Šutalo, župnik u Studencima i dekan Ljubuškoga dekanata,
- don Antun Pavlović, župnik u Hrasnu i upravitelj Svetišta Kraljice Mira,
- don Ivica Puljić, župnik u Neumu,
- don Nedjeljko Krešić, župnik u Gracu,
- don Pero Marić, župnik u Hutovu,
- don Pero Pavlović, župnik u Ravnom i upravitelj u Trebinji,
- don Rajko Marković, župnik u Stocu,
- don Damjan Raguž, župnik na Rotimlji,
- don Marko Šutalo, župnik na Aladinićima,
- don Gordan Božić, župnik na Domanovićima,
- don Blaž Ivanda, župnik u Čeljevu,
- don Josip Galić, župnik u Potocima (Bijelo Polje),
- don Stanko Lasić, katedralni župnik u Dubrovniku,
- o. Pero Nikolić, voditelj isusovačke rezidencije u Dubrovniku,
- Robert Ćibarić, župnik u Postranjama i na Brgatu,
- don Vilim Petrović, župnik u Mandaljeni,
- don Ante Čarapina, župni pomoćnik na Aladinićima.

Poseban pozdrav ovdje prisutnim predstavnicima Zahumsko-hercegovačke i primorske eparhije na čelu s o. Miroslavom Ratkovićem. Oče Miroslove, dobro nam došli i naše pozdrave i poštovanje prenesite gospodinu vladiki Grigoriju.

Pozdravljam također načelnike općina: Neuma, Ravna i Stoca kao i predstavnike "Zavičajne udruge Neum" iz Dubrovnika.

Pozdrav i zahvala župnomu zboru iz Stoca koji će danas svojim pjevanjem pratiti ovo Euharistijsko slavlje kao i čitačima iz stolačke župe.

Radostan i srdačan pozdrav vama, dragi vjernici-hodočasnici, koji danas dođoste iz župa naše Trebinjske biskupije, Mostarske i Dubrovačke, da ovdje u Trebinju, svetom Božanskom službom proslavimo našega nebeskog Zaštitnika sv. Mihovila Arkandela. Neka vas u životu prati njegova pomoć i zaštita kod Boga.

Ove godine slavimo i svojevrsan jubilej. Naime, protječe 130 godina od blagoslova crkve i 30 godina od uzdignuća crkve na dostojanstvo katedrale Bogu posvećene u čast Rođenja Blažene Djevice Marije. Stoga može biti duhovno korisno da se malo prisjetimo svoje prošlosti:

Prije, otprilike, tisuću godina, možda koju godinu i više, ljetopisci, odnosno kroničari zabilježiše da je "kralj" Belo Pavlimir umro u jednom gradu Tribunije i pokopan u crkvi sv. Mihovila. Spomenuta crkva sv. Mihovila vjerojatno je bila katedrala trebinjskoga biskupa jer je biskupija osnovana malo prije toga, a njezina tradicija od samih početaka govori da je bila posvećena sv. Mihovilu arkandelu. Kako crkvu, odnosno katedralu spomenuše tadašnji ljetopisci, o njoj zadugo više ni traga ni glasa. Sve činjenice upućuju da je bila ovdje negdje u Trebinju, uz Trebišnjicu.

Kada je ta crkva srušena ili se urušila, ne znamo. Pretpostavljamo da bi to moglo biti u vrijeme tatarske provale četrdesetih godina 13. stoljeća ili nakon što je raški kralj Uroš I. protjerao trebinjskoga biskupa pedesetih godina istoga tog stoljeća. Uglavnom od tada u Trebinju ponovno, ni traga ni glasa, o katoličkom biskupu i katoličkoj crkvi.

Istina, on se spominje ponovno neposredno prije turske provale oko 1450. u benediktinskom samostanu sv. Petra u Čičevu, desetak kilometara južnije od Trebinja. Spominje se na otoku Mrkanu gdje također slavi "pontifikale" – svečane Mise koje biskup slavi na području svoje biskupije, opet u crkvi sv. Mihovila, ali u Trebinju sve do 1884. nema mu spomena.

A onda, 8. lipnja 1884. godine, dubrovački biskup Mato Vodopić, apostolski upravitelj ove biskupije, piše "poštovanomu svećenstvu i milomu puku biskupije Mrkano-trebinjske": "...o preljubljeni Sinovi: *gaudium magnum anuntio vobis* (veliku vam radost obznanjujem); veselje koje uzradovati će sve iskrene katolike našega naroda, a napose vas, poštovani Svećenici, i pravovjerni puče Mrkano-Trebinjske Biskupije. Što uprav u sred staroga *Tribuniuma*, u sred Trebinja, nakon četrsta godina progonstva, opeta sazida se i uzdigne prva Katolička Crkva na čast Porogjenja Prečiste Djevice..." Toga dana bi blagoslovljena novosagrađena crkva u Trebinju, posvećena Bogu, na čast Male Gospe. A onda sto godina poslije, 31. svibnja 1984. iz Rima od pape, sada svetoga Ivana Pavla II., stiže glas: "Sveti Zbor za širenje kršćanskog imena, nakon što je sve zrelo promotrio, snagom ovlasti koje mu je udijelio Sveti Otac po

Božjoj Providnosti Papa Ivan Pavao II. ovim Dekretom koji od sada ima vrijednost Apostolskog pisma s pečatom, odlučio je da spomenuta crkva Bogu posvećena na čast Blažene Djevice Marije, kao što je bila također u prošlim vremenima prvostolna crkva iste biskupije, posvećena svetom Mihovilu arkandelu, glavnom Zaštitniku biskupije, i svetom Petru apostolu, bude uzdignuta na dostojanstvo i stupanj katedralne crkve Trebinjske i mrkanske biskupije sa svim pripadnim pravima i povlasticama, unatoč bilo kakvoj protivnosti."

Negdje od 1250. godine i bez crkve i bez katedrale. A onda 630 godina poslije najprije crkva pa sto godina poslije i katedrala.

Što reći nego ponoviti sa svetim Piscem: "O dubino bogatstva, i mudrosti, i spoznanja Božjega! Kako li su nedokučivi sudovi i neistraživi putovi njegovi! Doista, *tko spozna misao Gospodnju, tko li mu bi savjetnikom? Ili, tko ga darom preteče da bi mu se uzvratiti moralo?* Jer sve je od njega i po njemu i za njega! Njemu slava u vjekove! Amen (Rim 11, 33-36).

PROPOVIJED GENERALNOGA VIKARA

Preuzvišeni biskupe Ratko,
poštovani dekane i župniče trebinjski don Milenko i stolački don Vinko,

braćo svećenici, poštovane sestre redovnice,
dragi hodočasnici i vjernici!

Iako Crkva danas slavi sva tri Arkandela: Mihaela, Gabriela i Rafaela koje kao duhovna bića ne možemo raspoznavati po liku, nego po ispunjenju zadatka od Boga im dana, po njihovu djelu, mi u ovoj sv. Misi - pa i u ovoj prigodnoj riječi - naglasak stavljamo na sv. Mihovila, zaštitnika ove drevne Trebinjske biskupije. I ne činimo ništa protucrkveno. Jer u Mihaelu – na hebrejskom: *Mi-ha El* = Tko je kao Bog - mi slavimo i Božju jakost - Gabriela, i Božji lijek – Rafaela, i svih devet korova anđeoskih. Mi u ovom slavlju zajedno s Psalmistom pjevamo i odajemo slavu Bogu, Gospodaru nad gospodarima (Ps 136), nenadmašivu u djelima, onomu pred čijim se Prijestoljem prigiba svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika (usp. Fil 2,5-11), Bogu koji nam šalje anđele kao svoje glasnike, i koji više puta i na više načina nekoć govoraše ocima u prorocima; a, evo, nama progovara u Sinu (usp. Heb 1,1-2), izrazu svoje Ljubavi, trajnom Liku koji se nije kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe "opljeni" uzevši lik sluga, postavši ljudima sličan, obličjem čovjeku nalik, koji ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu (Fil. na istom mjestu).

Ime Mihael – Mihovil u sv. Pismu pojavljuje se pet puta. U Starom Zavjetu u knjizi proroka Daniela tri puta, gdje se sv. Mihovil pokazuje kao veliki knez koji štiti sinove Božjega naroda (Dn 10,13. 21; 12,1) te dva puta u Novom Zavjetu: u Judinoj poslanici (r. 9) i u knjizi Otkrivenja. Priказ iz Otkrivenja najdramatičniji je i nama najpoznatiji. Tko to još nije čuo za ovaj odlomak, koji

i danas pročitamo: "I nasta rat na nebu: Mihael i njegovi anđeli zarate se sa Zmajem. Zmaj uđe u rat i anđeli njegovi, ali ne nadvlada. I ne bijaše im više mjesta na nebu. Zbačen je Zmaj veliki, Stara zmija - imenom đavao, Sotona, zavodnik svega svijeta. Bačen je na zemlju, a s njime su bačeni i anđeli njegovi" (Otk 12,7-12).

Nadahnuta ovim svetopisamskim tekstovima, kršćanska ikonografija prikazuje sv. Mihovila kao borca u oklopu i s mačem ili kopljem u ruci. Crkva, pak, od najstarijih vremena iskazuje prema svetom Mihovilu osobito štovanje i duboku pobožnost. Ona ga u borbi što se vodi protiv sila zla, a i vodit će se do svršetka vremena, promatra kao svoga moćnog zaštitnika, koji joj je svojom zaštitom trajno prisutan. I nije nikakvo čudo da je sv. Mihovil izabran za zaštitnika ove tisućljetne Biskupije koju su kroz svu povijest salijetale razne sile i nasilja, gnječena s jedne i druge strane, često u pogibelji da potpuno nestane. Ali, snagom vjere u Trojedinoga Boga čija su vremena, svijet i sve na njemu, i suobličavanjem Kristu Patniku, u sinovskoj odanosti i ljubavi prema nebeskoj Majci, u čašćenju Svetih i to onih snažnih biblijskih likova, u poslušnosti i vjernosti Crkvi, držeći se Božjega Zakona i Kristova Evanđelja, ova Biskupija, nakon tolikih Velikih petaka, doživljavala je slavu Uskrsnuća. Na krilima sv. Mihovila dizala se iz pepela te sve protivne vjetrove nadmoćno svladavala po Onome koji nas uzljubi. Uvijek uvjerena da: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor ne može je rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem. (usp. Rim 8, 37-39).

Iako u hrvatskom prijevodu ime sv. Mihovila počinje s upitnom riječicom "tko", ono u sebi nika-ko nije upitnik, besciljno traženje i izgubljeno lu-

tanje. Ono je potvrda veličine i jedincatosti Božje, ono je radostan usklik ispovijesti, navještaj: Samo je jedan Bog!, ono je poziv: Njega časti, Njemu se klanjaj, Njega ljubi, Njegove zapovijedi izvršavaj, po Njemu živi i blagoslovljen ćeš ti i potomstvo ti uvijek biti te mir i radost s korovima anđeoskim vječno uživati. Stoga je potrebno i danas i ovdje postaviti pitanje: Koliko se ova Istina u nama primila, kako je proživljavamo, ispovijedamo, naviještamo i svjedočimo?

I nasta veliki rat na nebu. Zbačen je Zmaj veliki, Stara zmija - imenom đavao, Sotona, zavodnik svega svijeta. Bačen je na zemlju, a s njime su bačeni i anđeli njegovi. Velik rat, borba na nebu, dakle, i prije nego je postao ovaj vidljivi svijet i sve na njemu s čovjekom vrhuncem Božjega stvaranja, zarazio je zemlju zlom. Stoga nikakvo čudo što se, poput anđela na nebu, i čovjek na zemlji našao pred izazovom i kušnjom, što se i od njega, poput korova anđeoskih, tražio odgovor: Biti Božji ili "biti kao Bog", što je u svojoj lukavosti ponudio Lucifer. Rana izbora ostade na tijelu i duši čovjeka i čovječanstva. Biti kao Bog postade ljudima draže i bliže od: Tko je kao Bog! Prihvatljiviji i bliži Lucifer od Mihaela!

Ovu stvarnost na posebno težak način proživljavamo danas kada se ljudski um u velikom nerazmjeru s duhom razvio, do te mjere uzoholio, da svim silama nastoji svrgnuti Boga s njegova prijestolja, istisnuti ga iz javnoga i privatnoga života, pogaziti sve što je sveto, uništiti od Boga uspostavljen red, taj jamac i čuvar mira u duši, obitelji i društvu. Sile zla neviđenom agresivnošću grade svijet bez Boga. Uspostavlja se novi svjetski poredak u kojem se promovira luciferski zavodnički sjaj koji Crkva i vjernička duša prepoznaje u sedam glavnih grijeha. Udarilo se na život, na moralni poredak, dostojanstvo osobe, braka i obitelji, na vrijednost žrtve, rada i poštenja. I ne staje se sve dok Istina ne uzmakne pred zavodničkom laži, dobro pred zlom, život pred smrću. I nije ovo svojstvo i djelo samo onih koji ne upознаše Boga a spoznaše sposobnost i moć vlastita razuma i ljudske snage. Nije ovo svojstveno samo onima kojih djela Crkva ne može ne prokazati i ne osuditi. Ovo je stvarnost, na žalost, i nerijetko, i vjerničke duše toliko puta Milošću pomilovane i Svjetlom odozgor prosvijetljene. Ovo je stvarnost razdijeljena čovjeka u sebi samomu koji obilje Božjega dara koristi na bezbožan – protubožan način. I zašto se onda čuditi okusu i mirisu, gnjilosti i truleži i u sebi i oko sebe?!

Stoga, draga braćo i sestre, ova je svetkovina još jedan svečan blagdan koji nas stavlja pred upitnik: Tko je za mene Bog? Koliko je on uistinu bitan ili je sporedan u mom životu? Je li on Prvi i Jedini ili imamo drugih bogova? Pretpostavljam li Njegovu prvenstvu osoban posao, vremenit uspjeh, karijeru, prolaznu materiju koja nam daje lažan privid sjaja i životnoga ostvarenja. A zadatak ovozemnoga života jest: biti Božji, biti po Bogu, po njegovu planu pobožanstvenjenja, a ne umišljati se i vladati kao gospodar života i moralnoga zakona, jer samo je jedan Bog. "Njega ljubiti iz svega srca, iz svega razuma i iz sve snage i ljubiti bližnjega kao sebe samoga – više je nego sve paljenice i žrtve" (Mt 12,33). Ovaj Božji Arkandeo stalan je poziv da u sebi srušimo sva lažna ljudska božanstva te se okrenemo istinskomu Bogu, Ocu koji nam kao djeci prašta, Bogu Sinu koji nas svojom mukom, smrću i uskrsnućem otkupljuje i Bogu Duhu Svetomu koji nas potiče na kajanje. Ovo je poziv služenja jedinomu Bogu koji život ispunja srećom i radošću. Jer Njemu služiti, znači kraljevati.

Bogoslužje ovoga svetkovinskog dana zorno ističe trostruku ulogu sv. Mihovila u službi Crkve. On je branitelj, molitelj i pratitelj.

Kao branitelj neka nam pomaže u borbi koju svatko od nas mora stalno voditi protiv zla u sebi i oko sebe! A pobijediti zlo u sebi više je nego sav svijet zadobiti. Jer: "Što koristi čovjeku ako sav svijet zadobije, a sebe samoga izgubi ili sebi naudi?"

Kao molitelj neka nas zagovara i naše molitve poput miomirisna kâda prinosi Gospodinu, nauči nas moliti, osobno, obiteljski i liturgijski. Jer samo će nas molitva osloboditi isprazne uznositosti – đavolske oholosti te ćemo u poniznosti biti sposobni i svoje srce otvoriti šaptanju blagog povjetarca u kojem je Bog, kojega se vjernička duša ne plaši i od kojega se ne skriva, onaj koji ulazi u naše srce i sve nas pobožanstvenjuje i čini sposobnima vršiti ono što je Njegova sveta volja.

A kao pratitelj neka nas vodi i prati na našim životnim putovima prema nebeskom kraljevstvu odakle je snažnom Božjom mišicom izbačen stari neposlušni i oholi zavodnik, Sotona, Beelzebul, đavao, napasnik!

Sveti Mihovile arkandele, vođo i predvodniče nebeskih vojska, čuvaru duša i pobjedniče nad zlim dusima, služitelju nebeskoga kraljevstva, naš divni pokrovitelju nadljudske savršenosti i moći, udostoj se nas, koji te s pouzdanjem za pomoć molimo, osloboditi od svakoga zla i učini da mi pod tvojom dragocjenom zaštitom svakoga dana našem Bogu vjerno služimo! Amen

DUHOVNOST

SVEĆENIČKE DUHOVNE VJEŽBE

Bijelo Polje – Potoci. Ove godine - kao i svake prethodne - Biskupski ordinarijat u Mostaru zakazao je dva termina svećeničkih duhovnih vježbi. O tome je dijecezanske svećenike hercegovačkih biskupija obavijestio generalni vikar don Željko Majić **službenim dopisom**, od 26. svibnja 2014. (prot.: 486/2014.). U Pismu je istaknuo: "Saborski Dekret o službi i životu prezbitera 'Presbyterorum ordinis' propisuje: 'Da bi u svim prilikama života mogli gajiti jedinstvo s Kristom, prezbiteri osim savjesna izvršavanja svoje službe raspolazu općim i posebnim sredstvima, novima i starima, koja Duh Sveti nije nikada prestao podizati u Božjem narodu i koja Crkva preporučuje za posvećenje svojih članova, štoviše ponekada i zapovijeda' te nastavlja: 'Da bi svoju službu vjerno vršili neka im bude na srcu dnevni razgovor s Kristom Gospodinom u posjećivanju i osobnom čašćenju svete Euharistije. Neka se rado povlače u **duhovnu samoću** i neka visoko cijene **duhovno vodstvo**' (PO, 18).

A *Zakonik kanonskoga prava* određuje: "U svojem življenju klerici su na poseban način obvezni nastojati oko svetosti, jer su oni, po svetom redu na nov način posvećeni Bogu, djelatelu Božjih otajstva u služenju njegovu narodu" (kan. 276 §1). "Da bi mogli nastojati oko tog savršenstva dužni su posvetiti se **duhovnoj sabranosti**, prema propisima krajevnog prava" (§ 2. t. 4.).

Sukladno našoj "krajevnoj" praksi, za dijecezanske svećenike naših biskupija, i ove 2014. godine organiziramo dva turnusa Duhovnih vježbi u Caritasovu duhovno-kulturnom centru "Emaus" u Potocima. Pristojbu za boravak u Emausu podmiruje svaki pojedini svećenik, a za voditelja duhovnih vježbi brine se Ordinarijat.

Prvi turnus: Početak - u ponedjeljak, 30. lipnja u 20 sati (večera u 19.00). Završetak - u četvrtak,

3. srpnja nakon ručka. Voditelj: dr. don Edvard Punda, duhovnik Splitske bogoslovije i profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu.

Drugi turnus: Početak - ponedjeljak, 25. kolovoza u 20 sati (večera u 19 sati). Završetak - u četvrtak, 28. kolovoza nakon ručka. Voditelj: msgr. Ratko Perić, biskup.

Svi su svećenici obvezni u savjesti obaviti godišnje duhovne vježbe. Ako nekomu ne odgovara gore navedeni termini, slobodan je potražiti voditelja i vrijeme koje mu se čini prikladnijim, uz obvezu da na Ordinarijat dostavi potvrdu o obavljenim Duhovnim vježbama. Hodočašće na grobove apostolskih prvaka u Rim ili u Svetu Zemlju nadomješta obvezu Duhovnih vježbi. I o tome neka se dostavi pisana potvrda na Ordinarijat."

U prvom terminu, od 30. lipnja do 4. srpnja sudionici su bili ovi svećenici: Ivan Bijakšić, Jozo Blažević, Ante Brajko, Bariša Čarapina, Božo Goluža, Stipe Ivančić, Ivan Kordić, Željko Majić, Luka Mamić, Antun Pavlović, Luka Pavlović, Jakov Renić, Rade Zovko.

U drugom terminu, od 1. do 4. rujna 2014. sudjelovali su ovi svećenici: Ante Ivančić, Ivica Puljić, Rajko Marković, Ilija Drmić, Ivan Štironja, Vinko Raguž, Milenko Krešić, Augustin Radović iz Bagalovića, te trojica kandidata za đakonat: Damir Pažin, Josip Čule i Marin Skender.

Obavijestili su Ordinarijat da su na drugim mjestima obavili duhovne vježbe đakoni za prezbiterat: Ante Čarapina i Tomislav Zubac te svećenici: Dragan Filipović, Niko Luburić, Nikola Menalo, Ivan Marčić, Ivan Perić, Pero Marić, Stipe Gale, Damjan Raguž, Ivo Šutalo.

I bez obzira na koncilске dekrete i crkvene kanone – svaki svećenik dužan je po samoj naravi svoga duhovnog života provesti nekoliko dana u posebnoj sabranosti i molitvi što se obično naziva

duhovnim vježbama. Prijašnji je Kodeks iz 1917. godine peremptorno propisivao da svaki svećenik treba obaviti u tri godine duhovne vježbe od tri dana. Prigodom pisanja novoga *Zakonika kanonskoga prava iz 1983.* neki su čudom čudili da na takav način treba propisivati trogodišnje trodnevne duhovne vježbe svećeniku kojemu je inače

glavni svakodnevni cilj duhovni život ne samo njegov nego i njegove pastve. Zato je u ovom *Zakoniku* rečeno: svake godine! Naš je Ordinarijat ozakonio tu praksu i godišnje omogućio dva turnusa duhovnih vježbi.

Donosimo osvrt na drugi turnus iz pera don Ilije Drmića:

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE I KANDIDATE ZA ĐAKONAT U POTOCIMA

U Centru za obrazovanje i duhovnost, *Emaus*, u Potocima kod Mostara održane su ovogodišnje duhovne vježbe za svećenike od 1. do 4. rujna i za kandidate za đakonat s dva dana dulje, tj. do 6. rujna 2014. Tema je bila život i uloga *Blažene Djevice Marije u Isusovu djelu spasenja*. Bogoslovima je biskup održao predavanja u dodatna dva dana prema dvjema poslanicama sv. Pavla Timoteju, koje imaju zajedno deset poglavlja, prva šest a druga četiri. Bilo je ugodno i pobudno za duhovnost i obnovu duha slušati predavanja o svetopisamskim i crkvenim istinama o Gospi.

Nakon pojedinih predavanja bilo je prilike za šetnju i meditaciju u Caritasovoj zgradi i lijepo zazelenjenom i cvijećem prošaranom dvorištu uz Neretvu, unatoč kiši koja nas je povremeno škropila. Inače u ovome ljetu pokatkad je sipila sa sun-

cem, katkad pljuštala s gromovima, gdjekad padala s poplavama s kojima se i danas borimo. Slavije svete Mise bilo je svakoga dana navečer u 18.00 sati, osim završnoga dana u 11.00 sati, a klanjanje u srijedu do Mise i s mogućnošću svete Ispovijedi. Moljenje Brevijara otpočinjalo je u 7.30 sati Jutarnjom i tijekom dana raspoređivano sukladno predavanjima i svetoj Misi da bi časoslovna molitva natopila poput kiše duše svih sudionika.

Zanimljiva je primjedba budućih đakona tijekom biskupovih predavanja, što se zaključuje iz Poslanica, da je sv. Pavao napisao svojevrstan statut đakonata i đakonske službe, koja je u Crkvi uvijek prisutna, ali nekada naglašenija u smislu trajnoga đakonata kao u Prvoj Crkvi, te sve više danas u pojedinim Crkvama, a uvijek prisutna kao prijelazno razdoblje za prezbiterat.

DUHOVI PROFIL VJEROUČITELJA

Sarajevo, 30. kolovoza 2014. - Na poziv mr. don Tome Mlakaća, pročelnika Katehetskog ureda Vrhbosanske nadbiskupije, biskup Ratko Perić održao je 30. kolovoza 2014. u Sarajevu, među ostalim predavačima i svjedočenjima, predavanje o duhovnom profilu vjeroučitelja. Bio je to XVIII. katehetski dan u Nadbiskupiji, gdje se okupilo oko 150 vjeroučitelja: svećenika, redovnika, redovnica i laika. Danu je bio nazočan i kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, koji je završio ovaj seminar predvođenjem sv. Mise u bogoslovijskoj crkvi sv. Ćirila i Metodija i prigodnom propovijedi. Ovdje donosimo cjelovito Biskupovo izlaganje.

Ne možemo govoriti o duhovnim kvalitetama vjeroučitelja,¹ barem onim temeljnim, a da uvodno ne dotaknemo strahovitu stvarnost grijeha koji je zavišću i zavodljivošću đavla preplavio ljudski rod i ohološću prvoga bračnog para donio nam tragediju smrti. Taj je "griješ svijeta" (Iv 1,29), đavla i samu smrt svojom smrću pobijedio Krist Gospodin a svojim uskrsnućem obećao nam i darovao život vječni. On nas je početno opravdao i otkupio bez nas, ali nas ne će konačno spasiti bez nas, bez naše vjere i dobrih djela. Pođimo od početka.

¹ Vidi članak: "U čemu je uspjeh vjeroučitelja?", u: *Obnovljeni život*, 4/1976., str. 320-333. Na internetu: <http://www.cbismo.com/index.php?mod=vijest&vijest=1520>.

Stvaranje nevidljivoga svijeta. Vjerujemo da je Bog na nebesima stvorio mirijade mirijada besmrtnih duhova i rasporedio ih u korove niže, srednje, više: anđele, arkandele i vrhovništva; zatim vlasti, sile i gospodstva; i konačno prijestolja, serafine i kerubine. Ne znamo ni iz Objave, ni iz Predaje, ni iz teologije ni koliko ih ima, ni kada su prije ljudi stvoreni, ni kolik im je umni kapacitet i slobodna volja. Jedno je sigurno: umom nadilaze svako ljudsko biće, a vjerojatno se razlikuju i u međusobnoj hijerarhiji po umnoj sposobnosti koju im je Bog darovao.

Sigurno je da su svi bili stavljeni na kušnju jednoga trenutka u kojem je bila njihova sudbina vječnosti. Ne znamo u čemu se sastojala ta kušnja ili provjera povjerene im slobode i inteligencije.² Ne znamo ni koliko ih je položilo ispit i ostalo u anđeoskim bijelim haljinama, a koliko ih je propalo i pretvorili se u crne đavle,³ niti znamo iz kojih su sve zborova bili. Nakon kušnje zli anđeli ili đavli okrenuli su leđa k Bogu, a odvratili lice svoje od njega, zauvijek. Ne znamo da je kod njih bilo ikakva rasta i napretka, nego samo neka vrsta promjene iz stanja prijateljstva u stanje neprijateljstva. Ljubav su pretvorili u mržnju, radost u zavist, dobro u zlo, ljepotu u rugobu, sreću u nesreću, život u smrt, unatoč što su na sve to bili auktoritativno upozoreni.

Iz Objave dakle vrlo malo znamo o tim duhovnim stvorenjima, eto toliko da su anđeli u službi Božjoj, u službi Isusovoj od njegova utjelovljenja do uzašašća, a i u službi ljudskoj. I kao što anđeli imaju utjecaja na ljude, kao njihovi čuvari, pomoćnici, navjestitelji, slično i pali anđeli ili đavli, demoni imaju, po Božjem pripuštenju, nekoga utjecaja na ljude. E sada kao što vjerujemo da svaki čovjek ima svoga anđela čuvara, koji ga čuva od grijeha i neprimjetno vodi putem spasa, tako ne znamo ima li svaki čovjek i svoga đavla napasnika koji ga namiče na grijeh. Isus nas nije poučavao ni u angelologiji ni u demonologiji, nego u tome kako se anđeli raduju zbog "obraćena grješnika" (Lk 15,10), a kako se đavla trebamo čuvati u svakom trenutku svoga života i svaki dan moliti, kao što nas je poučio u Očenašu, da ne padnemo u napast nego da nas Otac nebeski izbavi od Zloga (Mt 6,13).

Stvaranje vidljivoga svijeta. Onda je Bog odlučio stvoriti ovaj materijalni svijet i na njemu tri stupnja života: nepokretni botanički koji obuhvaća sve biljno raslinstvo, zatim pokretno-poletno zoološko carstvo koje obuhvaća sve raznolike životinje po kopnu, ribe u vodi, ptice u zraku, i psihofizički antropološki svijet čovjeka, čovječanstva. Ova prva dva stupnja ostaju na razini života, ukalupljena u zakone rasta i nagone razmnožavanja, a ta prolazna živa bića nisu obdarena duhom i slobodom, pa su prema tomu bez napretka i kulture, i bez vječnoga života.

Konačno šestoga dana, tj. na kraju djela stvaranja, Bog je proizveo prve ljude: "Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci – svoj zemlji – svim gmizavcima što puze po zemlji! Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih" (Post 1, 26-27). U drugoj verziji istoga čina stvaranja čitamo kako je Bog od zemaljskoga praha stvorio čovjekovo tijelo, Adama - Zemljana, udahnuo mu dušu, a onda – a da čovjek nije ni primijetio, zbog "tvrda sna" - stvorio je od njegova "rebra" (Post 2,21), novo tijelo, Evu – majku živih, kao njegovu družicu i roditeljicu novih bića. Prvi je dakle zaručnički par iste ljudske naravi, iste kosti, iste krvi, istoga materijala, iste duhovne kvalitete, s razlikama psiho-fizičkih obilježja, psiho-fizičke privlačnosti, uzajamne psiho-fizičke upućenosti i dopunjenosti, dvospolnosti. Dao im darove svetosti i pravednosti, tj. dar prijateljstva ne samo za njih, nego nasljedno i za sve njihove potomke, tj. zadao im zadaće da se množe i zemlju sebi podlože: On ih je osobno vjenčao, tj. blagoslovio ih i rekao: "Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite!" (Post 1,28).

Provjera – pad – istočni grijeh. Iako se provjera ili kušnja povjerenih darova te Adamov i Evin vlastiti pad opisuje tek u 3. poglavlju Geneze, on se dogodio dok su prvi ljudi bili u stanju svetosti i pravednosti, prije rađanja djece.

Prvi su ljudi prenijeli potomstvu ljudsku naravanranjenu prvim grijehom, lišenu izvorne milosti. Ta se lišenost zove "istočni grijeh". Kao posljedica toga ljudska je narav oslabljena u svojim moćima, podložna neznanju, trpljenju, vlasti smrti i sklonosti grijehu (ta se sklonost naziva "požuda").

² Općenito se smatra, zajedno sa sv. Tomom Akvinskim, da su stavljeni pred Majku i njezina Sina Isusa da mu se poklone. Većina je prihvatila, a jedan dio nije.

³ Knjiga *Otkrivenja* kaže: "Zmaj velik, ognjen, sa sedam glava i deset rogova; na glavama mu sedam kruna, a rep mu povlači trećinu zvijezda nebeskih" (Otk 12,3-4).

Mi držimo, s Tridentskim koncilom, da se istočni grijeh prenosi zajedno s ljudskom naravi "ne oponašanjem, nego rađanjem", i da je zato "svakomu vlastit".⁴

Ovaj nam je uvod o iskonskom grijehu nužno trebao da bistro uvidimo opći kontekst u kojem se čovjek nalazi, tj. dvije činjenice:

Tijelo: Bog je stvorio čovjekovo tijelo, Adamovo i Evino, dao mu je genijalno savršenstvo u konstituciji i funkciji, od začeca do preminuća, ali je podložno ne samo prirodnom zakonu rasta nego zbog grijeha zakonu raspadanja: bolesti, patnji i konačno smrti.

Duša: Bog je stvorio čovjekovu dušu, besmrtnu, u koju je stavio dvije potencije svoje slike i prilike:

prvu potenciju ili moć, kvalitetu razuma - **svijest**, koja se kroz život s mukom razvija od tabule rase do enciklopedijskoga čovjeka;

drugu potenciju ili sposobnost, slobodnu volju - **savjest**, koja se s jednakom mukom odgaja u obitelji, u školi, u društvu da okrene pravim putom. Te dvije sposobnosti obrazovanja svijesti i odgoja savjesti jesu čovjekova bitna novost u odnosu i na bića iznad sebe kao što su anđeli, koji su to zadobili u savršenstvu u hipu stvaranja, i na bića niža od sebe kao što su životinje koje toga uopće nemaju, osim ugrađenih nagona. To znači da je Bog stvorio čovjeka kao svoga suradnika koji će tijekom života aktualizirati svoje potencijale, usavršavati svoje prirodne talente, da se vidi kakav je udio njegov, a kakav je Božji.

Mi se ovdje ograničavamo na duhovni profil ili oris vjeroučitelja. Pretpostavljamo da su takvi vjeroučitelji ili vjeroučiteljice maturirali četverogodišnju srednju školu. Da su završili i visoku teološku izobrazbu na nekom fakultetu ili institutu. Da nisu na tome stali nego da se i dalje znoje, da čitaju, pišu, proučavaju, upotpunjuju svoje znanje koje su propustili u vrijeme školovanja i koje se stalno nameće u životu.

I. - SVIJEST. Najprije ćemo o umnoj sposobnosti, odnosno o potrebi školske i permanentne izobrazbe, o svijesti, a onda o savjesti. Naš razum ima tri kvalitativna stupnja djelovanja, od kojih je svaki u sebi čudesan i koji traži svakodnevno i sustavno vježbanje, razvijanje, njegovanje, provjeravanje.

Prvi stupanj ili čin: shvaćanje, razumijevanje, poimanje, "kopčanje". To je temeljna naša spo-

sobnost: da razumijemo o čemu se radi, da nam je jasan *status quaestionis*. Da razumijemo što profesor priča, što pisac piše, što predavač izlaže. Ako to ne razumijemo, ako nemamo pojma što je posrijedi, kako ćemo dalje.

Iz svoga se iskustva na Institutu sjećam da sam se prilično nelagodno osjećao i podobro čudio što studenti, a većinom su bile studentice, gotovo ništa ne pitaju, rijetki su bili takvi dijaloganti. Ponekada sam znao tražiti da ponove što sam izlagao. I više bi zastali nego odgovarali. Slično kaže i poneki drugi profesor. To znači da temeljno nisu razumjeli ili im, ako su razumjeli, nije trebalo nikakvih pitanja. Kao da nisu bili zainteresirani, osim da odslušaju te sate, da polože nekako ispite i da se zaposle. Sada bi me zanimalo: pitaju li sada takve vjeroučitelje njihovi vjeroučenici, ne da zastave sat i odvuku pozornost vjeroučiteljice na drugu stranu, nego da se odgovori osmoškolcu ili srednjoškolci na razini njihove dobi i pameti.

Moram ipak priznati - i to je pozitivno - da sam u jednom susretu permanentnog obrazovanja vidio puno razgovorljivije brojne vjeroučitelje nakon određene prakse u školama, jer su vjerojatno i sami bili zasipani raznim vjeroučeničkim životnim pitanjima, gdje se trebalo snalaziti i boriti.

Drugi stupanj ili čin uma odnosi se na **pamćenje** shvaćenoga, na sjećanje pročitana, na memoriju, sposobnost da zadržimo u sebi što smo čuli, čitali i vidjeli, a da nam to ne propadne kao voda kroz rešetko.

Čini se da se u datoteku memorije ukuca sve što čujemo, pročitamo i vidimo, ali ne možeš to pozvati "klikom" kada hoćeš i kako hoćeš. Pogotovo ne možeš kada ti zatreba, na ispitu i u drugim hitnim slučajevima. Općenito se smatra da iz jedne propovijedi ne zapamtimo nijedne ideje, kamoli dvije ili tri koje je propovjednik naglašavao do iznemoglosti, nego nam ostane tek neki puki osjećaj, maglovit dojam, neka slika, primjer, senzacija. A kamoli da bismo mogli nastaviti razmišljati o toj propovijedi dalje. Ne zaboravi da je slično i s tvojim predavanjima u školskoj nastavi.

Razvoj umnih sposobnosti shvaćanja i pamćenja ide usporedo s razvojem našega tijela koje se razvija do svoje zacrtane punine uzrasta, tj. do 23. godine. Samo što tijelo ide u determiniranu rastu, a umne sposobnosti u slobodnu razvoju. Tako idemo i u školovanju: prvih šest-sedam godina

⁴ Pavao VI., "Sollemnis professio fidei", 29. VI. 1968. u: *Enchiridion Vaticanum*, 3, Bologna 1977.; *Vjeronanje naroda Božjega*, br. 16; Tridentski koncil: *DS*, 1513.

u kućnom dvorištu ili vrtiću. Ako uspijemo kroz igru kao djeca nešto naučiti i zapamtiti, puna šaka brade. Zatim idemo u školu četiri razreda osnovne, pa u skladu s prolaznošću druga četiri osnovne, pa uz pozitivne ocjene treća četiri o/srednje do 18. godine ili punoljetnosti, pa neki još četiri ili pet godina fakulteta, eto do 23. godine, i netko završi s diplomom, netko na ulici.

Kažu da u Zagrebu na sveučilištu, gdje ima preko trideset fakulteta, preko 60% studenata ne završi studija, tj. ne diplomira. A i ono mladih što završi, jedva se može zaposliti. Bolje se nekada zaposle oni koji nisu završili.

Treći čin - to je najzahtjevniji i najteži stupanj razuma: **zaključivanje**, razmišljanje, mišljenje, prosuđivanje, suđenje. Ovdje se traži ne samo razumijevanje doživljenoga, zapamćenje proučenoga nego i prosuđivanje shvaćene i upamćene materije. Obično kada udarimo glavom o zid, počinjemo životno razmišljati.

Govoreći slikovito, fizički ili fizikalno, prelazak iz prvoga stupnja pojmovnoga praćenja na drugi kat pamćenja, ili na treći kat razmišljanja i zaključivanja jest svaki put novi kvalitativni skok. Recimo, kada bi se mogao izraditi jedan mozak koji bi na milijun volti proizvodio ovakvo ljudsko poimanje ili shvaćanje kakvo mi imamo, onda bi trebao drugi milijun volti da proizvede ljudsko upamćenje, a treći milijun volti da proizvede ljudsko mišljenje, prosuđivanje. Kompjutor niti shvaća, niti pamti, niti zaključuje kao što čini uman i slobodan čovjek.

Naš je razum navijen na zakon logike, na logično razmišljanje, na matematičke nizove. Kako ćeš nešto razumjeti kada knjiga nije čitljiva, kada učitelju nije jasno. Kako ćeš upamtiti ako nisi ni pokušao razumjeti. Kako ćeš donijeti svoj sud ili mišljenje, ako nisi ni razumio ni upamtio. Evo potrebe za stalnim studiranjem, ponavljanjem, vježbanjem.

Ima mnoštvo vrsta znanosti kojima se proučava ova zemaljska i svemirska stvarnost. Tako postoji 6 pregolemih područja znanosti kao 6 tihih oceana. To su prirodna, društvena, tehnička, humanistička, biomedicinska i biotehnička područja. A sva ta beskrajna mnoštva imaju oko 50 znanstvenih polja ili prašuma u kojima raste preko 240 gustih grana znanosti, koje proučavaju sve od početka svijeta, od začetka čovjeka, od logike,

od prirode i društva do duše, do smrti, do eshatologije. (Na pr. uzmeš li humanističko **područje**, naći ćeš **polje** teologije a u njemu ovih 13 **grana** ili katedri: dogmatska, biblijska, fundamentalna, moralna, pastoralna i ekumenska teologija, zatim egzegeza, liturgika, kanonsko pravo, crkvena povijest, patristika i kršćanska književnost, socijalni nauk Crkve, religijska pedagogija i katehetika. Pa da imaš doktorate iz ovih 13 grana, što znaš iz geologije ili geofizike ili geodezije.

Izloživši sve potrebno, pitamo se koji je i koji bi trebao biti duhovni profil **umne sposobnosti** jednoga vjeroučitelja? Odgovor: glavni umni i svjesni studij jest **Isus Krist**. On je po Očevu umu i naumu model stvaranja. On je izvoditelj otkupljenja. On je tvorac spasenja. On je objektiv naše vjere, objektiv i našega učenja. Iz njega zrači i izlazi na sve druge osobe i predmete kao iz središta: na Oca nebeskoga, na Duha Svetoga, na njegovu Majku Mariju, na njegove apostole, prvoga Petra i njegovo prvenstvo i nezabludivost, na njegova nasljednika Rimskoga biskupa, na cijelu Crkvu, na sve one teološke grane. I to za svakoga vjernika, pogotovo vjeroučitelja.

Primjer sv. Luke evanđelista. On počinje svoje Evanđelje pošteno kazujući da su "mnogi" prije njega poduzeli "sastaviti izvješće o događajima, koji se ispuniše među nama" kako su to posvjedočili "oni koji od početka bijahu očevici i sluga Riječi". Danas znamo da je tijekom vremena bilo preko 50 "evanđelja", od kojih su samo četiri proglašena vjerodostojnima, ostala su bačena u apokrifnu ropotarnicu, unatoč tomu što može biti istine i u njima. Ali ne može se predavati ni najmanja laž zajedno s istinom! Tako je i Luka evanđelist odlučio, nakon što bijaše sve od početka pomno ispitao, sve po redu napisati (Lk 1,1-4) i radi sebe i radi Teofila i svih svojih čitatelja.

Iako su mnogi prije sv. Luke poduzeli sastaviti izvješće, ni s jednim prikazom sv. Luka nije bio do kraja zadovoljan, nego je on osobno pošao u proučavanje drugih knjiga, u istraživanje Isusovih događaja i parabola, u intervjuiranje osoba-očevidaca, u listanje arhiva, u prepisivanja iz prethodnih izvješća, a da nije ni citirao, i to da se sam osvjedoči, da drugima posvjedoči i da se drugi osvjedoče o Isusovu životu i djelu.

Pravi će vjeroučitelj biti onaj koji će u centar svoje životne pozornosti i poštovanja staviti Gos-

⁵ Tako je, kažu, dodao na jednoj svojoj slici iz Gospina života: "Be cursed, plunderers and imitators of the work and talent of others" - <http://www.museum-security.org/forgeries.htm>.

podina Isusa Krista, oduševljavati se kako je silan na djelu i na riječi, proučavati njega kao tvorca sedam svetih sakramenata, među kojim Euharistija najosobnija, najdostojnija, zatim će promatrati njegove odnose prema svojim sugovornicima i sugovornicama,

Toliko o razvoju svijesti, pameti, a sada prijedimo na drugu komponentu duše:

II. - SAVJEST. To je najtajnovitija pojava u našem životu. Javlja se i u muškima i u ženskim, i u poštenima i u nepoštenima, u pobožnima i u bezbošcima. Kako se u nama zaikri i kako nas zbog zlodjela kori, a zbog dobrodjela hvali, ne znamo. U nama ništa nije tako naše kao savjest, ta duhovna moć s pomoću koje razlikujemo dobro od zla, pravdu od nepravde, istinu od laži, grdobu od ljepote. U nama ništa nije tako naše kao savjest, a čini se kao da je u nas ubačena izvana: drži nas, steže i prekora, odnosno podiže, bodri, hvali i nama upravlja.

Kao što se svaki umjetnik na neki način potpiše na svoje djelo - Michelangelo je ucrtao svoj lik u "Mojsijevu" bradu, naslikao sebe kako drži kožu sv. Bartola na "Sudnjem danu" u Sikstini, a punim se imenom i prezimenom potpisao na kolajni preko Gospinih prsiju u kipu "Pietà" - tako se i vrhunski umjetnik Bog potpisao u svoje djelo čovjeka, usadio je u njega "stablo spoznaje dobra i zla" (Post 2,9). I nije trebao dodavati svojim inicijalima onu Dürerovu: "Prokleti bili krivotvoritelji i oponašatelji ovoga djela i talenta drugih!"⁵ - jer će se čovjek po sebi osjećati prokletim ako ne poštuje te božanske inicijale. To stablo nikakva sila ne može iščupati ili posjeći. Može se upaliti, može začađavati, ali ne može izgorjeti. Taj božanski potpis jest savjest! A da se čovjek može lakše okretati prema dobru, Bog mu je "spoznaju zla" omotao slojem naravnoga stida.

I stablo je života počelo rasti. Od rođenja ta se klica u djetinjstvu stupnjevito budi, kroz strastveno mladenaštvo od mnogih se smatra čovjekovom neprijateljicom, a u zreloj dobi ona izraste u pravo stablo života i u glavnoga suca čovjekovih pothvata i djela na njegovu putu izgradnje. Čovjek se stalno duhovno nadograđuje, izvija i množi.

Gledano povijesno, najprije je sotona pokušao ljudima dokazati da u njima nema toga Božjega potpisa, nego da oni moraju biti "kao bogovi" (Post 3,5). Na žalost, čovjek je odmah okusio spoznaju zla i iskusio kaznu za zlo! Ali mu to nije umanjilo glasa i grižnje savjesti, nego naprotiv.

Čovjek je kroz tisućljeća pokušavao tu savjest - Božje inicijale - spužvom grijeha brisati, čeki-

ćem bezboštva udarati, srpom zločina žeti, parlamentarnim zakonima preglasavati, nemoralnom praksom obarati, ali stablo ostaje - neoštećeno.

Dok se mnogi narodi odmeću od Boga, niječući ga i brišući njegov pečat i potpis, Bog i dalje daje da "stablo" raste, cvjeta, plodi se i razvija. Pojedinci i razne nevladine udruge sve svoje snage poduzimaju da izbace iz čovjeka i čovječanstva taj tajanstveni glas: "Dobro čini, zla se kloni", ali bezuspješno. Koliko je napisano knjiga, izmišljeno filozofija, proglašeno novih etika i ideologija da se to ime i potpis krivo protumači, loše pročita, posve ukloni. Da se proglasi istinitim, dobrim i lijepim ono što čovjeku požudno godi i sebično koristi, ali taj glas nesavladivo odjekuje i poručuje: Samo ako mi se pokoriš, onda ćeš, čovječe, pobijediti. Što je Bog rekao da je sreća, to je sreća!

Savjest sv. Pavla. Kao što smo za razvoj zdrava razuma uzeli primjer svetoga Luke koji se osobno trudio da prostudira, zapamti, razmišlja; da prouci božansku osobu Isusovu i da napiše djelo o Isusovu djelovanju, tako ćemo za primjer uzeti svetoga Pavla, koji se od svih novozavjetnih pisaca najviše zadržao na odgoju i ispitu savjesti. A sve je iskusio na samome sebi. Njegovi poučci u području morala jači su od Pitagorina poučka u matematici ili Arhimedova zakona u fizici.

1. - *Kada sam bio dijete, mislio sam kao dijete.* Tu se susrećemo s činjenicom razvoja ljudske savjesti. Savjest je kao zrno ili klica zasađena u naš duh i pod odgovarajućim vanjskim i unutarnjim uvjetima, ta se klica razvija prema dobru ili prema zlu. "Kad bijah kao nejače, govorah kao nejače, misljah kao nejače, rasuđivah kao nejače" (1 Kor 13,11). No tijekom vremena savjest se razvijala, poštujući neke vanjske društvene norme i određene psihološke zakone. "A kada postadoh zreo čovjek, odbacih ono nejačko" (13,11). A zreo je čovjek postao kada je pristupio Isusu i od njega bio zahvaćen, neodvojiv.

2. - *Savjest mi ništa ne predbacuje, dakle - ne znači da sam opravdan!* Pravi paradoks, iznenađenje. Očekivali bismo da će Pavao reći: Savjest mi je čista, ergo spašen sam. A kada tamo: Savjest mi je u redu, dakle: "Jadan li sam ja čovjek! Tko će me istrgnuti iz ovoga tijela smrtonosnoga?" (Rim 7,24), Bog je moj sudac. On će reći što je u redu, a što nije u odnosu na njegov potpis, na njegove zapovijedi. Pavao je, zadahnut mržnjom prema kršćanima, pošao u Damask. Bio je uvjeren da radi po savjesti, i to na slavu Boga Jahve, po odredbama svojih pretpostavljenih, s njihovim potpisima.

Ali pred Damaskom incident. Pade Pavao s konja iz čista mira. Zabljesnu ga Reflektor Božje milosti i začu se glas:

- Kamo, Šaule?

- U Damask pohvatati kršćane.

- Šaule, zašto me progoniš?, opet će onaj iz Reflektora

- Ne progonim ja tebe, nego kršćane. Ananiju! A tko si ti? pita ga progonitelj.

- Ja sam Isus kojega ti progoniš (Dj 9,5). Kada Ananiju progoniš, mene progoniš. Ja sam Ananija. Moje je ime upisano u Ananijino srce! Pavao se obratio i dao ovaj poučak. Savjest mi je uredna, dakle ništa nije gotovo!

I pitamo li se zar se ne može dogoditi da i mi zavremo, sve po savjesti, a udaramo protiv Crkve i protiv Boga koji je neizmjereno veći i od naše savjesti i "od našega srca" (1 Iv 3,20).

3. - *Zato se ja trudim uvijek imati savjest besprijeckornu pred Bogom i pred ljudima* (Dj 24,16).

Pavao nikada nije stao s izgradnjom vlastite savjesti i s ispitivanjem Božje volje. Stalno se trudio i pokušavao što više razviti svoju savjest, svoje srce da bude bez ikakve ljage i prijekora i pred Bogom i ljudima. To ne ide samo od sebe, kao što strasti idu same od sebe protiv savjesti. Ne možemo činiti što hoćemo niti postići što odlučimo; "ta ne činim ono što bih htio, nego što mrzim - to činim", veli isti Apostol Rimljanima (7,15). A ono što bi čovjek trebao činiti, to ne radi, pa se ljuti, živcira, laje i kaje. Odluči da ne će više griješiti, ne može ni blizu ostvariti. Koliko pokušaja - toliko promašaja. Neprestano posrće, ispovijeda se, diže se, pada, i sve iznova. Koliko je obavio sv. ispovijedi, primio sv. pričesti, pročitao vjerskih članaka, je li se temeljito obratio? Ili je još uvijek u moralnoj kaljuži?

Kako možemo pomisliti da smo izgradili svoju savjest do svoje, recimo, 25. godine, a da će nakon toga ići sve kô po loju? Savjest se odmotava, odgaja, ispravlja, uspravlja i raste do smrti. Ako sv. Pavao piše da se tako trudio u svojoj 50. godini, što ćeš ti reći u svojoj 25. godini?!

Zaključak. Duhovni profil vjeroučitelja čita se u njegovu razvoju razumne svijesti i odgoju moralne savjesti.

Najprije obrazovni razvoj duhovne svijesti: praćenjem, pamćenjem i razmišljanjem o Isusu Kristu i njegovu spasotvornom djelu u odnosu na svu teološku stvarnost o kojoj je bilo riječi. Napose u odnosu na grijeh, istočni i osobni, počinjen zavodništvom đavla, a zbog kojega se čovjek udaljio od Boga i nema mu spasa bez Boga. Vjeroučitelj je prvi pozvan da u tu istinu bude uvjeren, čvrst u vjeri, i da to onda prenosi i na svoje vjeroučenike. Budući da je nemoguće išta postići bez Božje milosti, tj. bez naše skrušene molitve, vjeroučitelj je pozvan moliti se u prvome redu za sebe, za svoju obitelj, ukućane, a onda i za svoje učenike kojima prenosi vjeru. Takvo vjersko znanje - stečeno vlastitim naporom i studijem kudikamo se više cijeni i vrijedi nego ono koje je usputno čuveno i stalno se rutinski ponavlja iz razreda u razred. Takvu osobnu znanju pridolazi i ono koje Duh Sveti daje kao dar u sv. potvrđi.

A, *drugo*, kudikamo jače svjedočanstvo vjeroučitelj očituje svojim učenicima jasnim naukom o karakteru i odgoju **ljudske i vjerničke savjesti**, pogotovo svjedočanstvom svoga moralnog života, primjerno opslužujući zapovijedi ljubavi prema Bogu i čovjeku, držeći se crkvenih zakona te poučavajući druge kako ih opsluživati. I uvijek imati na pameti da znanje ne spašava, nego napuhuje, a ljubav izgrađuje: *Scientia inflat, charitas aedificat* (1 Kor 8,1).

REDOVNIČKI DAN BIH

Mostar, u subotu, 27. rujna 2014., održan je Redovnički dan u organizaciji Hercegovačke franjevačke provincije i Franjevačkoga samostana u Mostaru. Sudjelovalo je preko 300 članova raznih muških i ženskih redovničkih zajednica u Bosni i Hercegovini i neki iz Hrvatske. Glavno predavanje održao je nadbiskup José Rodríguez Carballo, tajnik Kongregacije za ustanove posvećena života i društva apostolskoga života na temu "Poziv radosti Evanđelja". U 12.30 svetu je Misu u župnoj crkvi sv. Petra

i Pavla predvodio dijecezanski biskup Ratko Perić a koncelebrirali su, uz spomenutoga nadbiskupa, i biskup dubrovački msgr. Mate Uzinić, predsjednik Vijeća za redovništvo pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, franjevački provincijali: Bosne Srebrene fra Lovro Gavran iz Sarajeva, Presvetoga Otkupitelja fra Joško Kodžoman iz Splita, Uznesenja Blažene Djevice Marije fra Miljenko Šteko iz Mostara, te generalni vikar hercegovačkih biskupija don Željko Majić i brojni redovnici svećenici.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Radost iz ostvarena Evandjelja

Apostolska pobudnica *Gaudium Evangelii* pape Franje, od 24. studenoga 2013. na svetkovinu Krista Kralja, sastoji se od 5 poglavlja, 288 brojeva i 217 bilježaka: biblijskih i svetootačkih, papinskih i drugovatikanskih, sinodskih i pojedinih biskupskih konferencija i nekih teologa. Na hrvatski je prevedena i objavljena na preko 220 stranica. Ozbiljno i pobudno štivo, osobito u vidu nove evangelizacije suprot "novom idolopoklonstvu novca" (GE, 55-57) i "novoj nevidljivoj strahovladi" zakonâ i pravilâ (GE, 56).

U cijeloj Pobudnici oko 120 puta spominje se riječ radost i veselje. Nije to malen broj. U njoj se nalaze i neki navodi iz današnjih izabranih čitanja: iz sv. Pavla Filipljanima: 4,4-7 (GE, 18) i Isusova rečenica iz Lukina Evandjelja (10,20) učenicima koji su se vratili iz misija da se s pravom raduju što su im imena zapisana na nebesima (GE, 21).

Radost – *gaudium* jest prvotan pojam u pameti, osjećaj u duhu, doživljaj u svijesti. Ako nisi iskusio ili iskusila što je to duševna radost, ne može ti se to prikazati nekim jasnijim pojmom od toga. Druge stvari i doživljaje opisujemo s pomoću radosti, koja je osnovna duševna kvaliteta, izvorno stanje. Ta se duhovna radost može i obično se očituje i na znakovima našega tijela: u radosti srce se više širi, mozak se natapa nekom ugodnošću, pluća punije dišu, osjeća se neka sreća. A veselje – *laetitia* jest nešto više vanjsko: kada je osoba nasmijana, zabavna, živahna, dobra raspoloženja – vesela!

Razumije se, ta se dva pojma, radost i veselje, mogu i miješati, pretapati. Ima se poseban doživljaj kada se ta unutarnja radost prenese i u vanjsko veselje, u ukusan objed i u spontanu pjesmu. Evandelju pripada kudikamo više *gaudium* – radost, ali nije mu daleka ni *laetitia* – veselje. Čovjek je i jedno i drugo.

Zaustavimo se na Isusovim imperativima iz današnjega Evandjelja. Sv. Luka prikazuje dvije misije koje je Isus povjerio svojim učenicima. Bile su to kao neke premijere za sve kasnije misionare, osobito redovnike i redovnice, do svršetka svijeta. Prvu su misiju poduzela Dvanaestorica u 9. poglavlju, a druga se tiče Sedamdesetdvojice u ovom 10. poglavlju, iz kojega smo čitali. Ovu je Sedamdesetdvojicu Isus skupio kao spomenbroj

na ona 72 Mojsijeva savjetnika u knjizi *Brojeva* (11,16-17.24-25). Gospodin je Isus ovoj široj skupini učenikâ rekao nekoliko poruka koje svaki naraštaj njegovih bližih sljedbenika može lako upamtiti, ali ne isto tako lako srcem prihvatiti i u djelo provesti. Na žalost, kada im je počeo pričati o Euharistiji, "mnogi učenici odstupiše, više nisu išli s njime" (Iv 6,66). Padoše na glavnom ispitu. A kao savršen Učitelj, koji na kraju sata još jednom ukratko ponovi svojim učenicima da dobro zapamte, Isus sažeto iznosi odakle dolaze istinske radosti, koje im nitko oduzeti ne će:

1 - "Molite gospodara žetve, da radnikâ pošalje u žetvu svoju" (Lk 10,2). Ništa bez Boga-Gospodara: ni poziva, ni njive, ni žetve, ni rada, ni radnika, ni radosti. U svakoga je od nas duhovno zvanje izmoljeno, koliko god ono bilo već s dušom uliveno: "od utrobe majčine" (Gal 1,15), "iz krila materina" (Iz 49,1; Jr 1,5), tako da se nitko od nas ne može hvalisati pred Isusom da smo mi izabrali Njega; mi smo o Njemu ovisni kao loze, a on je vječni Trs (Iv 15,16). I zahvalni smo za taj poziv onomu nepoznatom izmolitelju ili moliteljici i Bogu darovatelju. To i nas obvezuje da se ne molimo samo za svoju ustrajnost u vjernosti, nego da Bog pozove nove žetelice i žeteoce u žetvu svoju. Prava se duša uvijek raduje pravomu zvanju u svakom vremenu i prostoru.

2 - "Ne nosite sa sobom ni kese, ni torbe, ni obuće" (Lk 10,4). Onako bosii?! Bez džeparca? Ne to, nego: Nemojte toliko nositi da zaglibite u ovu prolaznu kaljužu! Apostoli, biskupi, misionari, svećenici, redovnici, redovnice ne da ne smijemo misliti i brinuti se i za odjeću i obuću, nego ne smijemo to staviti na prvo mjesto: udušit ćemo se u zemaljskim bazenima. Odnijet će nas povodnji, odroni i cikloni, sa svom imovinom – kesama, torbama i obućom! I ništa od toga ne ćemo moći ponijeti na drugi svijet. Samo mrtvačku košulju, koja je ionako bez džepova. Ne smijemo nikada zaboraviti ono najvažnije, Kraljevstvo nebesko, kojemu smo dali svoje ime i vrijeme. Ljudi, pa i mi Kristovi sljedbenici, znamo se, na žalost, ponekada do te mjere uvući u zemaljske vrtove svakovrsna voća da zaboravljamo kako možemo iznenada biti preneseni na vječno počivalište pod čempresima. I, eto, ne mislimo na svoju smrt i posmrtni život, jer smo se zapleli u zemaljske

kućine i paućine. "Ne budite zabrinuti ni za što" - veli Apostol u današnjem čitanju - "očitujte svoje molbe Bogu" (Fil 4,6).

3 - "I nikoga putem ne pozdravljajte" (Lk 10,4). Isus je to sam tako strašno formulirao. *Ip-sissima verba!* Doslovne riječi! Zar je Gospodin protiv ljudskoga bontona da se ni s kim ne rukujemo i ne pozdravljamo kada dolazimo, prolazimo i odlazimo? Zar i on sam nije to redovito činio svojim uobičajenim pozdravom: Mir vama! (Lk 24,36; Iv 20, 19.21.26) ili: Pođi u miru! (Lk 7,50). Zar se i on nije zadržao na bunaru sa Samarijankom više sati, sam? (Iv 4). On ovom svojom drastičnom porukom, čak i o nepozdravljanju na putu, želi nam kazati: Znajte kuda ste pošli i koji vam je cilj. Poštujte prioritet? Ne zadržavajte se na putu, a pogotovo ne okrećite se natrag! Zaboravit ćete se u zabavljanju putem: te pozdravi ovoga, te pozdravi onu; te stani ovdje, te ostani ondje; hajde malo sjedni, haj popit ćemo još jednu; i na kraju nisi prispio nikamo, nisi obavila posla za kojim si pošla! Izgubiš dnevno toliko sati u gledanju bezvezarija, u ispijanju kava, u traćenju vremena i ispiranju usta tračevima o onima koji inače nešto rade, a sve si to dragocjeno vrijeme propustila ili nepovrativo upropastio, držeći pred očima svoga ekrana tuđe poslove umjesto Evanđelje Kristovo. Nije li tako, pravo reci!

4 - "Ne prelazite iz kuće u kuću" (Lk 10,7). Još i ta! Isus time ne kaže svojim učenicima da ne obilaze kuća i obitelji. Kaže li: u koju god kuću uđete, recite: "Mir kući ovoj!" Nego: Ne prelazite iz kuće u kuću tražeći što bolji smještaj: ovdje mi se sviđa, ovdje nema pristojna komfora. Učinite da te obitelji budu dostojne mira Kristova. Odgovorni budite prema obiteljima u koje unosite

mir! Odgovornost je značajka samo čovjekova. On je svjestan da će pred nekim, u konačnici pred Bogom, odgovarati za svoje vrijeme, za novac, za sposobnosti, za radničke ruke, za prelaske iz kuće u kuću. Ja sam odgovoran za rad, ne za nagradu; za učenje, ne za uspjeh. Ono što vidiš u neodgovorna djeteta, ne sablažnjava te, nego ga popravljaš. A ako to isto vidiš u odgovorna mu oca ili matere, zaprepastiš se i pitaš se, gdje mu je odgovornost, gdje li joj je pamet?! Ne bismo nikada smjeli izgubiti sa svoga dnevnog radara kuću Božju! I "šatore vječne" (Lk 16,9).

5 - "Jedite i pijte što se kod njih nađe" (Lk 10,7). Isus sasvim praktično govori. To jest ne idite za tim da što bolje jedete i ljepše se obučete i obujete, tražeći gdje se manje radi a više zarađuje, čeznući za raskošnim četvrtima, za uglednijim školama, za podatnijim župama, za unosnijim službama, za bogatijim zemljama. "Koji su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i požudama" (Gal 5,24). Učenik ili učenica Krista rassetoga ne može tražiti zemaljskih luksuza. Čim vidiš da hoće raskoš ili želi novac za sebe, a ne za Crkvu, za siromahe, nije pravi svećenik, ni misionar, ni redovnik, ni Kristova učenica!

6 - "Ne radujte se što vam se duhovi pokoravaju, nego radujte se što su vam imena zapisana na nebesima" (Lk 10,20). Eto odakle prava duhovna radost: iz savršeno ostvarena Evanđelja. Iz toga što gledamo konačan cilj, što smo u određenu redovničku zajednicu odnosno u Crkvu upisali ne samo svoje ime nego i svoje srce, i sposobnosti, i želje. Tko to u životu ostvari, blago njemu! Može se istinski radovati puninom radosti koja dolazi od Krista. To je radost Evanđelja i to je radostan navjestitelj Evanđelja.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

ZASJALA BUNSKA CRKVA

Blagaj-Buna, 7. rujna 2014. - U nedjelju, 7. rujna na sv. Misi u 11 sati ponovno su otvorena vrata bunske crkve koja je zasjala u punom sjaju. Naime, već neko vrijeme misno se slavlje služilo u Pastoralnom centru jer se završavalo s uređenjem unutrašnjosti crkve. Za ovu je prigodu župnik don Nikola Menalo pozvao mjesnoga biskupa Ratka Perića da predvodi svečano misno slavlje, a u koncelecijaciji su mu se pridružili brojni svećenici. Bili su prisutni i bogoslovi, među njima novi župnikov suradnik Marin Skender, i časne sestre. Vjerni se puk odazvao te posve napunio crkvu i crkveno dvorište, a oko oltara okupila su se najmanja dječica. Svi su zajedno uživali u novom uređenom Božjem hramu, te slušali Božju Riječ, kao i biskupove riječi koje je uputio u prigodnoj propovijedi.

S idejom i radovima na novoj crkvi započelo se 2005. godine. Već u listopadu te godine završeni su betonski i konstrukcijski radovi, a do Božića iste godine limom je opšivena i crijepom pokrivena te do Uskrsa 2006. postavljeni su otvori. Godine 2008. započelo se s ugrađivanjem elektroinstalacija i ozvučenja, a sljedeće godine udaren je

estrih, da bi 2011. bilo uređeno oltarište zajedno s oltarišnim elementima. Blagoslov oltara bio je 20. ožujka 2011. Iste je godine udarena ventilacija te se započelo s parterom. Svršetkom rujna 2011. započeli su radovi na vanjskoj fasadi crkve koji su završeni u proljeće 2012. U jesen iste godine započelo se s uređenjem dvorišta, asfaltiranjem parkinga i prilaza župnoj kući. Godine 2013. postavljena je betonska galanterija ispred crkve, uređen dio kata župne kuće. Početak radova na unutrašnjem uređenju crkve započeo je prije 4 mjeseca. Važna je bila ideja vodilja uređenja crkve, a to je: od Navještenja do Kalvarije i Uskrsnuća. Na prozorima iznad kora zamišljen je vitraj Navještenja Gospodinova. A oltarska slika, prizor Kalvarije, djelo je akademskoga slikara Josipa Biffela; na oltaru se slavi spomen čin Isusove Muke, Smrti i Uskrsnuća. Stupovi su crkve Apostoli koji su zamišljeni kroz vitraje na 12 prozora. Skice za njih naslikala je akademska umjetnica Blaženka Salavarda.

Uspjelo se sagraditi skladan hram Božji u kojem vjernik, kada uđe, odmah prigiba koljena i upućuje Bogu molitve.

10. OBLJETNICA DOMA ZA STARE I BOLESNE

Ljubuški 25. rujna 2014. - Prije deset godina, 25. rujna 2004., mostarsko-duvanjski biskup, msgr. **Ratko Perić**, u Ljubuškom je blagoslovio novosagrađeni Dom za stare i nemoćne osobe s kapelicom. Dom, koji je u najvećem dijelu izgrađen donacijama izvana i zaslugama s. **Muriel** i gospođe **Mary**, povjeren je na upravu i vodstvo Sestrama Milosrdnicama sv. Vinka Paulskoga, Sarajevske provincije.

Ova godišnjica bila je prigoda da se Bogu dane hvala i zahvala za sve dobročinitelje koji su sudjelovali u izgradnji, ali i sve ovo vrijeme pratili rad Doma, njegove djelatnike i štićenice. Sv. Misu zahvalnicu o desetoj obljetnici, ovaj put i u čast sv. Vinka Paulskoga, u četvrtak, 25. rujna, u kapelici Doma, u koncelecijaciji s generalnim vikarom don **Željkom Majićem**, studenačkim župnikom i ljubuškim dekanom don **Ivom Šutalom**, humač-

kim župnikom fra **Ivanom Borasom** i don **Tomislavom Zubcem**, župnim vikarom iz Studenaca, slavio je mjesni biskup msgr. Ratko Perić. Pjevao je skupih mladih iz župe Gradina pod vodstvom kapelana don **Ivana Bijakšića**. U sv. Misi sudjelovale su sve sadašnje šticećenice kojima to zdravlje dopušta, djelatnice Doma na čelu sa sestrama kao i provincijalna glavarica iz Sarajeva s. **Terezija Karača** sa suradnicama.

U propovijedi biskup je govorio o trima zlima koja svakoga čovjeka čekaju u životu: bolest, starost i smrt. Ako nije bolest ili starost, jest sigurno smrt! Poseban je naglasak stavljen na bolest koja

je posljedica iskonskoga grijeha, ali i moćno sredstvo u rukama Božjim. Nema ga između nas da mu nešto važno ne nedostaje. Imamo preko 6.000 organa i djelića tijela, pa nije čudo da ih uvijek ima u kvaru. One bolesne danas zdravi pomažu i liječe, a sutra će se ti zdravi razboljeti pa će ih drugi liječiti, i tako kolo sreće uokoli... Bolest je najbolji lijek kojim Bog odgaja čovjeka za život vječni. Blago onomu tko se zna ljudski i vjernički nositi sa svojom bolešću.

S. **Paulina Kvesić**, kućna predstojnica, sve je na početku pozdravila i dala kratak presjek nastanka i rada doma.

POZDRAV S. PAULINE KVESIĆ, VODITELJICE DOMA

Poštovani!

Duboko smo zahvalni prije svega dragomu Bogu za ovaj dan kao i za 10 godina postojanja i djelovanja ovoga Doma. Upravo prije 10 godina naš je biskup, mons. Ratko Perić, blagoslovio ovaj dom i posvetio oltar u ovoj kapelici.

Oče biskupe, od srca Vas pozdravljam i zahvaljujem Vam što ste došli predslaviti ovu sv. Misu i zajedno s nama zahvaliti Gospodinu za sve dobro koje je učinjeno Njegovoj siromašnoj braći i sestrama kroz proteklih 10 godina.

Hvala našim fratrima na Humcu i svim svećenicima koji su nam uvijek na raspolaganju za svete sakramente.

Od srca hvala s. Muriel i gđi Mary koje su novčano pomogle izgradnju ovoga Doma i uvelike financijski pomagale sve do ožujka ove godine.

Pozdravljam s. provincijalku, s. Tereziju Karača, koja je došla iz Sarajeva.

Hvala sestrama koje rade u Domu kao i onima koje su radile, počevši od pok. s. Ilinke, zatim s. **Berislave**, s. **Augustine**, s. **Korone**. Hvala djelatnicama koje daju sve od sebe kako bi ovaj Dom odisao mirom i čistoćom.

Što reći o tolikim dobročiniteljima, domaćim i inozemnim, koje je nemoguće ovdje nabrojiti, a bez kojih bi ovaj Dom teško mogao funkcionirati: pomagali su nam duhovno, materijalno i stručno. Neka ih sve dobri Bog obilno nagradi i blagoslovi.

Zahvaljujem medicinskom osoblju Doma zdravlja u gradu za pomoć i suradnju, posebno dr. **Mladenki Barić** i dr. **Korneliju Bradvici**.

Hvala dragim volonterima, posebno mladima iz obitelji Brbor, koji su nam cijelo ljeto puno pomagali. To je uistinu hvale vrijedno djelo.

Mi sestre nastojimo biti otvorene i pomoći, ne samo ovim šticećenicama, nego i brojnim obiteljima koje u kući imaju bolesna člana i koje dođu tražiti pomoć. Bogu hvala, dok možemo, rado im iznajmimo bolesnički krevet, kolica, hodalicu i druge potrepštine.

Trenutačno imamo 44 starice, a u ovih proteklih 10 godina kroz Dom ih je prošlo 115. Nije to velik broj u odnosu na kapacitet od 50 mjesta. Gledajući na njihovu dob, mogu reći da naše starice u prosjeku žive dugo. Možda je razlog u tome što se one ovdje uglavnom dobro osjećaju, te imaju redovitu njegu, ishranu, terapiju i molitvu. Dovoljno je reći da ih je još 6 živih koje su ušle prije deset godina, 6 je njih ovdje već devet, a 6 osam godina. Neke su bile samo nekoliko mjeseci ili samo nekoliko dana.

Sve je po Božjem naumu i po Njegovoj svetoj volji.

Još jednom hvala svima koju su na bilo koji način pomogli ovom Domu i neka nas sve dragi Bog blagoslovi i učvrsti u vjeri i ljubavi, po primjeru i zagovoru sv. Vinka, čiji blagdan ovih dana slavimo.

BLAGOSLOV, KRIZMA, MISIJE

Trebinja, 19. listopada 2014. Don Pero Pavlović, župnik ravanjski, upravitelj je i župe sa sjedištem na Trebinji. Najprije je u veljači prošle godine zamoljen da pritekne u pomoć susjedu don Slavku Maslaču, vjernom župniku na Trebinji od 1995. godine, koji je bio na liječenju u Dubrovniku. A kada je don Slavko zamolio umirovljenje u svibnju 2013. i biskup mu udovoljio molbi, imenovao je u rujnu don Peru administratorom i župe trebinjske.

Don Pero se dao na obnovu nekih građevina. Najprije je dao čvrstim zidom ograditi crkveno dvorište. Obnovio je i poneku kapelicu. A najveći su mu zahvati u samoj župnoj crkvi. Tako je don Pero pozvao biskupa Ratka Perića, apostolskoga administratora Trebinjske biskupije, da predvodi misno slavlje na Misijsku nedjelju, 19. listopada, u trebinjskoj crkvi, koju je od 1936. do 1938. gradio župnik don Nikola Bošnjak, a blagoslovio biskup Alojzije Mišić. Biskup Petar Čule, izišavši iz zeničkoga zatvora, posvetio je crkvu na Rokovdan, 1961. godine. Don Pero je za ovu prigodu priredio dosta crkvenoga inventara za svečani liturgijski blagoslov.

Nakon što je pozdravio i biskupa i svećenike - don Ivicu Puljića župnika iz Neuma, don Milenka Krešića župnika i dekana iz Trebinja i don Tomislava Ljubana iz Mostara - te vjerni puk iz župe i drugih mjesta, don Pero je zamolio biskupa da blagoslovi ne samo oltar nego i osam prozorskih vitraja: tri su vitraja u svetištu već bila blagoslovljena - *Isusovo Uzašašće, Marija Bogorodica s Djetetom i Marijino Uznesenje* - a novi su vitraji u glavnoj crkvenoj lađi s jedne i druge strane zidova. U paru od ulaza prema oltaru desno - lijevo: *Sv. Ivan Pavao II. - Blaženi Alojzije Stepinac; Sv. Petar - Sv. Pavao; Kristovo Krštenje - Marijino Uznesenje; Sv. Rok* u gornjem dijelu prozora, a njegova crkva na Bari u donjem dijelu - *Sv. Nikola* u gornjem dijelu prozora, a njegova crkva u Rupnom Dolu u donjem dijelu vitraja.

Biskup je pozdravio don Peru i zahvalio mu na njegovu radu u ovoj župi u kojoj djeluje kao župni upravitelj, dok je u Ravnom župnik. Zahvalio je svim darovateljima, izvođačima i svim pomoćnicima koji si na bilo koji način pridonijeli ostvarenju ovoga ukrasa trebinjske župne crkve. Izmolio je blagoslovnu molitvu nad oltarom i nad Likovima koji predstavljaju Krista Gospodina, njegovu Majku i Svece koji se osobito štiju u ovoj župi. I poškropio blagoslovljenom vodom.

Biskup je u propovijedi govorio na temu nedjeljnoga Evandjelja o obvezi prema civilnoj vlasti, prema Isusovu načelu: "Podaj caru carevo" (Mt 22,21), tj. carevu sliku vrati caru s njegovim poreskim novčićem, a još je više govorio o obvezi prema Božjoj vlasti - "a Bogu Božje". Kada razvijamo u sebi Božju sliku po svojstvima "zdrave pameti i poštenja" u skladu s Božjim zakonima i zapovijedima, mi vraćamo Bogu Božje. Temeljni zahtjev pravde. Gospodin je Isus želio da njegova načela Kraljevstva nebeskoga dopru do svih srdaca i da se njegovo Kraljevstvo učvršćuje u svim osobama, obiteljima i cijelom društvu na krugu zemaljskom. Na to smo u prvom redu mi biskupi i svećenici, a onda i svi vjernici, pozvani snagom Isusova naloga da uznastojimo da svi narodi budu Kristovi učenici (Mt 28,19).

Toga se načela posebno sjećamo danas, na Misijsku nedjelju, kada ne samo propovijedamo i molimo, nego i materijalno pomažemo da se Kristovo Kraljevstvo ostvari među narodima. Danas su u svijetu preko dvije milijarde kršćana, a oko pet milijardi nekršćana. To se Kristovo Kraljevstvo ponajviše zasađuje, širi i učvršćuje s pomoću Duha Svetoga.

Taj će Duh Božji danas podijeliti svojih sedam darova - mudrost, razum, znanje i savjet, te pobožnost, jakost i strah Božji - našim krizmanicima Barbari i Mariju, župljanima ove župe, koji pohađaju osmi razred u Osmogodišnjoj školi u Ravnom.

Krizmanici su skladno predvodili molitvu vjernika. A skupina domaćih mališana, prikladno obučениh, na kraju je svete Mise kratkom zahvalnom recitacijom pozdravila biskupa.

Nakon sv. Mise na već priređene stolove u crkvenom dvorištu župljani su iznijeli domaće hrane i pića. Čula se i popularna pjesma. Neumljani podrijetlom iz hutovske župe u narodnim nošnjama izveli su i famoznoga "lindu", kolo prozvano po sviraču-lijeričaru Nikoli Lali Lindi (1843.-1907.) iz Župe dubrovačke, a izvodi se na lijerici, trostrunom glazbalu. Na dvorištu si mogao susresti koga si htio od njih nekoliko stotina. U župi živi nešto preko dvjesto osoba, a na ovaj blagoslov i krizmu pristiglo je iz Dubrovnika i drugih mjesta barem dva puta toliko. Divan i sunčan dan omogućio je da i religiozna liturgijska fešta bude doživljena i na vanjski način posve radosno i vedro. Bog dao župi Trebinji sve bolje i bolje dane!

SVETA MISA ZA ZDRAVLJE U DOMU

Stolac, 25. listopada 2014. - Dogovor. U dogovoru s don Rajkom Markovićem, stolačkim župnikom, a župnik u sporazumu s Nikom Markićem, ravnateljem Doma za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom i drugih osoba, biskup je Ratko rado došao u subotu, 25. listopada prije podne, prikazati sv. Misu u velikoj dvorani Doma, jer je kapelica premalena. Prikazati za dobro Doma, za zdravlje svih zaposlenika i korisnika i svih koji su na bilo koji način uključeni da ovaj Dom uspješno djeluje. Na bini su za improviziranim "oltarom" uz biskupa dvojica koncelebranata, župnik don Rajko i tajnik don Tomo, a dvorana je puna misara, među kojima: gradonačelnik Stoca Stjepan Bošković, rektorica Sveučilišta u Mostaru dr. Ljerka Ostojić, ministar zdravstva Hercegovačko-neretvanske županije dr. Mladen Bošković, službeni liječnik Doma i ravnatelj Doma zdravlja u Stocu dr. Kazimir Raguž i osoblje koje djeluje u Domu. Župnik ne samo pozdravlja sve nazočne nego i intonira crkvene i Gospine pjesme u ovom njezinu mjesecu listopada, a koje drugi vjernici prihvaćaju.

Nagovor. Biskup u nagovoru tumači kako smo svi stvoreni i navijeni po načelu sebljublja, a kao ljudi vrijedimo onoliko koliko se iz ove svoje sebičnosti otrgnemo i okrenemo najprije prema Bogu, a onda prema bratu, odnosno prema svakomu čovjeku, kojemu smo mi bližnji. I nakon smrti na sudu duše, i na Sudnjem danu kada se duši priključi i preobraženo nam tijelo bit ćemo suđeni u prvome redu po tome koliko smo bili otvoreni prema potrebama drugih, u onom tjelesnom pogledu pribavljanja hrane gladnomu, pića žednomu, odjeće siromašnomu, zdravlja bolesnomu i tomu slično. Koliko nam oko nije bilo stisnuto prema nevoljama drugih, odnosno koliko nam je dlan bio otvoren prema nužnim traženjima drugih. Država ima svoje zakone, institucije, osiguranja, domove, ali ako u svemu tome nema ljudskoga srca koje osjeća, srca kao pokretača svake dobre i plemenite intencije i akcije, institucije se s vremenom suše dok ne presuše. Ako se ti nesebično zalažeš za dobrobit bližnje osobe, ne može se ta dobrota i ljubav dovoljno naplatiti novčanim sredstvima; to samo Bog može uzvratiti svojim

darom zdravlja, duševnoga i tjelesnoga, i svojim obilnim blagoslovom tebi i tvojoj obitelji. Kao što je roditeljima puno više stalo do one djece koja su nemoćna da im pomognu, tako je i kudikamo više Bogu stalo do onih bolesnih i nemoćnih njegovih stvorenja, sinova i kćeri, a naše braće, da im po nama pomogne. Biskup je zahvalio svim djelatnicima koji ulažu svoje darove i sposobnosti, svoje srce, vrijeme i vještine u uzdržavanju ovoga Doma i njegovih štićenika kao svoje kuće.

Razgovor. Nakon misnoga slavlja, u prostorijama Uprave Doma doznajemo da su do 1987. ove zgrade služile za preodgoj maloljetnika i drugih uglavnom mlađih potrebnih ispravne resocijalizacije. Ovaj je Dom nakon 26 godina predratno-ratno-poratnoga nedjelovanja zaslugom Vlade Hercegovačko-neretvanske županije profunkcionirao u lipnju prošle godine; da ima štićenika ili korisnika ne samo iz spomenute županije, nego iz cijele BiH, pa i iz Hrvatske; da se svaka županija treba brinuti za svoga štićenika određenim mjesečnim doprinosom; da je danas oko 130 korisnika u Domu bez obzira na nacionalnu i bilo koju drugu pripadnost; da su dva-tri invalida nepokretna; da je puni kapacitet Doma do 250 korisnika ali nije se još uredilo da bi moglo primiti tolik broj potrebnika; da u Domu radi preko 50 zaposlenika; da Domsko osoblje djeluje u smjenama puna 24 sata; da župnik dolazi više puta godišnje ispovjediti vjernike i slaviti im sv. Misu; da je ustanova pristojno opskrbljena svim potrebnim uređajima: kuhinjom, ambulantnom, radionicom, prostorijama za religiozne obrede, za higijenu, dostatno prostora za šetnju. U razgovoru se također istaknulo da je ovo stanje uvijek potrebno poboljšavati, da je u tome pogledu dobro došla pomoć sa svake strane: i društvene i financijske, i zdravstvene i religiozne, i domaće i vanjske. Uostalom, svatko se od nas takozvanih zdravih mogao ili može lako naći na istom mjestu u ovom Domu. Stoga: "Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima. To je, doista, Zakon i Proroci" (Mt 7,12).

Bog, bogat milosrđem, blagoslovio sve korisnike, djelatnike i dobrotvore Doma!

POSVEĆENA OBNOVLJENA ŽUPNA CRKVA SV. ILIJE PROROKA U KRUŠEVU

Kruševo, 26. listopada 2014. - Don Ante Romić, koji je župnikovao u Kruševu od 1932. do 1963., sagradio je do rata novu crkvu koja je u ratno doba bila oštećena. Dovršena je tek šezdesetih godina prošloga stoljeća. Ponovno oštećena vremenom i domovinskim ratom, vapila je za obnovom. Župnik don Ljubo Planinić šest je godina sustavno radio na njezinoj temeljitoj obnovi uz pomoć brojnih radnika i dobročinitelja. Hvalevrijedno djelo u povodu ove 90. obljetnice osnutka župe u Kruševu, 1924.

Budući da su radovi na obnovi i ukrašenju privedeni kraju, župnik je u dogovoru s biskupom odredio da obred posvete crkve bude upriličen zajedno s obredom ređenja za đakonat župljanina Josipa Čule. Da bi na slavlju moglo sudjelovati što više svećenika odlučeno je da to bude u popodnevnom satima u nedjelju, 26. listopada. Crkva i župna dvorana u kojoj je postavljen video zid ispunjeni su do posljednjega mjesta. Ministranti su iz župe. Zbor je pjevački župni. Najveći broj misara također su sami župljani. Kandidat za đakonat također je Kruševljanin. Njegovi su roditelji, Jure i Gordana, s ostalom djecom u prvoj klupi. Na sv. Misi okupilo se oko 30 svećenika koncelebranata.

Pjevači su s kora molili Litanije Svih Svetih obraćajući se Bogu: Da se dostojiš svoju svetu Crkvu ravnati i uzdržati; Da se dostojiš ovu crkvu posvetiti! Biskup je izmolio Posvetnu i potresnu molitvu: O, sveta Crkvo, odabrani vinograde Gospodnji... O, sveta Crkvo, šatore Božji s ljudima... O, divna Crkvo, grade sagrađeni na sljemenu brda... I potom svetim uljem pomazao oltar i šest križeva pribijenih na stupove na pokrajnjim zido-

vima crkve. U posvećenoj crkvi biskup je kao prvi liturgijski čin podijelio sakrament reda đakonata.

Na crkvi je izveden opći obnoviteljski, a djelomično i rekonstrukcijski zahvat. Obnova je trajala punih šest godina. Od tih šest godina u radove je utrošeno tri vremenske godine, dvije godine su utrošene u pripremu projektne dokumentacije i suradnju s mjerodavnim institucijama, a jedna je godina utrošena na čekanje zbog nemogućnosti rada i nedostatka financijskih sredstava.

Uređen je zvonik, krov, lađa crkve, svetište i sakristija, postavljena nova rasvjeta, ozvučenje, grijanje, nova stolarija i novi otvori. U svetištu je postavljeno novo oltarište s oltarom, tabernakulom, propovjedaonicom i drvenim sjedištem. Izgrađen je novi kor. Postavljena su nova ulazna vrata na kojima je prikazan sv. Ilija Prorok, a u središnjem dijelu oltarišta postavljen je medaljon koji prikazuje Kristovo preobraženje na Taboru, oboje djelo umjetnika Ilije Skočibušića.

Mogućnost korištenja crkve za liturgijske obrede ostvarila se 20. listopada 2013., a poslije su izvođeni finalni dijelovi, dotjerivanje detalja. Zahvaljujući Providnosti Božjoj i dobrim ljudima, među kojima su značajan prilog osigurali hrvatski predstavnici u institucijama vlasti, radovi su uspješno izvedeni i crkva se mogla svečano posvetiti. Na svečanoj večeri, župnik je don Ljubo svima iskreno zahvalio, a najzaslužnijima uručio i prigodne zahvalne poklone – minijaturu glavnih crkvenih vrata u bronci.

Župniku i župljanima čestitamo na ovom Bogu ugodnom djelu i izričaju kršćanske ljubavi te ljudskoga dara i sposobnosti. Bilo s Božjim blagoslovom!

SVI SVETI – ZAŠTITNICI ŽUPE

Jare, 1. studenoga 2014. - Na poziv don Krešimira Pandžića, župnika u Jarama, biskup je Ratko predvodio koncelebrirano misno slavlje u povodu svetkovine Svih Svetih, naslovnika župne crkve i zaštitnikâ cijele župe. Prije početka pučke sv. Mise župnik je pozdravio predvoditelja, koncelebrante: širokobriješkoga dekana fra Stipu Bišku, mještani- na i katedralnoga župnika u Dubrovniku don Stan- ka Lasića, župnika s Gradine don Đuru Bendera,

tajnika vlč. Ljubana, đakona Marina, bogoslova Ivana i sve nazočne vjernike. Zahvalio je Bogu na svakom njegovu daru, a i ljudima – vjernicima koji su svojim nesebičnim darom omogućili izra- du mozaika u svetištu i vitraja na prozorima crkve. Pročitao je imena dobročinitelja i umjetnika. I za- molio biskupa da blagoslovi svete likove na mo- zaiku i vitrajima, kao i sve dobrotvore i vjernike. Izvježbani župni zbor pratio je Misno slavlje.

Započinjući sv. Misu biskup je izrazio radost što se nalazi u ovoj župi na svetkovinu njezinih Svetih Zaštitnika. Izmolio je propisanu liturgijsku molitvu i svetom vodom blagoslovio veliki mozak koji predstavlja Isusovo Preobraženje na Taboru s trojicom njegovim učenika: Petrom, Jakovom i Ivanom (Lk 9,28), zatim prozorske vitraje na kojima su prikazani sveti prizori iz Isusova života, te likovi Blažene Djevice Marije, Svetoga Josipa, Svetih Evanđelista i Blaženoga Alojzija Stepinca.

Biskup je pod homilijom govorio o izvornoj svetosti Božjoj i o posvetnoj milosti i svetosti priopćenoj ljudima po Kristovim spasonosnim sakramentima i darovima Duha Svetoga. Bog je iz svoje neizmjerne ljubavi stvorio čovjeka i u zametku mu dao žive moći mudrosti i dobrote da ih razvija u životnim okolnostima držeći se vječnih zakona i zapovijedi. Stvoritelj čovjeka ne pušta iz vida, nego ga kao svoje ljubljeno stvorenje prati i njime providnosno ravna dok ga jednom ne predvede na svoj pravedni sud - na "sudište Kristovo" (2 Kor 5,10) - i dodijeli mu sudbinu koju je zaslužio na ovome svijetu djelujući u svome ti-

jelu. A onda će o Sudnjem danu i preobraženo tijelo biti sjedinjeno s dušom da ponovno bude puna i prava osoba. Svatko je pozvan na svome mjestu ostvariti onu svetost koju Bog želi, zalažući se za to da se Božje sveto ime proslavi u svakomu od nas, da ostvarimo kraljevstvo istine i pravde, ljubavi i mira, da izvršimo volju Očevu boreći se za kruh svagdanji i pomažući bližnjega svoga, te uzajamno opraštamo jedni drugima dugove dnevne, moleći Boga da nas oslobodi ne samo od česte pogibeljne napasti nego i od svakoga zla, duhovnoga i tjelesnoga, vremenitoga i vječnoga.

Župnik je nakon sv. Mise počastio sve svećenike, od kojih su neki pristigli na čestitanje, kao i sve dobrotvore. Za ručkom je sve nazočne pozdravio don Stanko, koji je i sam pomogao da jedan vitraj zasja u ovoj crkvi, i koji je spomenuo da župa 2016. slavi 50. obljetnicu svoga postojanja i djelovanja. Dotle se pripremaju daljnji radovi i potpuno dovršenje župne crkve, a biskup je zaželio da dotle vrijedni Jarani prirede i kakav trajan pisani spomenik - zbornik o ovoj svojoj živoj župi.

DUŠNI DAN

Čeljevo i Gabela, 2. studenoga 2014. - Na svetkovinu Svih Svetih Katolička Crkva slavi sve svoje članove koji su postigli slavu u Gospodinu, ne samo onih oko 35.000 koji su prema 12-sveščanom zborniku *Bibliotheca Sanctorum* proglašeni Blaženima i Svetima, nego i sve ostale koji su postigli život vječni u Očevu domu. A sutradan, 2. studenoga, Katolička se Crkva sjeća "Svih Vjernih Mrtvih". Slavlje se temelji na katoličkom nauku da duše vjernika koji u trenutku prijelaza s ovoga na drugi svijet nisu očišćene od svih svojih nesavršenosti i nisu dostatno okajale svoje prošle prijestupe, ne mogu postići blaženo gledanje te da im se može pomoći da to postignu s pomoću molitava i osobito prikazivanjem Isusove Misne žrtve nas živih. Svećenik toga dana može slaviti tri sv. Mise: jednu na svoju nakanu, drugu za sve vjerne mrtve i treću na nakanu Svetoga Oca Pape.

U dogovoru sa župnicima, čeljevskim don Blažom Ivandom, i gabeoskim don Antom Đerekom, biskup je Ratko najprije, u 9.00 sati, slavio sv. Misu u Čeljevu na groblju gdje su pokopani i njegovi roditelji (otac 1985., majka 1986.), zatim, u 11.00 u župnoj crkvi na Gabeli.

U Čeljevu se okupilo dosta svijeta koji je po sunčanu i ugodnu danu došao na grobove svojih i namijeniti sv. Misu za njih. Biskup je u propovijedi govorio o ljudskom i Božjem sudu. Ljudski je sud nerijetko subjektivan, nepotpun, više puta nepravedan. A Božji je sud savršeno nepristran, objektivan i pravedan. Na ljudskom sudu okrivljenik obično sve niječe što mu se krivična pripisuje. A na Božjem sudu sam okrivljenik sve prizna jer vidi na ekranu sebe i čuje sve audiokasete na kojima je snimljen sav njegov unutarnji i vanjski život. Ne može se očiglednost nijekati! A Bog je na svome sudu ne samo pravedan, nego i milosrdan, ali traži od nas raskajanost i skrušenost.

U Gabeli je župnik don Ante pozdravio sve prisutne u crkvi i spomenuo da ove godine pada 160. obljetnica ponovne uspostave župe Gabela. Zato se ovom sv. Misom želimo sjetiti ne samo svih biskupa i svećenika koji su u ovoj župi dijelili svete sakramente, nego i svih vjernika koji su ovdje kršteni - u maticama je zapisano oko 10.000 krštenika - i ovdje živjeli i odavde se raseljavali po bijelome svijetu. Župa se procjenjuje ne samo po tome koliko je imala vjenčanja, nego i koliko

je dala đakonsko-svećeničkih ređenika. Župnik je sa župljanima nabavio novo svetojhranište i ambon s kojega se čita i navješćuje Riječ Božja te je zamolio biskupa da ih blagoslovi.

Biskup je u propovijedi govorio o **zahvalnosti** Bogu na svim njegovim darovima, te zahvalnosti biskupima i svećenicima koji su ovdje s vjernicima djelovali u ovom **prošlom** razdoblju. Bog je nama dao sposobnosti razuma i slobode, ali on želi da te duševne sposobnosti usavršavamo i njima, uz njegovu milost, zaslužimo nebo. Podsjetio je da je Otomansko carstvo preko 400 godina gospodarilo ovim prostorima, da je Austrougar-

ske carstvo oko 400 godina upravljalo dijelovima Hrvatske, a ovim našim krajevima 40 godina, da je Venecija stoljećima upravljala drugim dijelovima Hrvatske. Danas smo do te mjere uzrasli da nama ne mogu upravljati drugi više od 4 godine. Ako se izađe na izbore, svojim ih glasovima birači mogu smijeniti! A s obzirom na **budućnost**, izrazio je **molitve** i pozvao vjernike na **ustrajnu molitvu** da nam svima Bog bude na prvom mjestu u našem radu i životu. "Moli tako kao da sve ovisi samo o Bogu, a radi tako kao da sve ovisi samo o tebi", to je načelo pravoga vjernika, kršćanina i katolika.

ZAJEDNICA HRVATA ISTOČNE HERCEGOVINE

Zagreb, 8. studenoga 2014. - Zajednica Hrvata Istočne Hercegovine u Zagrebu, osnovana u svibnju 1991., svake godine nastoji organizirati susret u povodu proslave Zaštitnika Trebinjske biskupije, svetoga Mihovila Arkandela. Blagdan sv. Mihovila, ili popularno Miholjdan, slavi se 29. rujna, a liturgijski su uključena i druga dva velika arkandela, Gabriel i Rafael. Za tu zgodu Zajednica obično pozove kojega svećenika iz Hercegovine da uputi prigodnu riječ pod sv. Misom koja se slavi u nekoj od izabраниh zagrebačkih župnih crkava. Nakon Misnoga slavlja priredi se i kulturna večer na kojoj se predstavi neka objavljena knjiga iz Hercegovine, svjetovnoga ili crkvenoga sadržaja, čita poezija pjesnički nadarenih članova Zajednice, donatorska večera, gdje se animiraju ljudi za pomoć nekoj osobi, župi ili crkvi u potrebi i slično. Ove je godine novoizabrani predsjednik Ivan Šutalo, iz Stoca, upriličio susret 27. rujna u salezijanskom centru u župi Duha Svetoga, u župnoj crkvi "Sveta Mati Slobode".

Budući da zajedničari imaju također i sv. Misu za preminule članove Zajednice, oko Dušnoga dana, ove je godine pozvan biskup Ratko Perić iz Mostara da u subotu, 8. studenoga, predvodi sv. Misu na Knežiji u salezijanskoj crkvi župe Marije Pomoćnice, koju kao župnik vodi don Ivan Stojanović iz Uzdola. Okupio se velik broj vjernika podrijetlom iz Trebinjske biskupije. U početku je pa-

ter Nikola Stanković iz Dubrava, isusovac, profesor na Jordanovcu, i duhovnik Zajednice, pročitao 27 imena članova koji su preminuli od 1991.

Biskup je u propovijedi govorio o trima bitnim istinama kršćanske vjere, bez kojih nema spasenja.

Prva je istina, koju svaki pravi katolik čvrsto vjeruje, da je Bog Stvoritelj, a mi stvorenja. Ali ne takva stvorenja koja su prepuštena sama sebi.

Druga: Bog je upravitelj našega života, a mi smo samo njegovi suradnici. Kao što roditelji prate svoju djecu kuda god išla po svijetu i žele čuti za njihovo zdravlje, uspjeh, školu, posao i sudbinu, kudikamo više Bog prati nas kao svoju djecu i želi da surađujemo s premudrim planom koji On ima o svakomu od nas.

Treća: Bog je sudac, milosrdan i pravedan otac - a mi smo njegovi sinovi i kćeri s odgovornom slobodom. Odgovarat ćemo pred njim za sve što smo lošega učinili ili dobra propustili dok smo boravili u ovom smrtnom tijelu. Poslije smrti kajanja nema. Ali mi živi možemo svojim molitvama, osobito svetom Misom, pomoći onima koji su još uvijek na putu pročišćenja da postignu život vječni.

Nakon slavlja u crkvi, sudionici su pozvani u župnu dvoranu na zajedničenje kod "švedskoga" stola, gdje je svatko svakomu mogao lako pristupiti, pozdraviti i porazgovoriti. Dostojanstven susret u crkvi i radosna večer u dvorani!

SVETA MATI SLOBODE

Zagreb, 9. studenoga 2014. - Na poziv don Ante Vasilja, rodom iz Krehina Graca, župnika župe Duha Svetoga na Jarunu u Zagrebu, biskup je Ratko predvodio koncelebrirano Misno slavlje u povodu obljetnice posвете nove župne crkve. Posvetu je obavio zagrebački nadbiskup msgr. Josip Bozanić 12. studenoga 2000. Ove je godine proslava obljetnice anticipirana u nedjelju, 9. studenoga, i obilježena svečanom sv. Misom u 11.00 sati. Toga dana cijela Katolička Crkva slavi obljetnicu prastare bazilike Presvetoga Spasitelja i svetih Ivanâ, Krstitelja i Apostola, na Lateranu u Rimu, majke i glave svih crkava Grada i Svijeta, Papine katedrale, koja je posvećena davne 324. – prije 1690 godina!

Nakon uvoda, u kojem je podsjetio na glavne faze rasta ovoga svetišta "Sveta Mati Slobode", don Ante je pozdravio predvoditelja i sve koncelebrante, kao i sav okupljeni puk.

Nakon incensa oltara i križa biskup je u početku naglasio da će u sv. Misi biti poseban spomen pape Franje, slavno vladajućega, zatim predstojnika zagrebačke Crkve kardinala Bozanića, te svih branitelja članova Hrvatske vojske i Hrvatskoga vijeća

obrane: svih preminulih, ovih ovdje u zavjetnoj crkvi nazočnih i onih u šatoru postojanih koji traže prava svoje veteranske udruge: neka Bog dotakne srca onih koji odlučuju o pravima branitelja i priznaju ono što im pripada! Biskup je također rekao da u sv. Misu uključuje i nakanu za načelnika grada Zagreba, gospodina Milana Bandića: neka mu Bog pomogne na svoj božanski način!

Ministrirala su, među ostalima, i dvojica hercegovačkih bogoslova s Jordanovca, Ante i Mate. Evanđelje je pročitao stalni đakon u Zagrebu, don Ivan Šutalo, iz Stoca, a pjevali su zborovi iz župe Sveta Mati Slobode i iz Svetišta Gospe Trsatske, pod vodstvom franjevca Serafina Sabola.

Na kraju slavlja župnik je zahvalio svima, a poseban je vjernički i rodoljuban pozdrav izrekao Ante Ledić, član Djelatnoga odbora za izgradnju crkve Sveta Mati Slobode i biskupu darovao kip Majke Slobode.

Poslije sv. Mise župnik je sa svojih osam suradnika salezijanaca, koji djeluju u prostranoj župi od oko 25.000 vjernika, ugostio oko trideset svećenika uzvanika, zatim zborove iz župe i iz Trsata.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Župa Duha Svetoga. U općem planu diobe novih župnih jedinica u Zagrebu godine 1971., dakle u cvatu Hrvatskoga proljeća političke slobode, jedan je dio na ovome području namijenjen i ovoj župi Duha Svetoga, povjeren hrvatskim salezijancima. Župi su određene granice godine 1976. Crkva je u Dugoratskoj ulici sagrađena, te 5. rujna 1982. Duhu Svetomu posvećena.

Gospa kao Sveta Mati Slobode. Ova crkva, u kojoj danas slavimo Isusovu Euharistijsku žrtvu, spomen-čin čudesa Božjih i sakramentalnu gozbu, zamišljena je još u Domovinskom ratu kao marijansko svetište nazvano "Sveta Mati slobode". Zašto? - S jedne strane Marija, Isusova Mati, Majka milosti i jakosti, i moćna Pomoćnica, a s druge strane ustrajne vjerničke molitve, osobito sv. krunice, za uspjeh, zdravlje i sreću preživjelih, i za vječni mir u Bogu preminulih branitelja. Imena 15.840 poginulih zapisana su da im spomen na ovom cenotafu očuvamo a molitve u mementu k Bogu uzdižemo. Njihova se žrtva posebnom ocjenom vrjednuje: oni su priznati boritelji za slobodu

svoga naroda jer su, odolijevajući na bojišnicama, svjesno i slobodno stavili svoje živote na žrtvenik domovine. Veće ljubavi nema od ove: život svoj položiti za bližnjega svoga, za sav narod. Gradnja nove crkve, pod vodstvom župnika don Petra Šimića, iz Drinovaca, završila je posvetom 2000. godine, a proglašenje svetišta "Sveta Mati Slobode" 2009., prije pet godina. Tada je ujedno i preneseno sjedište i naslov iz prijašnje crkve u novu. Naslov je crkvi pa tako i svetištu svojedobno bio dao kardinal Franjo Kuharić preuzimajući ga iz Litanijske Gospe Trsatske. One su prvi put objavljene darom hrvatske grofice Katarine, supruge Nikole Šubića Zrinskoga, u molitveniku "Raj duše" u Padovi, 1560., prije više od 450 godina.

U tim Litnijama, popularnim molitvama vjernika, Gospa se zaziva najljepšim naslovima. Samo kao Mati ili Majka preko 60 puta: Mati ljubavi, Mati istine, Mati djedovine, **Mati slobode**, Mati svjetlosti, Mati mudrosti... Zapravo njoj se uvijek pridaje naslov koji je bitno povezan s Božjim Sinom i s njezinim Sinom. Isus ima pose-

ban i jedinstven naslov u Novom Zavjetu: On je naš Osloboditelj i Otkupitelj (Rim 11,26). On je Sloboda naša! A ona je njegova Mati. Nema veće uloge i časti na zemlji!

Razum i slobodna volja. Sloboda je jedan od najvećih darova koje je višnji Bog dao duhovno-tjelesnom biću - čovjekovoj osobi. **Sloboda** je duševno stanje u kojem čovjek sam, bez ikakve prisile, donosi odluke o sebi, o svom životu i ponašanju, vodeći računa o odgovornosti svojih čina, o slobodi drugih i o funkcijama društva, kako to rječnici opisuju. Sloboda dakle nije samo mogućnost da se nešto odluči i učini, nego je čovjekova sloboda ovisna o slobodi drugih i o djelovanju u društvu. Po njoj smo bitno odgovorni za svoje odluke i čine. Djeca su odgovorna pred roditeljima, svećenici i vjernici pred Crkvom, građani pred državom i društvom, a svi skupa pred Bogom. Slobodan je čovjek najviše vođen drugim najvećim Božjim darom: razumom. **Razum** je duševna sposobnost poimanja, rasuđivanja i zaključivanja. Naš je razum u konkretnu životu stavljen pred izbor istine i laži. I želi li biti i ostati razuman, razborit, razložan, čovjek će se držati istine u kakvoj se god situaciji našao, jer samo ta istina može mu na najbolji mogući način pomoći da ostane pri pameti i pri slobodi. Kao što razum stoji pred izborom istine i neistine, tako slobodna volja stoji pred izborom dobra i zla. I kao što je čovjek to razumniji što se bolje opredjeljuje za istinu, tako je čovjek to slobodniji što svjesnije bira dobro. Samo čovjek s istinom i dobrom svoju sloboda ostvaruje, ispunja i usavršava. Ne nazivamo slobodom čin vozača koji izlazi na autocestu, vozi u suprotnu smjeru i sudari se s prvim autom gdje svi izginu. To nije ni razum ni sloboda, nego nerazum i nesloboda - tragična smrt!

Isus Osloboditelj. Sveto Pismo, u kojem se - uz Knjigu prirode - na osobit način očituje Božji razum i Božja volja, govori o prvoj čovjekovoj izgubljenoj slobodi kojom je povezao u krivo, počinio grijeh neposluha i tako sebe lišio milosna prijateljstva i protjerao iz zemaljskoga raja, ali govori i o čovjekovoj slobodi koju je Krist svojim otkupiteljskim činima - Mukom, Smrću i Uskrsnućem - zaslužio i svima ponudio.

"Ako vas dakle Sin oslobodi, zbilja ćete biti slobodni" (Iv 8,36), govori Gospodin. Isus raspravlja o čovjekovu duhovnom ropstvu, o antidekalogu, o grješnu stanju koje može biti slobodno izabrano, ali koje je neodgovorno, nerazumno, nefunkcionalno, promašeno lutanje i ludovanje, a ne razu-

mno djelovanje. Ne ćeš ti uvjeriti razumne ljude, a pogotovo ne ćeš uvjeriti premudroga Boga

ako udaraš na čovjekovo dostojanstvo, koje uostalom ti nisi dao ni sebi ni drugomu, nego si našao u svojoj stvorenoj razumnoj naravi;

ili ako se ponašaš kao da je zakon u društvu i u Crkvi tvoja kožna i krvna strast, a ne razumna sposobnost;

ili ako nemoćne roditelje eutanazijom izbacuješ iz života, kao da put patnje nije bitna sastavnica životnoga hoda i sadržaja na ovoj zemlji;

ili ako misliš da je pobačaj dobro djelo, da se djeca s tjelesnim ili duševnim nedostacima trebaju ukloniti sa svijeta, i da to nisu strahoviti zločini protiv čovječnosti;

ili ako svoju ženu s kojom si se doživotno vjenčao izgoniš iz kuće a otimaš ženu bližnjega svoga i dovodiš k sebi; i kao da se grijeh umanjuje ako i ona na to pristaje: to je samo udvostručeni grijeh;

ili ako misliš da istospolno udruživanje i svako drugo izopačenje Šeste i Devete Božje zapovijedi, pa koliko god bilo prošireno, odgovara razumnoj zakonu ljudske naravi;

ili ako smatraš da je krađa tuđih stvari, pogotovo tuđih osoba, dobro djelo;

ili ako smatraš da su tvoje tjelesne pohote i strasti uzdignute na razinu ljudskih prava, možeš se ubrzo sudariti sa stožernom krjepošću objektivne pravednosti;

i ako misliš da ćeš požudu tijela, i požudu očiju, i oholost života (1 Iv 2,16) staviti na prijestolje zdrava razuma, a da ne ćeš doživjeti grozotu puštoši svojih ideja i djela, svoga razuma i slobode, svoje osobnosti!

Zato Isus govori o duhovnom oslobođenju i o pravom pojmu slobode. Pavao će to svečano proglasiti: "Za slobodu nas Krist oslobodi!" (Gal 5,1). Za slobodu u duhu, u razumu, u odnosu na druge, na Boga. On nas oslobodi da zdravo rasuđujemo svu istinu, on nas oslobodi od grijeha, smrti i sotone za slobodu koja vodi k dobru, konačnu životu, k razumnoj cilju, k Bogu. On je jedini Osloboditelj koji nas oslobađa robovanja pokvarljivosti da sudjelujemo u slobodi i slavi djece Božje (Rim 8,21). Pokvarljivost ustupa mjesto neraspadljivosti, prolaznost vječnosti, strast savjesti! Isusovi su učenici živo tjeskobni da se kršćani ne bi ponosili slobodom koja je "pokrivalo zloće" (1 Pet 2,16), a ne pravilo povjerenja u Boga od kojega dolazi dar slobode i kao početna mogućnost i kao konačno savršenstvo. Sloboda ne smije biti spoticaj drugi-

ma, "nejakima" (1 Kor 8,9), da nam "ta sloboda ne bude izlikom tijelu", nego da ljubavlju služimo jedni drugima (Gal 5,13). "Gospodin je Duh, a gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda" (2 Kor 3, 17).

Mati duhovne slobode. Kao što se borimo za svoju osobnu i vlastitu slobodu, jednako se borimo i za širu, nacionalnu slobodu. Od pamtivijeka bilo je naroda koji su ugnjetavali druge, i naroda koji su bili roblje drugima. I kada je, na primjer, za izabrani narod, nakon 400 godina robovanja, kucnuo povijesni čas Providnosti da napusti egipatsko ropstvo i pođe u Obećanu zemlju slobode, Bog je našao vremena i zgrade, izabrao ljude i glavare koji će voditi narod kroz sinajske Mase i Meribe, i palestinske scile i haribde, kroz glad i žeđ, bolesti i nemoći. I to da narod kao cjelina doživi svoju slobodu kao puninu, da od njega uspostavi kraljevstvo, kraljevstvo istine i pravde, gdje *regnum regno non praescribit leges!* Tim je vođama, borcima, dodijeljena teška sudbina da se bore protiv mnoštva koje bi se radije vratilo u egipatsko ropstvo crnoga kruha i bijeloga luka, da robuje uz faraonske piramide nego da ima svoju zemlju i svoju vladu, svoje institucije i svoju slobodu!

Pred nama je Obećana zemlja!" - poviče Mojsije pobunjenju narodu u pustinji. "Obećana od Boga, koji ne vara i ne može biti prevaren. Koji su na Obećanu zemlju neka se svrstaju u red iza mene, a ne srljajte kao guske za onima koji vas vraćaju u Egipat. Ja ću prvi, vi za mnom! Ginut ćemo u borbi za Obećanu zemlju, a ne za povra-

tak u višestoljetno sužanjstvo! Ako je ne osvoji naša generacija, osvojiti će je sljedeća. Ne živimo za danas, nego za vjekove!

*"O, evo, tebi, izbran narode
O, evo tebi zemlje rajeve,
Slobodu svetu tu da zagrliš,
Da srećniji ti budu sinovi,
Neg ti uz pune lonce misirske!"*

(Kranjčević, Mojsije).

Zaključak. Nije borba ni našega hrvatskog naroda za slobodnu domovinu završila potpisom daytonsko-pariškoga sporazuma. Vidiš li da uvijek ima onih koji sanjaju i navijaju za "egipatsko stanje"; koji ne žele razlikovati domovinskoga identiteta od falsifikata! Sloboda nije dovršena gotovina, nego izvorno darovana prerađevina koju treba brusiti, usavršavati da se vidi sva njezina dragocjena dijamantnost. Čovjek se i mjeri po mjeri aktivna razuma i borbene slobode. Prije si služio po četiri stotine godina tuđinu ili četrdeset i pet godina jednopartijskom sustavu, a danas, nakon izborena četverogodišnjeg vladanja, možeš svojim glasovanjem potvrditi ili smijeniti i vladu i vladare! Zar to nije velika izborena stečevina i sloboda.

Dok upiremo pogled u Gospu, Svetu Mater Slobode, i molimo njezin zagovor kod Boga, zauzmimo se i sami, svaki na svome području i zadatku, doprinoseći da nam zajednička Domovina iz dana u dan živi u slozi i jedinstvu, raste u napretku i znanosti, i razvija se u razumnoj narodnoj slobodi i zdravoživotnoj plodnosti!

DAN TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA U MOSTARU

Na blagdan sv. Alberta Velikoga, crkvenoga naučitelja, zaštitnika Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru, 15. studenoga 2014. održana je svečana sjednica u župnim prostorijama katedrale, gdje su podijeljene diplome deseteroma prvostupnika i sedmeroma magistara, studenata na istoj crkvenoj ustanovi. Mjesni je biskup Ratko Perić, zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem, bio odsutan pa je zamolio biskupa Tomu Vukšića, vojnoga ordinarija, nekadašnjega generalnog vikara, da zastupa Ordinarijat. Donosimo pozdrav predstojnika Instituta don Ante Pavlovića i predavanje don Davora Berzovskoga, profesora na Institutu.

POZDRAVNI GOVOR PREDSTOJNIKA INSTITUTA DR. DON ANTE PAVLOVIĆA

Poštovani uzvanici, dragi roditelji i rodbino naših diplomiranih studenata, cijenjeni prijatelji, sve vas srdačno pozdravljam u ime Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru, njegove uprave, profesora i studenata.

Danas kao i svake godine svečanom akademijom, uza spomendan sv. Alberta Velikoga, i uz njegovu zaštitu, proslavljamo Dan naše visokoškolske ustanove. Redovita je to prigoda za promociju završenih studenata, ove godine: 10 prvostupni-

ka i 7 magistara religijske pedagogije i katehetika. Ukupno do sada 212 diplomiranih studenata na našem Institutu. Zahvaljujemo Bogu na tom daru. Zahvalni smo i svima vama koji svojom radom i potporom pridonosite uspješnu djelovanju naše Ustanove da bi mogla izvršiti svoje poslanje i zadaću u našoj Crkvi, narodu i društvu. Danas među nama nema obvezama spriječena mjesnog ordinarija biskupa dr. Ratka Perića, pa srdačno pozdravljam vojnoga ordinarija, i našega profesora, biskupa prof. dr. Tomu Vukšića, koji ga ovdje zastupa. Jednako tako pozdravljam prof. dr. Pavu Jurišića, dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, i preko njega Upravu fakulteta i profesore. Zahvaljujem mu za posvjedočenu brigu, skrb i pomoć koju kao dekan i profesor iskazuje našem Institutu. Molim ga i za daljnju pomoć i suradnju u nastojanjima oko postizanja što kvalitetnijih standarda u razvoju i djelovanju naših učilišta, u duhu suvremenih crkvenih i akademskih normi.

Pozdravljam nazočne članove Ordinarijata, katedralnog župnika mons. Luku Pavlovića, te sve poglavare i članove crkvenih, redovničkih i župnih zajednica, svećenike, redovnike, redovnice i vjernike laike.

Na današnjoj svečanosti s osobitom radošću i zahvalnošću pozdravljam članove Uprave, sve profesorice i profesore našega Instituta. Zahvaljujem vam za uloženi trud, predan i kvalitetan nastavnički rad, te posvjedočen kršćansko-humanistički i etičko-moralni standard u vašem odgojnom radu i međusobnoj suradnji, kao i u komunikaciji, strpljivu profesorskom radu i suradnji s našim studentima.

S posebnom radošću pozdravljam rektoricu Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Ljerku Ostojić, prorektorice prof. dr. Izabelu Dankić, sve nazočne dekanice i dekane, prodekanice i prodekane pojedinih fakulteta našega Sveučilišta (agronomsko-prehrambeno-tehnološkog, građevinskog, fakulteta prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti). Dok vam zahvaljujemo za dobru suradnju i potporu, bilo bi nam drago da se u sadašnjim političkim, društvenim, gospodarskim i kulturnim okolnostima, na našem Sveučilištu još snažnije programski i strukturno povezuju sve sveučilišne sastavnice i snage, poštujući različita područja znanosti i obrazovanja, te da hrvatsko visoko školstvo u BiH uistinu bude mjesto stjecanja znanja i vještina, umijeća i vrjednota, kulturno uporište i stožer opstanka i ukupna boljitka hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini.

Srdačno pozdravljam i sve poštovane predstavnike našega obrazovnog, kulturnog i političkog života, te predstavnike crkvenih i društvenih medija. Svim gostima zahvaljujem na sudioništvu u ovoj svečanosti.

S osobitom radošću pozdravljam sve vas, studentice i studente našega Teološko-katehetskog instituta, i posebno vas koji ćete danas primiti diplome.

Dragi prvostupnici. Vi ste, kao što sama riječ kaže, završili prvi stupanj obrazovanja. Stekli ste vrijedne kompetencije na društveno-humanističkom području, osobito u polju teologije i religijske pedagogije. Nastavili ste na Institutu diplomski ili magistarski studij, koji će vam dati cjelovito obrazovanje koje programski obuhvaća i objedinjuje filozofske, psihologijske i biblijske discipline, sustavnu teologiju, praktičnu teologiju i odgojne znanosti. Čestitam vam na postignuću, i pozivam vas za daljnji marljiv studij.

Danas posebno čestitam diplomiranim studentima, magistrima religijske pedagogije i katehetike. Studijski program koji ste završili daje vam brojne kompetencije na području društveno-humanističkih znanosti: znanstveno-teorijske i stručno-praktične kompetencije u oblasti sustavne i praktične teologije, u općoj i osobito religijskoj pedagogiji, katehетици, humanističkoj i duhovno-religioznoj kulturi. Osposobljeni ste za vjeroučiteljski odnosno profesorski rad u osnovnim i srednjim školama, za vođenje i animiranje religioznoga odgoja, kateheze i duhovno-religiozne kulture u župnim i drugim vjerničkim zajednicama, u medijima i ostalim područjima crkvenoga i širega društvenog života. Osposobljeni ste za interdisciplinarnu suradnju na području humanističkih i društvenih znanosti na studijskoj, znanstvenoj i istraživačkoj razini te za medijsko djelovanje na religijskome, kulturnome i socijalnom području, osobito u oblasti promicanja kršćanske kulture i etičkih/moralnih vrjednota. Znam da je danas, unatoč tomu, teško naći posao. Pozivam vas da budete strpljivi i ustrajni u traženju svoga mjesta u Crkvi i društvu. Vjerujem da će doći bolja vremena, kada ćete svoje poslanje moći staviti u službu općega dobra, u službu čovjeka, svoga naroda i svoje Crkve. Radost vašega uspjeha danas s vama dijele vaši najbliži, roditelji, braća i sestre, rodbina i prijatelji, koje također srdačno pozdravljam.

Na kraju, zahvaljujem katedralnom župniku don Luki Pavloviću za gostoprimstvo u katedralnom domu, i mr. Davoru Berezovskom na preda-

vanju. Zahvaljujem Mješovitom zboru TKIM-a, profesorima Kristini Arelić i don Niki Luburiću te Katedralnom orkestru. Zahvaljujem studenti-

ci Serafini Kalfić na vođenju programa, te svima koji su na bilo koji način pomogli organizirati našu svečanost.

DOSTOJANSTVO I POSLANJE VJERNIKA LAIKA U DANAŠNJOJ CRKVI

Mr. don Davor Berezovski

U ovom kratkom predavanju, svjesni smo da je nemoguće iznijeti sve elemente, teologije laikata, te uloge i poslanja, vjernika laika u današnjoj Crkvi, ali ćemo nastojati prikazati osnovne smjernice i probleme, odnosa vjernik laik – Crkva u današnjem svijetu.

Glavno polazište za naše razmišljanje u svakom slučaju jest Drugi vatikanski koncil koji na više mjesta govori o dostojanstvu i ulozi vjernika laika u životu Crkve, a na poseban način u dogmatskoj konstituciji o Crkvi - *Lumen gentium*. Koncil u svojoj definiciji laika ističe: "Pod nazivom laik razumiju se svi Kristovi vjernici, osim članova svetoga reda i od Crkve odobrenoga redovničkog staleža, tj. Kristovi vjernici koji su krštenjem pritetelovljeni Kristu i ustanovljeni kao Božji narod, a na svoj su način učinjeni dionicima Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe te u Crkvi i u svijetu obnašaju svoj dio poslanja cijeloga kršćanskog naroda" (LG 31).

Ova koncilska definicija vjernika laika, sadrži tri elementa:

1 - Laik je obilježen kao pripadnik Božjega naroda koji sudjeluje u cjelokupnu poslanju Crkve. Time Koncil zauzima jasan stav s obzirom na sva ona nastojanja koja su Crkvu shvaćala kao područje djelovanja rezervirano isključivo za svećenstvo, a svijet kao područje djelovanja koje isključivo i samo pripada laicima.

2 - Ističe se razlika vjernika laika u odnosu na kler (svećenstvo) pri čemu se laik shvaća kao Kristov vjernik koji nije zaređeni službenik. To onda znači i da će ovo posebno obilježje u sudjelovanju laika u cjelokupnu poslanju Crkve biti označeno kao neministerijalno – tj. opće poslanje vjernika u svijetu: laik je dakle odgovoran u poslanju Crkve kao onaj koji nije svećenik, ali da u skladu sa svojim sposobnostima i zadaćama, doprinosi u izgradnji Crkve - Kristova Tijela.

3 - Polazeći od razlikovanja između laika i redovnika, pri čemu je laik onaj koji nije redovnik, želi se na pozitivan način istaknuti njegova suodgovornost u rastu Crkve, kao onoga vjernika koji nastoji tražiti kraljevstvo Božje, ipak nastojeći ži-

vjeti evanđeoske savjete: čistoće, siromaštva i poslušnosti, u svakodnevnom životu ne zaobilazeći pritom potrebe društva u kojem živi.

Drugi vatikanski koncil, nastojao je naglasiti kako je potrebno promatrati, vjernika laika, u današnjem svijetu više u njegovu odnosu s Crkvom – zajednicom Kristovih vjernika, a ne isključivo u razlikovnom odnosu sa svećenstvom i redovništvom. Ako se dakle inzistira samo na razlikama, ponovno se dolazi u opasnost stroge zatvorenosti kruga djelovanja, koja je Koncilom prevladana, odnosno zatvorenosti u međusobnoj suradnji u rastu Crkve. Iako su u pojedinim razdobljima u povijesti Crkve vjernici laici bili pasivni segment Božjega naroda, Drugi vatikanski koncil poduzima zaokret i ističe koliko je djelovanje vjernika laika u svijetu, pa time u Crkvi, važno, kako za život Crkve tako i za spasenje pojedinca. Dakle, vjernici laici Kristovi su vjernici koji su od Boga pozvani najprije živjeti u svijetu, a tek onda djelovati u njemu, i mijenjati svijet na bolje, te djelovati po svijetu i u Crkvi.

Polazeći od shvaćanja Crkve kao otajstva, koja je u isto vrijeme i božanska i ljudska stvarnost, te od nakane pobijanja predrasuda o mogućnosti djelovanja vjernika laika u Crkvi, vjernika laika možemo danas opisati kao aktivna i odgovorna subjekta, koji pomaže rastu Crkve, tj. osobu, koja ima svoje dostojanstvo u vršenju svoje službe i zadaće u Crkvi koja mu je povjerena. Dakle iz otajstva Crkve proizlazi poziv upućen svim članovima mističnoga Tijela da aktivno sudjeluju u poslanju i izgradnji Božjega naroda u zajedništvu, i to prema različitim karizmama i službama. Vjernik laik pozvan je uistinu djelovati u svojoj sredini koja ga okružuje te biti svjestan kako uspješnost njegovog djelovanja ne ovisi samo o vlastitim snagama već se itekako mora osloniti na Božju pomoć, crpiti snagu u redovitom molitvenom i sakramentalnom životu, kako bi to isto djelovanje u Crkvi i u svijetu bilo plodonosno i ispravno. Nitko ne bi trebao ostati besposlen, nego svaki sa svojim karizmama i osobnošću pozvan je širiti Isusovo kraljevstvo, što podrazumijeva kršćansko zalaga-

nje u izgradnji današnjega svijeta, društva, okoline, obitelji, a prije svega izgradnju samoga sebe.

Vjernik laik po primljenu sakramentu krštenja ima karakteristike krštenika koji je nanovo rođen za božanski život, pomazan Duhom Svetim u svetoj potvrdi postaje članom kršćanske zajednice, jednom riječju osobe koja ima isto Kristovo poslanje koje se temelji na trostrukoj Kristovoj službi: proroka, svećenika i pastira.

Vjernici laici, u odnosu na klerike (svećenike) i redovnike, čine i brojčanu većinu u Crkvi, oni su zapravo Crkva u potpunom smislu riječi. Bez njih Crkva ne bi bila jedinstvena cjelina, te ni hijerarhijska Crkva, ni sakramenti ne bi više imali smisla, jer oni postoje upravo radi ljudi, radi posvećenja vjernika – laika, kako bi i oni rasli u svetosti, na koju smo svi pozvani već ovdje na zemlji. Vjernici su pozvani živjeti svetost u vlastitom životnom staležu. Važno je istaknuti da se svetost postiže ne samo obavljanjem određene duhovne službe nego i savjesnim izvršavanjem pripadnih službi u svakodnevnom životu laika. Kao trajni uzori trebali bi im biti vjernici laici koji su proglašeni blaženima i svetima. Na poseban način ovdje ističemo blaženoga Ivana Merza (1896.-1928.), uzornoga hrvatskog vjernika laika, koji je živio i djelovao prije Drugoga vatikanskoga koncila, ali je već tada svojim idejama i apostolatom, posebno među mladima u Hrvatskoj, doprinio razvoju svijesti o potrebi aktivna sudjelovanja vjernika laika u izgradnji tadašnjega hrvatskog društva. Neke od njegovih ideja katoličkoga laikata, zaživjele su tek s Drugim vatikanskim koncilom, te u kasnijim postsaborskim dokumentima Crkvenoga učiteljstva.

Jednakost između klerika i laika nastaje po primljenu sakramentu krštenja jer, primivši posvetnu milost, svi imamo isti izvor, istu svrhu i poslanje, isti poziv i na poseban način treba naglasiti i istaknuti: isto dostojanstvo. Drugi vatikanski koncil, kada govori o laicima, želi dakle upozoriti da su vjernici laici pripadnici općega svećeništva, te da se od zaređenih (ministerijalnih) svećenika razlikuju samo po svojoj službi, ulozi, zadaćama i funkciji u Crkvi. Opće je poznato da vjernici laici mogu izvršavati svoje apostolsko djelovanje u svrhu izgradnje Božjega kraljevstva i za opće dobro cjelokupna čovječanstva samo ako su u crkvenom zajedništvu s hijerarhijom, tj. ako svoju ulogu vrše u duhu podložnosti, suradnje te aktivne i odgovorne poslušnosti crkvenoj hijerarhiji. Poslušnost hijerarhiji vodi i osjećaju za crkveno

zajedništvo jer bez toga laici ne mogu na pun način doživljavati svoj kršćanski identitet, a onda ni sudjelovati u crkvenome životu i poslanju.

Svoje dostojanstvo laici su primili od Isusa Krista i od njegova naloga, prije Uzašašća na nebo, da se njegova Radosna vijest evanđelja proširi do nabraja zemlje. Kristova želja i poslanje apostola po cijelom svijetu bila je opća evangelizacija cijeloga svijeta, tj. da svi narodi postanu njegovi učenici. Nalog koji daje svojim učenicima za svoj cilj ima: da svi budući pripadnici Crkve kao Božjega naroda povjeruju u njega, te da svatko, prema svojem položaju, vrši poslanje koje je Bog povjerio Crkvi – navještaj njegove Radosne vijesti dok on ponovno ne dođe u slavi svoga veličanstva.

Kao što je Duh Sveti u Crkvi poput duše u tijelu, te djeluje i vodi Crkvu, tako su na sličan način laici pozvani biti dušom sveta, izgraditelji svijeta i Crkve u dobru. Nužno je da današnji vjernik laik bude prije svega formirana osoba u evanđeoskom smislu, koja će se sa svim svojim žarom moći zvati kršćaninom i vjernikom, te tu činjenicu životom svjedočiti. Ne mogu se očekivati pozitivni plodovi ni na jednom području životnoga djelovanja, pa tako ni u životu vjernika laika, bez autentičnoga svjedočanstva kršćanskoga življenja. Pa ni završeni studij teologije, ne može donositi pozitivne plodove u radu vjeroučitelja u njihovu poslanju u školama, bez aktivna proživljavanja kršćanske vjere. Studij teologije samo je pomagalo autentičnoga življenja vjere u svakodnevici. Potrebno je, dakle, svakoga dana biti najprije svjedok življene vjere. Teolozi laici, tj. vjeroučitelji, posebno su pozvani na djelovanje u župnim zajednicama, prvenstveno zbog svoga stečena znanja i svjedočenja vjerskoga života. Međutim, svećenici u svom pastoralnom djelovanju primjećuju i određene poteškoće u suradnji teologa laika i vjeroučitelja u župnim zajednicama. Mnogi se vjeroučitelji posvećuju samo školi u kojoj rade, a župna im je zajednica i kateheza u drugom planu. Događa se, na žalost, i da djeca vjeroučitelja ne pohađaju redovito župni vjeronauk, i to je jedan od stvarnih i aktualnih problema.

Sudjelovanje vjernika laika u poslanju Crkve ne može biti samo usputno. Ne može se svesti samo na profesionalno obavljanje zadaće i posla; jer svi su vjernici pozvani, a na poseban način vjeroučitelji, preuzeti svoj dio odgovornosti koji im pripada, dovršiti nalog Isusa Krista i aktivno se uključiti u misiju i poslanje Crkve. Važno je naglasiti da su na ovo pozvani svi, pa i oni koji su

akademski formirani na području raznih znanosti, na "civilnim učilištima", da s pomoću stečenih spoznaja i sposobnosti, doprinose rastu Crkve i Kraljevstva Božjega u današnjem svijetu. Konačno, vjernici trebaju njegovati sposobnosti i talente kojima su obdareni, kako bi spomenuti rast bio trajan i donosio učinkovite plodove.

Sudjelujući, u pastoralnom djelovanju Crkve, vjernici laici pozvani su na angažman i u vlastitim župama. Župa je, naime, kao dio biskupijske zajednice, ono najkonkretnije očitovanje Crkve u kojem vjernici djeluju preko osobnog apostolata. Svećenici su, s druge strane, pozvani na otvorenost u povjeravanju službi i odgovornosti vjernicima laicima, kako bi zajedničkim snagama doprinosili rastu Crkve u današnjem svijetu. Stoga

vjernik laik bez zajednice ne može opstati. Zato je važno biti otvoren za povjerene mu zadatke i za suradnju u župi, te izbjegavat ono redovito izvlačenje: "Nemoj mene!" Vjernici, dakle, svjesni vlastite odgovornosti u središte svakodnevnog života trebali bi postaviti i ozbiljno prihvatiti ovo poslanje kako bi njihovo djelovanje bilo još intenzivnije i prostranije. Ne smije se zapasti u pogibelj kriva shvaćanja uloge vjernika laika u Crkvi, da su oni samo pomoć odnosno produžena ruka crkvene hijerarhije, nego da su oni uistinu suodgovorni u poslanju rasta Crkve, suradnici u pastoralu, oni oko kojih i s pomoću kojih se odvija život župe. Bez vjerničkoga udjela nije moguće ispuniti zadaću poslanja što ga Crkva mora izvršiti u današnjem svijetu.

PROSLAVA SVETOGA NIKOLE TAVELIĆA U RIMU

Rim, 16. studenoga 2014. - Svaki godine u rimskoj hrvatskoj crkvi sv. Jeronima i u istoimenom Papinskom zavodu dva puta okuplja nacionalna rimska zajednica, posebno studentska. Jeseni za blagdan sv. Nikole Tavelića, 14. studenoga, proljeti za blagdane sv. Bogdana Leopolda Mandića, 12. svibnja. Ove je godine sv. Misu u povodu Tavelićeva, u nedjelju, 16. studenoga, predvodio mostarski biskup Ratko Perić, nekadašnji student u Sv. Jeronimu (1969.-1971.) i rektor Zavoda (1979.-1992.). U koncelebraciji je sudjelovalo oko 60 svećenika.

Tom je prigodom predstavljen i Hrvatski rimski adresar, 42. po redu. Predgovor mu je napisao msgr. Jure Bogdan, rektor Zavoda, posvetivši ga hrvatskomu redovniku bratu laiku franjevcu, blaženomu Jakovu Zadrani, koji je rođen u Zadru oko 1400. godine a umro u Bittetu u Italiji 1497.

Prema Adresaru, u Rimu vrše razne službe 24 hrvatska svećenika, biskupijska i redovnička, i 80 časnih sestara raznih kongregacija. Na raznim sveučilištima ove akademske godine studira 85 hrvatskih svećenika, 54 svećenička pripravnika,

14 časnih sestara i 19 laika (u Rimu su tri dijecezanska svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije: don Ivan Kovač, službenik u Kongregaciji za biskupe; don Drago Ćurković, student 3. godine na Biblijskoj teologiji i don Pero Miličević, student 1. godine Kanonskoga prava na Gregorijani, te bogoslov 3. godine na gregorijanskoj Teologiji). Donesene su i adrese Biskupskih ordinarijata u domovini i glavnih novina i časopisa na hrvatskom jeziku. Započelo je sve poput zrna gorušičina 1974. s četiri šapirografirane stranice, a danas se razvilo u pravu tiskanu brošuru, u svemu 108 stranica. Netko spomenu da još nedostaju samo hrvatski sveti, blaženici i službenici i službenice Božje kojima se glavni dokumenti oko beatifikacije i kanonizacije nalaze u Rimu, u Vatikanu.

Ne znamo da još koja nacionalna skupina objavljuje ovakve godišnje podatke prateći boravak, rad i studij svojih privremenih članova. I ove je godine obitelj Mršić-Mazzetta sponzorirala troškove tiskanja novoga Adresara. Čestitamo i izdavaču i priređivačima i urednicima i sponzorima!

BISKUPOVA PROPOVIJED

Braćo i sestre!

Ovo ćemo razmišljanje osloniti na svećeničko-misionarsko djelo i uzornu osobu prvoga progla-

šena hrvatskog sveca Nikole Tavelića, prezbitera i mučenika. O njegovu se spomendan, za nas i blagdan, već odavno i tradicionalno u ovoj našoj nacionalnoj crkvi, posvećenoj sv. Jeronimu, oku-

plja hrvatska rimska zajednica, napose studentska na svoj redoviti jesenski susret.

Prisjetimo se ukratko životnoga, redovničkog i svećeničkog puta našega Nikole koji je izvojevao palmu mučeništva u Jeruzalemu, 14. studenoga 1391. godine, a uzdignut je kao blaženik na čast oltara 500 godina kasnije, što znači da mučenička krv u Crkvi stalno ključa i nikada se ne hladi. S njime, jer je on na čelu, mučeničku su smrt podnijela i subrača: Deodat iz Ruticinija u francuskoj Akvitaniji, Pierre iz Narbone također u Francuskoj i Stefano iz Cunea u Italiji. Sve ih je svetima proglasio bl. Pavao VI., papa, 21. lipnja 1971. (Zahvalan sam Bogu da sam u ta studentska doba i sam bio i u Zavodu sv. Jeronima i sudionik hodočasničkog mnoštva na kanonizaciji u Petrovoj bazilici i u audijenciji u dvorištu sv. Damaza, kojemu je Jeronim neko vrijeme bio osobni tajnik).

Nikola je ugledao šibensko sunce oko 1340. godine (prema nekima oko 1350.). Potekao je iz plemenitaške obitelji Tavelića. Ponesen idealom sv. Franje Asiškoga stupio je u Franjevački red. Želja za misionarskim radom dovela ga je u Bosnu, gdje je 12 godina (1372.-1384.) u najvećim poteškoćama "bosanskim krstjanima" propovijedao kršćansku vjeru. Iz Bosne je dospio u Svetu Zemlju da i ondje, sa spomenutom subračom, naviješta Evanđelje i vjernicima i nevjernicima. U glavnom gradu Palestine podnio je, sa sudrugovima, mučeničku smrt. Izvršenju smrtne kazne bio je nazočan i fra Gerard Chelvet, gvardijan jeruzalemskog samostana Svetoga Spasa na Sionu. On je s fra Martinom Šibenčaninom opisao njihovu mučeničku smrt i izvješća poslao u Vatikan, Leipzig, Šibenik i drugamo. Nama je bitan prikaz toga mučeništva iz apostolskoga dekreta pape Pavla VI., kojim se podjeljuju svetačke počasti Nikoli Taveliću i njegovim sudrugovima mučenicima. To je pismo objavljeno u službenom glasilu Svete Stolice, *Acta Apostolicae Sedis* (5/1971., str. 346-353), s potpisom Pape i 29 kardinala, među njima i našega kardinala Franje Šepera, pročelnika Kongregacije za nauk vjere. To pismo i nosi pečat najvažnijega službenog dokumenta o našem Svecu. Iz Pisma doznajemo:

- Sv. Nikola i sudrugovi bili su muževi divnih vrlina duha, hrabri i postojani u podnošenju samrtnih muka posvetivši život za dobro vjernika i obraćenje nevjernika. Njihova osobita vjera u Boga i postojanost duha zasjala je u onom trenutku kada su odlučili otvoreno posvjedočiti za Krista, javno propovijedati i tumačiti njegovo Evan-

đelje, u kojem se nalazi blago Istine i Put kojim ljudi mogu postići Život vječni. Postojani i hrabri, jednako u propovijedanju kao i pred smrću: Krist jest jedinorođeni Sin Božji!

- U Jeruzalem ih je iz različitih zemalja dovela velika pobožnost prema mjestima Palestine s nakanom da ljude krjepostima i svetim životom obraćaju, a ne da bi se u mnoštvu riječi istrošili i izgubili.

- Ljudi velike pobožnosti, vjerni zakonima i odredbama svoga Reda, s poglavarima najspremnijom voljom sjedinjeni.

- U govoru ih je jačala nada da će se slušatelji, jeruzalemski muslimani, obasjani Božjim svjetlom, konačno prikloniti štovanju jednoga Boga i njegova Sina, Isusa Krista, Otkupitelja ljudi. Ujedno ih je vodio neki zanos i žar da za istinitost kršćanske vjere podnesu mučeništvo.

Ti naglasci iz Dekreta blaženoga pape Pavla VI. upućuju nas da su se u životu sv. Nikole Tavelića i sudrugova mučenika na poseban način isticale stožerne krjeposti kršćanskoga života: razboritost, jakost, pravednost i umjerenost. Primijenimo samo dvije krjeposti na studentski život!

Prvo, razboritost u glavu! Vrijeme mladosti obično je vrijeme nerazboritosti i zato velike opasnosti. Zašto?

- U mladosti krv struji vrelije i brže, a strasti se vladaju na zapovjedan način. Životna se zbivanja odvijaju jače i katkada prijete da preplave i odnesu mladu osobu. Ništa ti ne koristi što si hrabar ako nisi ujedno i pametan, razborit!

- U mladosti mnogo je više prilika da se ode u krivo, u zlo, u štetu, u smrt. Mladi su bačeni u kovitlac gdje je napast glasnija i nasilnija nego u druga doba. Ne osjećaju puno odgovornosti ni za kuću ni za osobu, niti imaju sidara da pričvrste svoj život, nego nerijetko plutaju kao lađa bez kormilara, a vjetrovi udarili sa svih strana. U mladosti se daleko lakše događa brodolom nego inače. U mladih je osjećaj obveze na niskom stupnju. Takvi ne mogu ne čuti Isusovu opomenu: Doista, onomu koji ima i s time razumno radi, još će se dati, neka ima u izobilju; a od onoga koji ima talenta a nema razbora ni zarade, oduzet će se i ono malo talenta što ima (Mt 25,29).

Drugo, jakost u srce! Tvoja će se krjepost očitovati ako se pokažeš odlučnim u opsluživanju svih Božjih zakona, posebno Božje zapovijedi: *Ne sagriješ bludno!* Budeš li poštovao svoje tijelo i čuvao u čistoći samoga sebe i sve one s kojima druguješ, krjepost će u tebi rasti. A pokazat ćeš se

sažaljivim slabićem, budeš li smatrao da si to jači što u svome govoru i tvorbu budeš srcem i jezikom nečistiji i što budeš više nasrtao na Šestu Božju zapovijed. Da ta zapovijed *Ne počini* nije tako bitna, ne bi je Bog pojačao i svojom Devetom: *Ne poželi!* A duh ovoga svijeta najviše je udario svojim bezakonjem na taj Božji zakon! A ti, "Božji čovječe" (1 Tim 6,11), budi herojski čestit i čist, srcem i tijelom zdrav, duhom jak! Vladajmo se kao "sinovi svjetla i sinovi dana. Nismo doista od noći ni od tame" (1 Sol 5,5).

Poštovani studenti i studentice! Ovu sv. Misu slavimo zajedno s vama i za vas s molitvom da vam milosrdni Bog, po zagovoru sv. Nikole, udijeli dostatne razboritosti, snage, pravednosti i umjerenosti. U ovaj grad, natopljen krvlju mučenika sve od apostolskih prvaka i dana, obasjan Kristovim svjetlom, poslani ste i vi danas i došli sa svih strana Crkve u Hrvata s ciljem da u vježbanju duha i uma pridonesete vlastitu obraćanju i obraćanju sutra povjerenih vam zajednica i naroda.

Ovu sv. Misu slavimo u crkvi velikoga naučitelja sv. Jeronima, teško dostižna uzora svima gladnima biblijskoga znanja i tumačenja. Da se Jeronim oslonio samo na svoje veliko znanje uma, bez krjeposti srca, ne znamo kako bi završio! Arije, Apolinarije, Nestorije, Pelagije, sve lumen do lumena, i sve heretik do heretika! Ali kako se Jeronim znao povući u betlehemsku špilju za koju je vjerovao da se u njoj utjelovljena Riječ rodila,

i djetinjom se predanošću privinuti uz jasle, imamo velikoga sveca, crkvenoga pisca i naučitelja.

Da su se sv. Nikola i sudrugovi mučenici istrošili u govoru pred kadijom, misleći da će zbog "mnoštva riječi biti uslišani" (Mt 6,7), a ne u vježbanju krjeposti jakosti i pravednosti, zasigurno bi kao mnogi prije i poslije njih ostali zaboravljeni. Istina, Crkva i danas treba učitelja, ljudi vrsnih i vičnih riječi i peru. Ali njoj su nadasve potrebni svjedoci. Svjedoci uvjeravaju svijet, a ne samo učitelji, ali i učitelji kada su svjedoci! - reče nam blaženi Pavao VI. u pobudnici *Evangelii nuntianti* (1975., br. 41). Crkvi i svijetu hitno su potrebni neustrašivi i iskreni svjedoci cjelovite istine o zapovijedima i volji Božjoj, punine istine Kristovih riječi. "Odricanje od istine smrtonosno je po vjeru" - poruči nam neki dan Benedikt XVI., Papa emeritus (Pismo Urbanijanskom sveučilištu, 21. listopada 2014.). Svjedočko učiteljstvo ne stječe se samo na sveučilišnim katedrama i u bibliotekama, nego u prvome redu na koljenima! Ono uključuje hodočašće u vjeri od Betlehemske štalice preko Kalvarije do slave Uskrsnuća. Ono uključuje ljubav i odanost Crkvi snagom Duha Svetoga preko raznih katakomba – progona, uspona i padova, do proslave.

Neka se sveci naših prostora i krvi - Nikola, Marko, Bogdan-Leopold - pokažu moćni u svome zagovoru na našem putu svjedočenja Istine, Puta i Života. Amen.

NOVI LITURGIJSKI DIREKTORIJ

Nekoliko dana prije početka Došašća objavljen je Liturgijski kalendar hercegovačkih biskupija – Direktorij za slavlje Mise i moljenje Časoslova, 2014./2015. Taj se crkveni priručnik objavljuje u Mostaru svake godine od 2007. Izdaje ga Biskupski ordinarijat, a priređuju, prema Općem Rimskom Kalendaru i vlastitostima partikularne Crkve, don Đuro Bender, don Ante Luburić i Mario Glibić.

Uvodnih petnaestak stranica podsjeća u prvom redu svećenika – misnika i liturga – da ponovi što je učio u bogosloviji, da pročita i lako zapamti sve s obzirom na skladno vršenje svećeničkih dužnosti u crkvi, da savjesno obdržava liturgijska pravila, da doslovno opslužuje misne i druge sakramentalne obrasce, da se služi liturgijskim ruhom prema propisima, jednom riječi: podsjetnik na poštovanje svetoga crkveno-liturgijskoga bonto-

na! Nemarnost svećenikova s obzirom na obdržavanje svega liturgijskog slavlja: i u crkvenom ruhu, i u izgovornju molitava, i u nemijenjanju misnih riječi i rečenica, i u pjevanju pojedinih dijelova, i u propovijedanju, i uopće u ponašanju oko oltara, uvelike oduzima od sakralne ljepote i estetike svetoj liturgiji koja se izvodi Bogu na slavu, a na duhovni ugođaj i duševnu korist puku Božjemu. Narod ima i oka i uha da primijeti što u svećenika kod oltara valja, što ne valja. Raduje se i osobito cijeni kada vidi da svećenik pristupa slavljenju sakramenata dostojno, pozorno i pobožno! Dolazi u crkvu da mu misno i drugo slavlje bude pravi religiozni doživljaj. Svećenik mu u tome snagom svoje službe treba pomoći.

Sadržaj. *Načela za slavljenje liturgijske godine* (str. 5-13): Tablica liturgijskih slavlja prema redu

prednosti; Pravila u slučajevima podudarnosti; Tablica zavjetnih Misa i Misa za pokojne; Pravila za vlastita slavlja; Kratak i usporedan kalendar prema brojenju dana u godini u odnosu na druge poznatije kalendare; Neke napomene koje osobito valja imati u vidu kao što su: Pričest vjernika drugi put u danu samo pod Misom, ili Liturgijsko ruho: Nije svećeniku dopušteno obavljati bilo koji sveti čin samo sa štolom preko građanske odjeće, a osobito se osuđuje zloraba koncelebracije samo sa štolom, bez albe, (nije redovnički habit liturgijsko odijelo!); Euharistijske molitve s vezanim nepromjenljivim predslavljem; Dani posta i nemrsa; Djelomično slavlje spomendana s obzirom na Časoslov kada se može uzeti drugo čitanje od spomendana kao i molitva spomendana u Jutarnjoj i Večernjoj s antifonom spomendana, a u sv. Misi može se uzeti Zborna spomendana, a ostalo od Mise dana; Misa na obljetnicu posvete vlastite crkve i stolne crkve uzima se obrazac na stupnju svetkovine i u bijeloj boji, osim u slučajevima zapriječenosti svetkovinom ili "jakom" nedjeljom kao što su u Adventu i Korizmi; Missae pro populo – Mise za narod, koje je dužan svake nedjelje i zapovijedane svetkovine slaviti biskup i svaki župnik. A župnik namjenjuje samo jednu nakanu ako drži više župa.

Liturgijski kalendar 2014./2015. Godina B. (str. 15-418), te početak Godine C. (str. 419-439).

Raznolikom veličinom slova i bojom obilježeni su u Liturgijskoj godini: svagdani, spomendani, blagdani i svetkovine. Uz ime svakoga sveca ili

blaženika dodana je i godina njegova rođenja za nebo, ili barem stoljeće, ako se radi o mučenici-ma/svecima iz prvih vremena Crkve. Poštovana je odredba domaćega Vlastita kalendara BiH kao i Vlastitosti Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije (str. 16-17).

Za pojedine mjesece uvrštene su **Nakane apostolata molitve**: opća ili papinska, misijska i biskupska. Tu su i dvije **Papine obljetnice**: izbor pape u miru Benedikta XVI., 19. travnja, (mogao se označiti i dan njegova odreknuća od papinske službe, 28. veljače 2013.), i, razumije se, izbor pape Franje, 13. ožujka 2013.

Vlastitosti su da je svaki blagdan ili svetkovina, koja se u hercegovačkim biskupijama slavi kao **naslovnik župne crkve**, odnosno kao **zaštitnik ili patron župe**, naveden crvenom bojom, njih 81, ili za redovničku provincijsku zajednicu. Također je svaki put naznačeno kada se ne može uzeti misni obrazac za pokojne, jer ima prednost obrazac dotične svetkovine ili blagdana. Radi se o misnom obrascu, ne o misnoj nakani! Za svaku nedjelju dodana je oznaka *Missa pro populo*, koja župnika podsjeća na njegovu neizostavnu dužnost.

Direktorij se kao liturgijski priručnik čuva "pri ruci", u sakristiji ili u župnom uredu, ili na oba mjesta. Zato je na svakoj stranici u godini ostavljeno podosta prostora za ubilježavanje misnih nakana, crkvenih vjenčanja, župnih događanja ili drugih korisnih i potrebnih crkvenih napomena, kao mali crkveni podsjetnik.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

DON SREĆKO MAJIĆ

Mostar, 6. listopada 2014. preminuo je don Srećko Majić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, umirovljenik u Svećeničkom domu u Mostaru.

Srećko je rođen u Drinovcima, 15. rujna 1939. od oca Petra i majke Kate r. Majić. Kršten 16. rujna 1939. i krizman 1944. u Drinovcima.

Osnovno školovanje u Drinovcima: 1946.-1950. i Sovićima: 1950.-1954.; gimnazijsko s maturom u Dubrovniku: 1954.-1958.

Filozofsko-teološki studij u Zagrebu: 1958.-1966.

Vojna obveza u Subotici: 1959.-1961.

Đakonat primio u Zagrebu po rukama biskupa Franje Kuharića u ožujku 1965.

Prezbiterat mu podijelio biskup Petar Čule u Viru, 29. lipnja 1965.

Mladu je Misu slavio u Drinovcima, 11. srpnja 1965. Kao svećeničko geslo uzeo je Apostolove riječi: "Znam kome sam povjerovao" (2 Tim 1,12).

Župni vikar u Rotimlju: 1966.-1967. i u Dračevu: 1967.-1968.

Župnik na Gradini: 1968.-1980., u Studencima: 1980.-1993. i u Gabela Polju: 1993.-2006.

Generalni vikar Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije: 2006.-2009. i 2011.-2012.

Župnik u Mostarskom Gracu: 2006.-2012. Umirovljen 2009. Na liječenju: 2009.-2011.

Sprovodna Misa predviđa se u Drinovcima u četvrtak, 9. listopada 2014. u 14.00 sati.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

SPROVODNA MISA

Drinovci, 9. listopada 2014. Oproštaj sv. Misom, govorima i sprovodom od don Srećka Majića, Drinovčanina, koji je preminuo u Mostaru, 6. ovoga mjeseca u 75. godini života i 49. godini misništva. Službovao je kao kapelan u Rotimlju i Dračevu, a kao župnik na Gradini, u Studencima i Gabela Polju, te u dva maha obavljao službu generalnoga vikara hercegovačkih biskupija. U konceleciji, koju je predvodio biskup Ratko Perić, sudjelovalo je oko 130 svećenika, a među brojnim pukom bilo je oko 80 časnih sestara. Nije ni čudo, don Srećko potječe iz obitelji Petra i Kate, koji su imali 12-ero djece, od kojih su se još tri sestre opredijelile za duhovna zvanja: s. Anastazija za Službenice Milosrđa ili Ančele te s. Serafina i s. Mariangela za Služavke Maloga Isusa. Don Ante Luburić, biskupijski kancelar i dugogodišnji don Srećkov suradnik, iznio je na početku kratak nje-

gov životopis, a na kraju pročitao odlomke iz više telegramskih sućuti. Don Željko Majić, sadašnji generalni vikar, don Srećkov nećak, na kraju je, i u ime šire obitelji, zahvalio Bogu na svim milostima te Pokojniku na primjernu životu i u radnji i u patnji, kao i svima koji su došli na ovaj posljednji ispraćaj. U ime Provincije hercegovačkih franjevac govorio je definator fra Branimir Musa, župnik u Tihaljini i grudski dekan, a sprovodne je obrede vodio mjesni župnik fra Bože Milić.

Biskup je rekao da ga je s Pokojnikom vezalo i bogoslovsko drugovanje i svećeničko prijateljavanje i iskrena i plodna suradnja. U prigodnoj homiliji govorio je o trima Isusovim uskrsnjenjima mladih i o dvama uskrsnućima.

Centralna je svrha Isusova utjelovljenja te navještaja Kraljevstva Božjega, podnošenja patnje i smrti – Uskrsnuće od mrtvih. Pobjeda nad smrću.

Novi preobraženi i proslavljeni život. Da dokaže svoju božansku moć, Isus je za svoga smrtnog života uskrisio troje mladih u Galileji i Judeji.

Talita kum! (Mk 5,41) - Najprije je vratio u život malu Jairovu kćer, dvanaestogodišnjakinju. Došao k Isusu otac Jair, predstojnik sinagoge, zamoliti ga da mu izliječi malu na smrt bolesnu. Isus pustio da Talita umre kako bi učinio još veći dar i njoj i obitelji. "Samo vjeruj!" - potaknuo je oca da nastavi još jače vjerovati ako je i do tada vjerovao ili da provjeruje ako do tada nije uopće vjerovao. *Talita kum!* – Djevojčice, kažem ti, ustani! Isus joj vratio dah, duh, dušu, ni dva sata nakon smrti. Opet je nastavila živjeti ovozemnim, smrtnim životom. I opet je umrla. I čeka pravo uskrsnuće. A Isus je time pokazao moć i gospodstvo i nad tijelom i nad dušom. Možda ljudi nisu vjerovali, nego su ismijavali taj događaj: "Polili je vodom!" pa se mala probudila.

Taliya kum! (Lk 7,14) - Zatim je uskrisio sina udovice iz galilejskoga Naina, sina kojega su mrtva nosili u sprovodu na groblje. Isus zaustavio povorku, dotaknuo nosila, pred svima rekao: *Taliya kum!* – Mladiću, tebi kažem, ustani! I mladić se dignuo. I Isus ga predao njegovoj majci. Na zadivljenje svega naroda u sprovodu. Ovdje ga nitko nije molio, ni od puka, a ni tužna majka. I razveselio majku mimo svake mjere. Možda ni ovdje neki nisu vjerovali: Mladić se samo umrtvio, i evo ga sam se od sebe probudio!

Lazare, hajde van! (Iv 11,43) - Isus je u tjednu prije Velikoga tjedna u judejskoj Betaniji. Želio je posjetiti siromašnu obitelj: svoga prijatelja La-

zara i njegove dvije sestre. Lazar se bio razbolio. Sestre su na vrijeme obavijestile Isusa o bolesti njegova prijatelja, ali od Isusa ni traga ni glasa. Tek četvrtoga dana nakon Lazarove smrti dođe Isus. Susret s Marijom, zatim s Martom i konačno pokazaše mu gdje su ga pokopali. Isus stane pred grob i poviče iza glasa: Lazare, hajde van! I mrtvac iziđe. Oživio. Uskrisen. Ovdje ne samo da glavari židovski nisu vjerovali, nego odlučise i "Lazara ubiti!" (Iv 12,10). Tko hoće, može vjerovati, na život vječni!

Isusovo uskrsnuće. Na Veliki petak poslije podne Isus je na Kalvariji preminuo. Ali već u nedjelju ujutro uskrsno je od mrtvih. S preobraženim i proslavljenim tijelom, koje više nikada ne će umrijeti. Jedinstven događaj u povijesti čovječanstva. On je Prvijenac od mrtvih. On je Jamac da ćemo i mi svi uskrsnuti o Sudnjem danu: oni koji su dobro činili na uskrsnuće života, a koji su zlo činili na osudu vječnu.

Gospino uznesenje. Crkva ne određuje je li Gospa, Isusova majka, umrla ili samo usnula, ali dogmatski naučava da je zajedno s dušom, preobražena i proslavljena tijela, uznesena u nebesku slavu. Ona je jedina ljudska osoba koja je definitivno spašena, dušom i tijelom. Mi ćemo na kraju vijeka i svijeta doživjeti Sudnji dan, a ona je već doživjela svoj "sudnji dan".

Mi vjerujemo da će i naš brat, don Srećko, kojega tijelo predajemo zemlji, dušom stati na Sud Božji, a o Sudnjem danu i tijelo će mu uskrsnuti. Pratimo ga najljepšom molitvom - svetom Misom! Bog mu udijelio vječni mir.

DON ŽELJKOV GOVOR NA DON SREČKOVU SPROVODU

Preuzvišeni oče biskupe Ratko i biskupe Tomo, prečasni Luka, dragi fra Branimire, braćo svećenici i redovnici, poštovane časne sestre raznih kongregacija,

provincijalne poglavarice, uvaženi nositelji i predstavnici civilne i političke vlasti,

rodbino i prijatelji,

dragi sumolitelji za dušu pok. don Srećka!

Na kraju ovoga misnoga slavlja u kojem smo sjedinili molitve zemaljske s nebeskom Crkvom za vječni pokoj i mir u Bogu duše don Srećka, u ime obitelji, Pokojnikovih sestara Smilje i Tonke i njihovih obitelji, s. Mariangele, obitelji Pokojnikova brata, moga oca Mihovila, želim vam svima

sudionicima ovih svetih obreda, a i onima koji zbog obveza i životnih prilika danas fizički ovdje nisu prisutni, ali se duhom i molitvom sjedinjuju s nama, izraziti iskrenu zahvalnost za vaše udioništvo, za svaku vašu molitvu, prijateljski upit praćen zazivnom molitvom da mu Bog udijeli ono što je najbolje za njegovu dušu, za kršćansku i ljudsku blizinu u njegovu životu, posebno u ovom teškom bolesničkom vremenu. Sve vas na životnim putovima svojom Ljubavlju pratio Milosrdni Bog i priveo na vječni Gozbu, kada budemo, kako se nadamo i vjerujemo, ponovno zajedno s našim dragim Pokojnikom i uživali milinu svetih.

Naš otac biskup Ratko u svom biskupskom geslu izrekao je riječi sv. Pavla: "Kroz mnoge nam je

nevolje u kraljevstvo Božje" (Dj 14,22) te u jednom intervju protumačio kako je to jednostavno Kristovo načelo, pa onda i Pavlovo i Barnabino životno pravilo. Da se dođe do spasenja, nema drugoga puta osim Križnoga puta. Križ ili nevolje jednako prate svakoga čovjeka u kojem se god staležu ili mjestu nalazio.

Pokojnom don Srećku nije nedostajalo križa i križeva. I ne samo u posljednjim godinama zloćudne bolesti, koja je ubrzala njegov odlazak s ovog svijeta i dolazak pred Prijestolje i Lice Oca nebeskoga. Hrabro je, svjedočki i ustrajno, svoj križ nosio. Pa i kada je bio pretežak te u ljudskoj slabosti padao, nije ostao ležeći, nego se zagledan u Krista dizao i hodio. Vjerujemo nadamo se da ga je ta zagledanost i hodnja dovela do stana koji je Krist svojom žrtvom pripremio u Kući Oca nebeskoga. Stoga i mi, dok u ljudskoj naravi jecamo zbog privremena rastanka za dragim nam Pokojnikom, mi u stvari danas slavimo novi, vječni život, život koji ne poznaje smrti, ni tuge, ni jauka, ni boli, gdje sve prijašnje uminu a novo, gle, nastaje.

U strahu da u ovoj ljudskoj zahvali ne bih nekoga zaboravio, poslužiti ću se riječima Pokojnika koje je izrekao u svojoj Oporuci:

- Molim svoga biskupa Ratka, braću svećenike – kako dijecezanske tako i franjevence – sve svoje bivše župljane Gradine, Studenaca i Gabele Polja, da mi oprostite, ako sam koga uvrijedio ili svojim postupkom i životom sablaznio.

- Mnogo je onih među vjernicima, časnim sestrama i svećenicima koji su mi na razne načine pomagali da bi moje svećeničko služenje bilo lakše i učinkovitije. Biskupu i svima koje spomenuh od srca zahvaljujem na svemu dobrom što su mi na bilo koji način učinili.

- Ne znam tko će mi u mojoj završnici zemaljskoga putovanja biti blizu. Već sada se molim za njih da im Bog obilato plati tu ljubav.

A bili su mnogi, kako fizički tako duhovno, u ljubavi, osjećaju i stručnosti. No, ovdje osobno

ne mogu ne spomenuti i u njegovo ime na poseban način ne zahvaliti: djelatnicima Svećeničkoga doma i Biskupije u Mostaru, kako redovitim tako i onima koji su u potrebi pružali posebnu i dodatnu medicinsku i svaku drugu pomoć; medicinskom osoblju bolnica u Mostaru, Zagrebu i Dubrovniku, Doma zdravlja u Mostaru, upravi i djelatnicima Svećeničkoga doma u Zagrebu, upravi i osoblju Caritasova doma "Betanija" u Čapljini kao i tolikim dobrim dušama koje su mu molitvama olakšavali bolest i patnju. U teškoj bolesti Pokojniku su na poseban način bile blize rođene sestre. U njegovo i njihovo ime zahvaljujem obiteljima, zajednicama, upravi i djelatnicima Teološkoga fakulteta u Splitu što su razumjeli ovu njihovu potrebu i omogućili im da budu uza svoga bolesnoga brata. Iskrena hvala sestrama Služavkama Maloga Isusa splitske provincije kod kojih je don Srećko boravio za vrijeme onkološkoga liječenja u Splitu.

Svoju Oporuku don Srećko završava riječima upućenima u prvom redu onima koji su mu po krvi i rodu najbliži. Ali, jer su one izraz njegova svećeničkog života i propovijedanja, one se podjednako odnose na sve:

"Svoj zadnji pozdrav upravljam sestrama, nećacima i svoj rodbini. Sve vas molim, ostanite uvijek vjerni Bogu i Crkvi. Čuvajte zajedničku obiteljsku molitvu i utječite se Majci Mariji. Neka vam nedjelja bude najsvetiji dan u tjednu, a nedjeljna sv. Misa centralni i najsvetiji događaj tjedna, a vrijeme provedeno u crkvi smatrajte najbolje iskorištenim.

Na sve zazivam Božji blagoslov uz pozdrav: Zbogom i doviđenja u kući Nebeskog Oca."

U ime obitelji pozivam sve koji mogu da se na vrate u kuću u Dubravu na tihi razmjenju obiteljskog zajedništva.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

DON MARKO LUKAČ

Mostar, u srijedu, 22. listopada 2014. poslije ponoći preminuo je u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici u Mostaru u 77. godini života i 50. godini svećeništva don Marko Lukač, prezbiter Mostarsko-duvanjske biskupije.

Marko je rođen u Liskovači, župa Rašeljke u Duvanjskom dekanatu, 26. srpnja 1938. u obitelji od šestero djece od oca Andrije i Majke Ruže r. Renić. U rašeljačkoj župnoj crkvi primio je sakrament krštenja 31. srpnja 1938., a sv. krizmu u Aržanu, 13. srpnja 1948.

Osnovnu je školu, u ono ratno i poratno vrijeme, pohađao u Kazagincu, Rašeljka a završio u Aržanu 1951.

Prijavio se u Interdijecezansko sjemenište i pohađao Klasičnu gimnaziju u Zagrebu, gdje je završio 7. razred u veljači 1958.

Vojnu je obvezu služio u Trebinju, Travniku i Brčkom: 1958.-1960.

Nakon vojske vraća se u 8. razred i polaže maturu, 1960.

Filozofsko-teološki studij Marko je pohađao i završio u Zagrebu: 1960.-1966. s diplomskim radom "Obnova Jeruzalema nakon Babilonskog sužanjstva za vrijeme Nehemije".

Red đakonata podijelio mu je u zagrebačkoj katedrali pomoćni zagrebački biskup Franjo Kuharić u ožujku 1965.

Sakrament prezbiterata primio je, zajedno s kolegom don Srećkom Majićem, po rukama biskupa Petra Čule u Viru, 29. lipnja 1965.

Mladu je Misu don Marko proslavio u Rašeljka, 18. srpnja 1965.

Srebrni misnički jubilej proslavio je u Rašeljka 1990. godine i kao moto stavio na spomen-sličicu: *Neka je Bogu hvala za sve što mi učini!*

Završivši teološki studij u Zagrebu obavljao je ove svećeničke službe:

Župni vikar u Hrasnu: 1966.-1967. i u neumskom Gracu: 1967.-1968.

Župnik je u Mostarskom Gracu, s boravkom u Pologu: 1968.-1971., zatim u novoosnovanoj župi Raskrižju: 1971.-1981., gdje je podigao župni stan i crkvu, zatim u Čeljevu: 1981.-1988. i u Grabovici: 1988.-2014.

Napunivši 75. godinu života podnio je molbu za umirovljenjem, 29. kolovoza 2013., a biskup ga je Ratko zamolio, 14. listopada 2013., da ostane "još neko vrijeme na toj župi" kada mu ionako pomaže don Ante Ivančić, "Rimski". Od tada se ponekada liječio u bolnicama u Livnu i Mostaru. Ponovno je morao, 12. listopada, u bolnicu u Mostar, gdje je i preminuo.

S obzirom na pogreb, don Marko je u Oporuci izrazio želju: "da me se pokopa u rodnoj župi Rašeljke kod mojih roditelja".

Sprovodna Misa u župnoj crkvi u Rašeljka, u četvrtak, 23. listopada 2014. u 13.00 sati.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

SPROVODNA MISA

Rašeljke, u srijedu, 23. listopada 2014. u rašeljačkoj župnoj crkvi Sv. Franje slavljena je sprovodna Misa za pokojnoga don Marka Lukača, župnika u Grabovici, koji je preminuo dan prije u mostarskoj bolnici, i čije je tijelo ležalo u lijesu na odru pred pričesnom ogradom. U konceleciji s oko 60 svećenika Misno je slavlje predvodio i održao prigodnu homiliju mostarsko-duvanjski biskup Ratko Perić. Lijepo vrije privuklo je mnoštvo naroda. Bilo je i preko 20 sestara raznih redova. U početku pjevane sv. Mise don Ante Luburić, biskupijski kancelar, pročitao je kratak životopis, kako ga je svojedobno don Marko dostavio na Ordinarijat, a onda je dodao ukratko i ostalo nakon toga do smrti.

Autobiografija. "Rođen sam u selu Liskovači župa Rašeljke, 26. 7. 1938. od oca Andrije i majke Ruže r. Renić. Braće i sestara bilo nas je šestero, od toga živih petero [tada!]. Osnovnu sam školu pošao 1948. god. u Kazaginac i Rašeljke. Godine 1951. polazim u sjemenište u Pazin, ali tamo nismo primljeni te se vraćam kući i Peti razred završavam u Grabovici, koji kasnije nije bio priznat. U jesen 1952. odlazim u Dječjačko sjemenište u Zagreb i te [školske, 1952./53.] godine završavam Prvi i Drugi razred gimnazije, a 1953.-1955. Treći i Četvrti, tj. Malu gimnaziju. Peti i Šesti redovito završavam [1955.-1957.]. Iza polugodišta u Sedmom razredu dobivam poziv za vojsku. U dogovoru s profesorima i Rektorom polažem Sed-

mi razred i dana 20. 2. 1958. odlazim u vojsku. Najprije u Trebinje, iza toga u Travnik i Brčko. Iz vojske izlazim 20. 2. 1960. i nakon deset dana vraćam se u sjemenište i polažem Osmi razred, a na jesen Veliku maturu. Poslije toga se upisujem na Teološki fakultet u Zagrebu, 3.10.1960., redovito polažući ispite i završavajući godine. Dana 29. 6. 1965. zaređen sam za svećenika u Viru. Mladu Misu imao u Rašeljama 18. 7. 1965. Poslije Šeste godine [na Fakultetu] imenovan sam kapelanom u Hrasnu. U mjesecu rujnu 1967. imenovan sam duh. pomoćnikom u [neumskom] Gracu, a početkom 1968. zamjenjivao sam župnika u Rašeljama do polovice svibnja iste godine, kada sam imenovan župnikom u Mostarskom Gracu. Ali, budući da me nisu primili, ostao sam kod župnika u Pologu [don Vinka Brkića] i pomagao mu u pastorizaciji i gradnji crkve sve do 20. lipnja 1971. U tom periodu bio sam u dva navrata na ispomaганju župniku u Dračevu. Dana 20. lipnja 1971.

imenovan sam župnikom novoosnovane župe u Raskrižju i tu ostao sve do 20. rujna 1981., kada sam imenovan župnikom u Čeljevu. U Raskrižju sam s vjernicima podigao župni stan i crkvu, koji još nisu bili potpuno dogotovljeni i druge prateće objekte." Toliko don Marko.

Dodajemo: Iz Čeljeva je don Marko premješten 1988. u Grabovicu, gdje je kao župnik službovao do smrti. U kolovozu 2013. zamolio je biskupa da ga zbog dobne granice umirovi. Biskup mu je u listopada odgovorio: "Ja bih Te ovim zamolio da ostaneš još neko vrijeme na toj župi, recimo do godine, pa ćemo onda, u Gospodinu, nastojati providati. A kako bi bilo lijepo kada bi proslavio na župi Zlatni jubilej i onda se povukao u mirovinu." Ali Bogu se svidjelo da don Marka jučer pozove iz mostarske bolnice k sebi i da se jubilej proslavi na Gozbi kralja Jaganjca u vječnoj domovini, kako se pouzdano ufamo. Neka je Bogu hvala na svemu!

BISKUPOVA HOMILIJA

Što se više približavam Sudu Božjemu - a mogu mu se približiti piše nego što ovo i izgovorim - to me više tri istine uvjeravaju u Božju opstojnost i svemogućnost: *Stvoritelj - Ravnatelj - Presuditelj*.

- Prva je dakle istina da je Bog stvorio ovo naše tijelo, tako uzvišeno, a tako jadno, gladno, žedno, bolesno, trpeće; tako savršeno složeno i komplicirano, a tako uništivo, razorivo i usmrtivo; ni do čega na svijetu toliko ne držimo koliko do tijela, a kada nekomu od nas prestane funkcionirati, samo ga zamotamo i u sanduk položimo, zatvorimo, pospemo prašinom i cvijećem, pomolimo se, ostavimo ga na groblju i vratimo se kući. Kako je na ovo i ovakvo tijelo Stvorac utrošio toliko svoje inteligencije, pažnje i ljubavi, a ovako nemilosrdno propada, u svakom trenutku od začeca do preminuća. I svi to znamo, i opet se ne damo. Ne damo se eto tako da sve mislimo: ipak ne ćemo umrijeti. Barem se tako vladamo. Eto kako ne ćeš umrijeti kada svaki dan jednoga između nas smrt odvuče u svoje mramorne odaje. I čemu ovakav scenarij začeca, rođenja, rasta, razvoja, borbe, rada, i konačno smrti? Ni nad čim ljudi nevjernici ne potroše više začuđenja kao nad tom bolnom činjenicom kojoj ne znaju smisla. I ništa im nije zagonetnije od toga. A mi vjernici u miru promatramo i prihvaćamo da je to stvorio Bog tvorac, da zna svu putanju našega života kao i njegov svršetak.

- Druga je istina da Bog prati i uzdržava i ovo naše tijelo. On mu je dao besmrtni duh. Bog mu omogućuje funkcionalnost da živi, da se kreće, da kroza nj djeluje pamet, ljubav, sve duševne strasti i duhovne kvalitete. I omeđeno nam je vrijeme. Sedamdeset godina, a ako smo kako-tako zdravi i osamdeset, i Bog te veselio. Možda nitko nije bolje definirao ovaj život od staroga patrijarha Jakova pred faraonom. Čitamo u *Knjizi Postanka* kako je Josip Egipatski dozvao svoga čaću u Egipat. Pa ga jednoga dana predstavio u audijenciji egipatskomu faraonu. Evo o čemu su pričali: "*Josip onda dovede svoga oca Jakova faraonu. Jakov blagoslovi faraona. A faraon upita Jakova: 'Koliko ti je godina?' Jakov odgovori faraonu: 'Godina moga lutalačkog življenja ima stotina i trideset. Malo ih je i nesretne su bile godine moga života; ne dostižu brojem godine življenja na zemlji mojih otaca'.*" (Post 47,7-9). Nakon što je patrijarh blagoslovio faraona, eto o čemu su razgovarali: Koliko ti je godina? Stotinu i trideset! I ne pita ga faraon kako ti je bilo, nego Jakov odmah dodaje tri životna odgovora:

Prvo, sve su mi godine bile pusto lutanje po pustinjama ovoga svijeta,

drugo, sve su mi godine bile nesretne, pune muke i nezadovoljstva (pogotovo posljednjih trideset godina kada je izgubio sina Josipa i nije znao ni je li živ),

i treće, i opet je tih lutalačkih i nesretnih 130 godina - malo. Čuj malo? Malo mu lutanja i nesreće. To je tako. Unatoč tomu lutanju i nesrećama, čovjek Jakov želi živjeti. I u svemu je očito da je Božja providnost stalno bila na djelu: Tko će kao Bog! Bog ga je doveo na ovaj svijet. Bog ga je čuvao u životu, i od ljutita brata Ezava. Bog mu je dao toliku djecu: dvanaest sinova i trinaestu kćer Dinu. Bog mu je omogućio da u svim lutanjima i nesrećama izvuče živu glavu. Bog mu je dao da je sina Josipa izgubio, i da ga je nakon 30 godina opet našao. I kada se s njime susreo, samo je uzdahnuo: "Sada, pošto sam rođenim očima vidio da si još živ, mogu umrijeti" (Post 46,30).

- Treća istina: sve je ovo samo put prema trećoj fazi života (prva je bila 9 mjeseci u majčinoj utrobi, druga je na zemlji do 90 godina (pa neka je 130 eto opet pri pameti 90!)) a treća je etapa ona u vječnosti. Sve je Bog milosno i providnosno uređio da čovjek živi, ne vječno na zemlji u lutanju i nesrećama, nego da vjekuje na nebu u miru i sreći, vječno mlad i vječno zdrav. Ali treba proći Sud

Božji na kojem će Bog izreći presudu kako smo se ponašali u ovim lutanjima i nesrećama svoga života.

Mi ovom svetom Misom zahvaljujemo Bogu koji je Marka preko roditelja stvorio, koji ga je duhovnim zvanjem obdario, koji ga je u životu na razne načine kušao i providnosno pratio; čuli smo kako se hodočasnički probijao od djetinjstva kroz školu, kroz vojsku i svećeničku službu: Liskovača - Kazaginac - Rašeljke - Aržano - Pazin - Grabovica - Zagreb/Šalata - Trebinje - Travnik - Brčko - Zagreb/Kaptol - Vir - Hrasno - neumski Gradac - Mostarski Gradac - Polog - Raskrižje - Čeljevo - Grabovica - Livno - Mostar - Rašeljke, ali bio je nepopustljiv, ustrajan u ostvarenju svoga svećeničkog zvanja. I jučer je čuo konačan Božji poziv. Neka mu Otac nebeski na svome Sudu bude milosrdan i milostiv i neka nakon 18.000 svetih Misa Kristove žrtve, koje je odslužio na ovome svijetu, kod Boga proslavi svoj zlatni svećenički misnički jubilej kao i njegov kolega don Srećko kojega smo neki dan ispratili.

OPROŠTAJNI GOVORI

Nakon misnoga blagoslova i čitanja nekoliko prispjelih izraza sućuti, od Pokojnika su se oprostili don Ante Ivančić, koji je don Marku pomagao i zamjenjivao ga u vrijeme njegove bolesti, zatim fra Vinko Kurevija, župnik iz Seonice i

dekan Duvanjskoga dekanata, i na kraju župnik don Mijo Klarić koji je izgovorio obredne molitve i vodio sprovod do grobnice, uza svećeničko pjevanje psalma *Smiluj mi se, Bože*. Sve je završilo marijanskom pjesmom: *Kraljice neba, raduj se!*

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

RUJAN 2014.

1. rujna primio msgr. Antu Cirimotića, generalnoga vikara skopske biskupije.

1.-6. rujna, održao petodnevne Duhovne vježbe u Emausu tako da su prva tri dana sudjelovali i svećenici s predavanjima o Blaženoj Gospi, a druga dva dana samo za kandidata za đakonat s razmatranjima nad dvjema Pavlovim Poslanicama Timoteju.

7. rujna, na poziv župnika don Nikole Menala predvodio misno slavlje i propovijedao u župnoj crkvi na Buni.

9.-12. rujna, na poziv msgr. Slobodan Štambuka, biskupa iz Hvara, održao duhovne vježbe Hvarskim i drugim svećenicima u Vepricu.

13. rujna pohodio Đakovo. Susreo se s nadbiskupom u miru msgr. Marinom Srakićem. Vjenčao Josipa Marića i Mariju Ognjenović.

14. rujna Križevo predvodio Misno slavlje u katedrali u povodu 34. obljetnice posvete katedrale.

17. rujna, Rane sv. Frane, na poziv provincijalke s. Franke Bargarić, u samostanu u Bijelom Polju predvodio misno slavlje pod kojim je s. Vesna Glavota, franjevka Mostarske provincije, položila Prve zavjete.

19. rujna na poziv dekana don Vinka Raguža u Dračevu održao predavanje zaručničkim parovima. Bio ih dvadeset i četvero.

20. rujna 2014. podijelio sakrament sv. potvrde u katedralnoj kripti kandidatima iz raznih župa. Bilo ih trinaestero.

21. rujna, nedjelja, u dogovoru sa župnim upraviteljem don Ivanom Zovkom, predvodio koncelebrirano Misno slavlje u filijalnoj crkvi drežničke župe, Vrđi, i propovijedao.

25. rujna, na poziv sestara milosrdnica u Ljubuškom, predvodio Misno slavlje u koncelebraciji s kapelanom don Tomislavom Zubcom iz Studenaca, župnikom fra Ivanom s Humca, dekanom don Ivom Šutalom, generalnim vikarom don Željkom, i propovijedao u povodu 10. obljetnice

blagoslova Doma starica u kojem rade iste sestre. Pod Misom pjevao zbor s Gradine pod vodstvom don Ivana Bijakšića.

27. rujna predvodio Misu na Redovničkom danu u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

27. rujna, na poziv sestara Milosrdnica, predvodio sv. Misu u mostarskoj katedrali u povodu svetkovine svetoga Vinka Paulskoga, utemeljitelja sestara Milosrdnica.

28. rujna, u dogovoru s trebinjskim župnikom don Milenkom Krešićem, predvodio svečanu Misu u trebinjskoj katedrali za Dan Trebinjske biskupije sv. Mihovila arkandela, zaštitnika iste dijeceze.

LISTOPAD 2014.

4. listopada, na poziv župnika don Mije Klarića, predvodio koncelebriranu sv. Misu u župnoj crkvi sv. Franje u Rašeljama u povodu 80. obljetnice osnutka župe.

5.-6. listopada bio u Poreču: pohodio biskupa Dražena Kutlešu.

5. listopada na poziv biskupa Kutleše u Sent Vinčentu krstio malu Anastaziju u obitelji Milovan kojoj je ovo sedmo dijete.

6. listopada malo prije 13.00 preminuo don Srećko Majić, bivši generalni vikar u Mostaru.

6. listopada uvečer počele duhovne vježbe svećenicima Zagrebačke nadbiskupije, Varaždinske i Sisačke biskupije u Lovranu. Javio se riječkomu nadbiskupu Ivanu Devčiću.

8. listopada večernjim razmatranjem oprostio se od sudionika duhovnih vježbi, zamolivši pomoćnoga zagrebačkoga biskupa msgr. Miju Gorskog da sutra dan završi duhovne vježbe. Vratio se u Mostar.

9. listopada predvodio sprovednu Misu za pok. don Srećka Majića u Drinovcima.

10. listopada primio dr. Željku Markić, voditeljicu udruge "U ime obitelji" iz Zagreba.

12. listopada, nedjelja, nakon što je izišao na glasovanje u zakazanim Općim izborima, slavio

je, u dogovoru sa župnikom don Mladenom Šutalom, sv. Misu "devetku" u Pastoralnom centru župe sv. Ivana, apostola i evanđelista, u Mostaru. Potom pohodio u Kliničkom centru na Bijelom Brijegu don Matu Šolu i don Zdravka Ivankovića.

16. listopada održao predavanje skupini svećenika Milanske nadbiskupije, koje su predvodila dvojica biskupa: mons. Mario Delpini, generalni vikar i pomoćni mons. Franco Agnesi te koncelebrirao u Misi koju je predvodio generalni vikar na ambrozijanskom obredu.

19. listopada, nedjelja, na poziv župnoga upravitelja don Pere Pavlovića, prije podne slavio sv. Misu u župnoj crkvi na Trebinji i blagoslovio novi oltar i vitraje u crkvi, i podijelio sakrament sv. krizme dvoma kandidatima.

19. listopada, nedjelja, navečer u 18.00 za vrijeme koncelebrirane sv. Mise u župnoj crkvi u Bijelom Polju zaređio za đakona bogoslova Marina Skendera.

22. listopada u Sveučilišnom kliničkoj bolnici u Mostaru u 0,45 preminuo don Marko Lukač, župnik u Grabovici.

23. listopada predvodio koncelebriranu Misu zadušnicu u župnoj crkvi u Rašeljicama za don Marka Lukača.

25. listopada slavio sv. Misu u Domu za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom i drugih osoba u Stocu.

26. listopada, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Ljubom Planinićem posvetio župnu crkvu sv. Ilije proroka u Kruševu. Nakon toga zaređio bogoslova Josipa Čulu za đakona.

27. listopada predvodio sjednicu Vijeća za ka-tehezu u Sarajevu.

STUDENI 2014.

1. studenoga, Svi Sveti, na poziv župnika don Krešimira Pandžića predvodio koncelebriranu sv. Misu u župnoj crkvi u Jarama i blagoslovio novi mozaik i vitraje.

2. studenoga, Dušni dan, u dogovoru sa župnicima, don Blažom Ivandom u 9.00 sati slavio sv. Misu u groblju u Čeljevu, i don Antom Đerekom, u 11.00 u župnoj crkvi u Gabeli. 160. obljetnica osnutka župe Gabele.

3.-5. studenoga sudjelovao na 62. zasjedanju Biskupske konferencije BiH u Sarajevu.

3. studenoga, u sarajevskoj katedrali sudjelovao u koncelebraciji koju je predvodio kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, a propovijedao msgr. Đuro Gašparović, srijemski biskup.

4. studenoga s ostalim biskupima koncelebrirao u bogoslovskoj kapelici Marijina Navještenja i pozdravio se s mostarskim bogoslovima: M. Krešićem, P. Filipovićem i D. Markićem.

8. studenoga posjetio rektora Kolegija Družbe Isusove na Jordanovcu, p. Ivana Macana. Pozdravio hercegovačke bogoslove: R. Perića, A. Jukića, A. Krešića, M. Pehara.

8. studenoga, na poziv Ivana Šutala, predsjednika Zajednice Hrvata Istočne Hercegovine, predvodio koncelebraciju za pokojne iz zajednice u župnoj crkvi na Knežiji u Zagrebu.

8. studenoga s don Tihomirom Šutalom posjetio branitelje koji štrajkom na Savskoj cesti traže svoje prava, ili točnije: da im se ne ukinu ova sadašnja prava.

9. studenoga na poziv župnika i rektora svetišta Sveta Mati slobode u Jarunu u Zagrebu predvodio koncelebraciju o obljetnici posvete župne crkve.

11. studenoga u mostarskoj katedrali slavio sv. Misu za vjeroučenice Danijelu i Antoniju u povodu 20. obljetnice njihove pogibije u predvorju katedrale.

14.-19. studenoga s generalnim vikarom don Željkom Majićem, boravio u Rimu u Zavodu sv. Jeronima. Pozdravili rektora msgr. Juru Bogdana i vicerektora don Marka Đurina.

15. studenoga susreo se s don Ivanom Kovačem, službenikom na Kongregaciji za biskupe, s don Dragom Ćurkovićem, studentom Biblijske teologije, s don Perom Miličevićem, studentom Kanonskoga prava i bogoslovom Ilijom Petkovićem, studentom Teologije, sva trojica na sveučilištu Gregorijani.

16. studenoga, u dogovoru s rektorom Bogdanom, predvodio Misno slavlje u povodu blagdana sv. Nikole Tavelića i održao propovijed. Poslije sv. Mise govorio o don Ivanu Tomasu (1911.-1992.), kojemu je prof. Domagoj Tomas promovirao knjigu "Pet redaka". Nazočio promociji knjige Nikole Moscatella, koju su uradili msgr. Fabijan Veraja i prof. Stipe Kljajić, a predstavio je rektor Bogdan.

17. studenoga pohodio Papinski zavod Germanicum - Hungaricum susreo se s rektorom Benediktom Lautenbacherom, studentima don Perom i Ilijom i hrvatskim sestrama Služavkama Maloga Isusa koje rade u Zavodu.

18. studenoga pohodio Papinski Teutonski zavod sv. Marija "Dell'Anima" i susreo se s rektorom msgr. Franzom Xaverom Brandmayrom i svećenicima, među kojima i don Drago.

- Susreo se s gospođom Slavicom Karačić, veleposlanicom BiH pri Svetoj Stolic.

19. studenoga bio na Apostolskom blagoslovu pape Franje na Trgu sv. Petra;

- Susreo se s msgr. Ilsonom de Jesus Montanarijem, tajnikom Kongregacije za biskupe;

23. studenoga, svetkovina Krista Kralja, u dogovoru sa župnikom don Rajkom Markovićem u župnoj crkvi u Stocu upriličeno podjeljivanje reda đakonata župljaninu Damiru Pažinu pod sv. Misom.

25. studenoga u 8.00 sati podijelio sakrament sv. potvrde u katedralnoj kripti sv. Josipa kandidatima iz raznih župa. Bilo ih 18.

27. studenoga na poziv preuzvišenoga gospodina apostolskoga nuncija msgr. Luigija Pezzuta sudjelovao s ostalim biskupima i uzvanicima na

objedu u Nuncijaturi u Sarajevu te uvečer u koncelecijaciji u katedrali i na akademiji u bogosloviji u povodu 20. obljetnice imenovanja nadbiskupa Vinka Puljića kardinalom Rimske Crkve.

28. studenoga, na poziv župnika don Ivana Kordića, u Čapljini slavio sv. Misu u 18.00 sati, a u 18.30 održao puku predavanje o Biskupskoj sinodi u Rimu.

30. studenoga, prva nedjelja Došašća, u dogovoru s fra Miljenkom Štekom, provincijalom hercegovačkih franjevac, pod svečanom koncelebriranom Misom u župnoj crkvi u Čitluku podijelio sakrament reda đakonata fra Marinu Karačiću i fra Ivanu Mariću, mlađemu, i otvorio Godinu Bogu posvećena života (30. XI. 2014. - 2. II. 2016.).

